

JACOB ABBOTT

ROLLO TYÖSSÄ

KARISTON NUORISONKIRJOJA

7

ROLLO TYÖSSÄ

Kirjoittanut

JACOB ABBOTT

Englanninkielestä suomentanut

V. HÄMEEN-ANTILA

KUSTANTAJA

ARVI A. KARISTO, HÄMEENLINNA

»*Kariston Nuorisonkirjoja*» 7.

HÄMEENLINNA 1917.
O.-Y. HÄMEENLINNÄN UUSI KIRJAPAINO

Jacob Abbott, ameriikkalainen koulumies ja pappi (1803—1881), jätti pitkän ja hedelmällisen elämäntyönsä kirjallisiksi muistomerkeiksi noin kaksisataa nidettä teoksia, joista pääasiallinen ja paras osa on nuorisonkertomuksia tai oikeastaan lukemistoa lapsille.

Noin laajan tuotannon täytyy ilmaista erikoista kirjoittelun helppoutta, mutta juuri se seikka on ollut edullinen tässä tapauksessa. Abbottin koristelemattomien kertoelmien suurimpana viehäkkeenä on niiden välitön juttelutapa, joka niin kodikkaasti verhoaa harrasmielisen kasvattajan jakelemia runsaita opetuksia. Suorastaan klassilliseen arvoon, pysyväiseen asemaan, ovat kohonneet muutamat Rollo-jutelmät, jotka kuuluvat 28-niteiseen sikermaan saman nuoren päähenkilön ensimmäisistä askelista elämän mutkaisilla poluilla.

Enemminkin Rollo-kirjoja olisi vielä tänä päivänä sivistysmaiden nousevan polven ihasteltavina, jollei niistä varsin moni liittyisi likeisesti sellaisen aikakauden käytännölliseen elämään, joka on meidän päivinämme vaipunut unhoon. Melkein koko sarja sepitettiin kyllä hiljaisella ja herttaisella maalaistienoolla Maine-valtion pohjoisosassa, ja vanhenemattomia ovat noista niteistä ne, jotka käsittelevät pikku kotioloja ja vaatimatonta oleskelua luonnon helmassa; mutta kirjoittaja valitsi Rollon piiriin erikoisempiakin aiheita — kuten matkustelua ulkomailla tai höyrylaivassa Atlantilla 1840-luvulla — sillä tavoin, että kuvausten piti lisätä lukijan hyödyllistä tietomäärää eri kouluaineista. Vierineet vuosikymmenet ovat sentähden vieneet niiltä tämän merkityksensä, jonka pohjalle ne oli rakennettu.

Sellaiset kirjat taasen kuin „Rollo työssä“, „Rollo leikkimässä“, „Rollo koulussa“, „Rollo lomalla“, ovat ajasta riippumattomia ja yleisinhimillisiä nuorenväen kertoelmia, ja mikäli erityiset olosuhteet voivat vaikuttaa niiden menestykseen, on sellainen suotuisa kehitysjakso parhaillaan tullut alulle Suomessa. Abbott osasi itsenäisenä ja edistysmielisenä opettajana ottaa peruskohdiksi juuri samoja seikkoja, mitkä nykyään kuuluvat partiolaisuuden ohjelmaan, — ja missä nyt vanhemmat sisarukset etsivät herätteitä partiokirjallisuudesta, siellä Rollon opettelu varmaan saa osakseen erityistä vastincaikua nuorimpain taholta.

Abbott kirjoitti kertoelmansa „niinkuin hän jutteli sellaisia suusanallisesti“, lausuu muistelmissaan hänen poikansa Lyman Abbott, huomattava julkisuuden mies hänkin. „Hän ei suunnitellut ennakolta mitään toimintajuontaa. Jokainen tapaus johti edelleen seuraavaan tapaukseen, ja kertoelma päättyi jotensakin niinkuin haasteltu pakina loppuu kellon osoittimen näyttäessä yhdeksää ja lasten makuullemenon hetken siten tullessa. Hän ei kirjoittanut lapsista aikaihmissen luettavaksi. Hän kirjoitti lapsille syystä että hän eläytyi heidän maailmaansa.“ Sentähden hän tietorikkaana ja kokeneena lasten ystävänä sai vaatimattomalle jutustelulleen harvinaisen kantavuuden.

„Rollo työssä“ on ensimmäinen suomennettu näyte suositusta sikermästä.

Hukkatyötä.

HIIRO.

Kuudennella vuodella ollessaan Rollo eräänä päivänä työskenteli pikku puutarhassansa pistellen multaan muutamia papuja. Isä oli luovuttanut hänelle puutarhan nurkasta oman pienen neliön, ja kahta päivää aikaisemmin hän oli tähän tilkkuseen kylvänyt maissinjyviä. Kaksi päivää hän kärsimättömästi odotteli maissin orastavan, mutta kun ei mitään ituja ilmestynyt, päätti hän nyt uudestaan kylvää siihen papuja. Hänen olisi pitänyt odottaa enemmän aikaa.

Istuessaan siinä pienellä jakkaralla ja kaivaessaan reikiä maahan kuuli hän äkkiä ääntä. Hän ojentausi ja näki oudon, kummallisen pään tuijottavan häneen puutarhan aidan takaa. Hän hypähti paikaltaan ja kapaisi juoksemaan minkä jaksoi kotiin päin.

Joonas, renkipoika, sattui olemaan pihamaalla halkoja hakkaamassa ja huusi: »Mikä sinun on, Rollo?»

Rollo oli juuri katsahtanut taakseen, ja nähdessään pään pysyneen samalla paikalla kuin äsken, hän oli

hieman häpeissänsä pelostaan. Siksi hän ei ensimmältä vastannut, lähestyi vain Joonasta kävelleen.

»Tuo on varsa», sanoi Joonas; »eikö tekisi mielesi lähteä katsomaan sitä?»

Rollo silmäsi jälleen taaksensa, — ja aivan oikein, pikku hevонhan pää sieltä aidan yli kurkisteli. Se näytti nyt pienemmältä kuin ensi silmäyksellä.

Puutarhan takana oli vihreä luonnonniitty, jolla kasvoi puita siellä täällä, ja taampana kohosi sankka metsä. Joonas otti Rolloa kädestä ja talutti hänet takaisin puutarhaan varsaa kohden. Heidän lähetessään varsa veti päänsä pois aidalta ja asteli loitommaksi. Se vuorostaan pelkäsi nyt Rolloa. Joonas ja Rollo nousivat porraspuille, jotka oli rakennettu aitaa vasten, ja näkivät varsan hitaasti hölkyttävän pois metsään päin, kääntäen päätänsä alinomaan vasempaan ja oikeaan, siten pitääkseen silmällä Rolloa ja Joonasta.

»Tuolla tulee isä», huudahti Rollo.

Joonas katsoi ja näki Rollon isän pistäytyvän metsästä, taluttaen hevosta. Varsa ja hevonen olivat olleet yhdessä laitumella, ja Rollon isä oli ottanut kiinni hevosen, koska hänen oli lähdettävä matkalle. Isällä oli kädessään pieni vasu, jota hän kohotti nähdessään varsan tulevan vastaansa; samalla hän kutsui: »Hiiro, Hiiro, Hiiro, Hiiro!» Varsa oli nimitetty Hiirakoksi, vaikka sitä usein puhuteltiin Hiiroksi. Hiiro käveli verkalleen vasun luo ja pisti siihen turpansa. Se huomasi,

että siellä oli hiukan kauroja, ja Rollon isä kaatoi ne ruohikolle, taputellen sitte Hiiron päätä ja kaulaa tämän rouskutellessa jyviä. Rollostä näytti sen pää nyt kauriilta, ja hän ihmetteli, miten oli voinut pelätä sitä.

Isä talutti hevosen niityn yli veräjämästä vihreään kukaan, joka johti puutarhan sivua pitkin talolle. Rollo sanoi juoksevansa ympäri toista tietä kujalle vastaan. Hypäten alas porraspuilta hän kipitti puutarhaan. Joonas seurasi häntä, menen takaisin työhönsä.

Rollo juoksi isää vastaan, joka tuli kujalla ja toi hevosta sen kaulaan kiinnitetystä nuorasta.

»Isä», sanoi Rollo, »nostaisitko minut selkään?»

Isä hymyili, kohotti Rolloa kainaloista ja asetti hänet varovasti hevosen selkään. Sitte hän käveli hitaasti vieressä.

»Isä», kysyi Rollo, »menetkö pois?»

»Kyllä», sanoi tämä, »lähden vaunuilla».

»Miksi et ottanut Hiiraa vetäjäksi?»

»Hiiraa? Kah, se ei vielä ole kyllin vanha työhön.»

»Eikö kyllin vanha työhön!» ihmetteli Rollo. »Onhan se jo hyvinkin iso, melkein hevosen kokoinen. Luulisin sen kyllä jaksavan vetää sinua yksinäsi vaunuissa.»

»Voimia sillä saattaisi olla siihen, mutta Hiiraa ei ole vielä koskaan oppinut tekemään työtä.»

»Ei vielä oppinut!» sanoi Rollo yhä enemmän ihmeissään. »Täytyykö hevosten oppia tekemään työtä? Eihän niiden tarvitse muuta kuin kiskoa.»

»No, ajattelehan nyt», selitti isä, »että se rynnistäisi menemään heti valjaisiin päästyänsä ja kiskoisi vimmatusti kaikin voimin».

»Oh, sitä se ei saa tehdä: sen on vedettävä hillitysti ja tasaisesti.»

»No, otaksukaamme, että se vetää hiljalleen hetkisen ja sitte pysähtyy katselemaan ympärilleen, lähtee käsikästäni jälleen liikkeelle minuutiksi ja seisahtuu taaskin taivastelemaan?»

»Sellainen ei kelpaa», sanoi Rollo nauraen; »sen on vedettävä tasaisesti kaiken aikaa».

»Niin, huomaat siis, että sen on tehtävä muutakin kuin vain vedettävä. Sen tulee suorittaa työnsä oikein, ja sitä on sille opetettava. Lisäksi on sen totuttava noudattamaan kaikkia eri määräyksiäni. Niinpä vainkin: hevonen tarvitsee työskentelyn opetusta niinkuin pieni poikakin.»

»Mutta osaanhan minä tehdä työtä, isä, ja minua ei ole koskaan opetettu.»

»Ohoh, ei sinustakaan ole työntekoon», vastasi isä hymyillen.

»Minä osaan istuttaa papuja», sanoi Rollo.

Samassa hän tuli korkealta istuimeltaan silmänneeksi alas tienreunassa kasvavaan pensaaseen ja näki siellä linnunpesää muistuttavan pienen rykelmän.

»Voi, ota minut alas, isä», pyysi hän innokkaasti, »tahdon katsoa tuota linnunpesää».

Isä tiesi, että poika ei vahingoittaisi pesää, ja nosti

hänet maahan hevosen selästä. Sitte hän talutti hevosta edelleen, Rollon jäädessä tutkimaan pesää. Hän kiiptesi pensaan vieressä olevalle tukille, käänsi varovasti oksia sivulle ja pilkisti sisään. Neljä untuvapoikasta kohotti päänsä ja avasi suunsa ammolleen. Ne olivat kuulleet Rollon aiheuttaman kahinan ja luulivat emonsa tuovan ruokaa.

»Oi, te pikku raukat», tuumaili Rollo, »näлкäkö teillä on? *Minulla* ei ole mitään antaa syödäksenne.»

Rollo katseli niitä tuokion, laskeusi sitte hiljaisesti alas ja käveli ylös kujaa ajatellen:

— *Ne ainakaan* eivät ole kyllin isoja työntekoon, mutta *minä olen*, sen tiedän, ja eiköpä vain Hiirokin ole!

VALMISTUKSIA.

Ehtiessään takaisin pihamaalle Rollo huomasi isän juuri astuvan vaunuihin, joiden eteen Joonas oli jo saanut hevosen valjastetuksi.

»Isä», sanoi Rollo, »minä osaan tehdä työtä. Sinä arvelit, että minä en osaa, mutta osaan minä! Aion ryhtyä työhön tänään sinun ollessasi poissa.»

»Niinkö?» virkkoi isä vain. »Hyvä on; se ilahduttaa minua.»

»Mitä työtä sinä soisit minun tekevän?» kysäisi Rollo.

»No, voisit poimia lastuja tai pinota vajassa pilkotut puut. Mutta astu loitommaksi pyörän luota, sillä minä lähden nyt.»

Rollo siis vetäytyi takaisin isän nykäistessä ohjak-

sista, jotka Joonas oli ojentanut häneen käteensä. Verkkaan ja huolellisesti ohjasi isä hevosen ulos pihasta. Rollo juoksi vaunujen takana veräjälle saakka katsomaan isän lähtöä ja seisoj siellä tuokion, kunnes isä tienmutkassa katosi näkyvistä. Sitte hän palasi pihalle ja istahti tukille Joonaksen viereen; renkipoika korjaili uutterasti työntökärryjä.

Rollo hyräili siinä kotvasen itsekseen ja virkkoi sitten:

»Joonas, isä ajattelee, että minä en ole kyllin iso tekemään työtä; etkö sinä luule, että minä olen?»

»Enpä tiedä», vastasi Joonas epäröiden. »Juuri tällähaavaa et näy olevan suuresti hommailemassa.»

»Oh, minä lepään nyt», selitti Rollo; »pian ryhdyn työhön».

»Mistä sinä lepääät?» kysyi Joonas.

»Minua väsyttää nyt.»

»Mikä sinua väsyttää?» tiukkasi Joonas. »Mitä puuhaa sinulla on ollut?»

Rollolla ei ollut vastausta valmiina, sillä hän ei ollut puuhannut niin mitään. Tosiasia oli, että hänestä oli hauskeempaa istua tukilla hyräillen ja katsellen Joonaksen kärrynpaikkausta kuin itse käydä työhön, ja hän erehtyi luulemaan tätä tunnetta väsymykseksi. Näin sattuu useastikin pojille, kun heidät pannaan työhön.

Huomatessaan, että hänellä ei ollut mitään veruketta istuskellakseen siinä pitempään, nousi Rollo tovin kulluttua ja asteli taloa kohti, sanoen menevänsä työhön, lastuja poimimaan.

Eräässä pihamaan nurkassa oli nimittäin melkoinen lastukasa, josta aina tilaisuuden tullen koottiin syttöjä vajaan. Rollo tiesi isänsä tahtovan, että lastut sullotaisiin siellä olevaan soimentapaiseen, jota sanottiin »lastulaatikoksi». Hän siis läksi ensin hakemaan vasua talosta.

Äidillä kuitenkin oli niin kiireellistä askartelua, että hän ei sanonut voivansa lähteä noutamaan Rollolle erityistä vasua; mutta hän arveli vasituisen lastukorin olevan kaiketikin tavallisella paikallaan vajassa, mistä sen saattoi käydä ottamassa.

»Mutta», esteli Rollo, »se on liian iso. Minä en jaksa kantaa niin raskasta vasullista.»

»Silloin sinun ei tarvitse panna sitä täyteen», huomautti äiti. »Tee juuri sen verran kuormaa kuin helposti saat kulkemaan.»

Rollo yhä vastusteli tahtoen äidiltä pienempää vasua, koska hän ei muka voinut muutoin suoriutua kunnollisesti työstä.

»Kun niin on», sanoi viimein äiti, »niin minusta on parempi, että siis jätät hommasi silleen. Jos nyt keskeytän omat toimeni ja menen etsimään pienempää vasua, niin haitta on suurempi kuin se hyöty, mitä toimitat lastujen poimimisella.»

Silloin Rollo kertoi, että isä toivoi hänen tekevän työtä, ja teki selvää äskeisestä keskustelusta. Tästä johtui äiti ajattelemaan, että hänen ehkä oli parempi tehdä kaikki voitavansa antaakseen Rollolle otollisen

kokeen tilaisuuden. Jättäen työnsä hän siis meni alikertaan ja toi pojalle vasun, jota tämä piti parahultaisena kooltansa. Ovelta hän sitte katsoi Rollon lähtöä pihamaalle uurastamaan.

HUONO ALKU.

Lastuille istuutuen Rollo alkoi poimia niitä ympäriltään ja heitellä vasuunsa. Tämä täytyi nopeasti; hän raahusti sen vajaan, tyhjensi lastusoimeen ja palasi noustamaan uutta kantamusta.

Toinen vasullinen oli vasta puolimaissa, kun hän huomasi muutamia hyvin isoja lastuja, jotka olivat niin neliskulmaisia ja latteita, että ne näyttivät mukavilta leikkitalon rakenteluun. Hän päätti koettaa niitä hiukan ja alkoi sovittaa palikoita sivuttain päälletysten siten, että niistä muodostuisi talon neljä seinää. Aavistamattomaksi vaikeudeksi ilmeni kuitenkin reunojen terävyys: isoinakaan nuo lastut eivät hevillä pysyneet laidallaan.

Hän kokeili jonkun aikaa eri tavoin, mutta suuresti-kaan onnistumatta; niinpä hän alkoikin taas ahtaa lastuja vasuun.

Saatuansa tämän toistamiseen melkein täyteen hän oli tuntevinaan väsymystä. Eiköhän vain sietänytkin ottaa pikku lepoa hetkeä Joonaksen parissa.

Mutta hänen monet keskeytyksensä ja viivähdyksensä — keskustelu äidin kanssa, vasun etsiminen ja talonrakentaminen — olivat vieneet melkoisesti aikaa, niin

että hän Joonaksen luo palatessaan oli ollut jo puoli tuntia poissa. Hän huomasi renkipojan saaneen työntökärryt korjattuina asetetuksi paikoilleen ja olevan juuri lähdössä niitylle.

»No, Rollo», kysyi Joonas, »mitenkäs työ sujuu?»

»Hoo, hyvin menee», oli Rollon vastaus. »Olen poiminut lastuja kaiken aikaa täältä lähdettyäni.»

Rollo ei tahallisesti poikennut totuudesta; hän ei vain oivaltanut, kuinka pitkät tovit hän oli haaskannut joutavaan.

»Ja montako vasullista olet saanut korjuuseen?» tiedusti Joonas.

»Arvaa», sanoi Rollo.

»Kuusi», arveli Joonas.

»Ei», sanoi Rollo.

»Kahdeksan?»

»Ei, en niin monta.»

»Kuinka monta siis?» kysäisi Joonas, joka alkoi kylästyä arvoitteluun.

»Kaksi, — tai yhden olen kantanut sisään, mutta toinenkin vasullinen on melkein valmiina.»

»Kaksiko vain?» ihmetteli Joonas. »Sittenpä et olekaan työskennellyt oikein vakaasti. Tulehan tänne, niin minä näytän, kuinka työtä tehdään.»

MIHIN ROLLO OLISI PYSTYNYT.

Niinpä siis Joonas käveli lastukasalle ja kehoitti Rolloa täyttämään vasullisensa ja kantamaan sen vajaan;

Rollon palattua hän oli valmis selittämään järkevän työtavan.

Rollo teki työtä käskettyä ja tuli takaisin hyvin pian. Joonas kehoitti häntä ahtamaan vasun taas niin täyteen kuin äskenkin.

»Kas niin», sanoi Joonas, kun se oli tehty, »nyt sinulla on jälleen täysi vasullinen, ja arvatakseni ei siihen hommaan mennyt ihan kahtakaan minuuttia. Sanoikaamme kaksi minuuttia kutakin vasullista kohti, niin tulee tunnissa kolmekymmentä. No, sen enempiä en luulisi lastuja tästä lähtevänkään. Jos siis uurastat vakaasti, mutta vähääkään hätäilemättä, niin saat koko lastukasan korjatuksi pois tunnin kuluessa.»

»Yhdessä tunnissa?» ihastui Rollo. »Voisinko minä kantaa ne kaikki tunnissa?»

»Kyllä», vakuutti Joonas. »Varmastikin pystyt siihen. Mutta sinun ei sovi hätäillä ja väsyttää itseäsi. Työskentele kohtuullisesti, mutta *vakaasti*; — se on oikea tapa.»

Joonas läksi niitylle, jättäen Rollon kantamaan noita kolmeakymmentä vasullistansa. Rollo ajatteli, kuinka mainiota oli saada kaikki lastut korjuuseen ennen isän kotiintuloa, ja hän kävi käsiksi työhönsä hyvin toimekkaasti, alkaen täyttää kolmatta vasullista.

»Voin sen tehdä nopeamminkin», tuumi hän itseksensä. »Kykenen paljoa joutuisamminkin sullomaan vasun täyteen. Ja niin pääsen valmiiksi puolessa tunnissa.»

Ja hän alkoi syyttää lastuja vasuun minkä kerkisi,

ottaen joukkoon hyvin isojakin palikoita ja viskellen niitä sinne sokin sokin. Tällä kertaa hän sattuikin saamaan sen täyteen hyvin nopsasti; kun vasu nimittäin oli pieni ja hän nyt otti järeimpiäkin pirstaleita, nämä eivät sijoittuneet tiukasti, vaan jäivät harilleen törröttämään, täyttäen kyllä näennäisesti säilön, mutta jättäen väliinsä paljonkin tyhjää tilaa. Hänen nostaessaan kantamuksensa se siis tuntui hyvin köykäiseltä, kun vasu olikin suureksi osaksi tyhjillään.

Juoksujalkaa hän sen kiidätti vajaan, unohtaen Joonaksen varoituksen hätäilemisestä ja ajatellen kuormansa keveyden johtuvan siitä, että hän nyt oli oikein voimissaan. Mutta soimen ääressä eivät lastut sitten ottaneetkaan helposti kirvotakseen vasusta. Isot pulikat olivat kiilautuneet sisälaitoihin kiinni, ja hänen oli yksitellen irroiteltava niitä.

Sekös tuntui ärryttävältä kiusalta ja jäähdytti hänen intoaan melko lailla; hän käveli takaisin jotensakin verkkaisesti ja alkoi taas täyttää vasuansa.

UUSI SUUNNITELMA.

Montakaan lastua hän ei toki ollut vielä noukkinut siihen, kun hänen mieleensä juolahti, että työntökärryillähän niitä olikin mukavampi kuljettaa. Silloin ne eivät juuttuisi kiinni kuten vasuun. — Miehet aina käyttävät työntökärryjä, — hän tuumi, — ja miksen minäkin?

Hän siis kumosi lastut ulos vasustaan, siten hukaten

työtänsä, ja meni noutamaan työntökärryjä. Jonkun aikaa hän vielä tarkasteli sitte Joonaksen korjailun ansioita, ennen kuin yritti lähteä lykkäämään tuota yksipyöräistä vehjettä lastukasalle. Hän huomasi tällöin, että se koje olikin melkoisen raskaskulkuinen, mutta liikkeelle se sentään saatiin, ja menetettyään tuntuvasti aikaa kaikenlaisiin viivästyksiin hän pääsi lastualueen lähelle täyttämään työntökärryjä.

Niihin todella olikin hauska kasata kuormaa, ja hän oli peräti hyvillään nokkelasta keinosta. Hän päätti ottaa oikein kelpo lastin ja sulloi työntökärryt melkein täyteen; mutta siihen meni pitkä aika, sillä tämä uusi kuljetusväline oli niin tilava, että hänen oli useaan kertaan levähdeltävä.

Lopuksi hän tarttui käsipuihin ja koetti nostaa kuormaa. Tämä painoi tavattomasti. Uudella tiukalla ponnistuksella hän sai sen hiukan koholle maasta, mutta kovaksi onneksi työntökärryt pyrkivät kellahtamaan nurin kuormituksen ollessa liian raskas kuljettajalle, ja niinpä nyt koko koje painui kallelleen, vaikka Rollo kaikin voimin yritti pelastaa lastiansa.

Kellelleen rysähtivät työntökärryt, ja hyvinkin puolet kuormaa paiskautui hajalleen maahan.

»Oi voi!» sanoi Rollo. »Kunpa nämä työntökärryt painaisivat vähemmän!»

Hän istui tuokion epätoivoisena työntökärryjen laidalla. Hänen teki jo kovin mielensä luopua työstä siksi päivää. Hän oli mielestään ahertanut kylliksi;

hän oli uuvuksissa. Mutta sitte hän ajatteli, että hän oli saanut viedyksi korjuuseen vasta kolme pientä lastuvasullista ja että isä näkisi todella oikein arvosteleensa hänen pystymättömyyttensä kunnolliseen työntekoon. Silloin tuntui uurastuksen keskeyttäminen hiukan hävettävältä.

Niinpä hän keikautti työntökärryt jälleen asentoon, mikä olikin helppoa nyt kuorman vähennyttyä puoleen, ja päätti kuljettaa perille tämän verran, noutaakseen loput seuraavalla kerralla.

Suurin ponnistuksin hän huojutteli tätä kuormaansa vähän matkaa eteenpäin, kunnes pyörä osui pikku syvennykseen polulla ja hän ei saanut vehjettä enää pusketuksi mihinkään. Siinä nyt taas oli kiusan ja tuskastuksen paikka. Hän koetti kiskoa työntökärryjä takaisin, niinkuin oli usein nähnyt Joonaksen tekevän sellaisissa tapauksissa, mutta se oli turhaa punnerrusta. Ne eivät tikahtaneetkaan kuopasta. Kiersi hän työntämään pyörästäkin, mutta se tempu ei pätenyt paremmin.

Rollo istahti ruohikolle ja toivotteli, että olisi ollut koko kapineeseen koskematta. Tyhmää oli ollut hänen jättää vasunsa, luonnollinen kuljetusneuvonsa, kokeilakseen työntökärryillä, joiden pitelyyn hän ei ollut lainkaan tottunut.

Ja nyt olisi ollut oikeana menettelynä hänen heittää työntökärryt siihen, noutaa vasunsa, poimia lastut työntökärryistä ja kantaa vasullisittain soimeen, sitte viedäkseen kärryt tyhjiltään takaisin ja pitkittääkseen työtä

ensin alottamallansa tavalla. Mutta Rollo — kuten kaikki pojat, jotka eivät ole oppineet tekemään työtä — halusi mieluummin pyytää jotakuta avukseen ylivoimaiseksi osoittautuneessa hommassa kuin hiljakseen jatkaa sitä puuhailua, johon pystyi omin neuvoin. Hän siis jätti työntökärryt ja meni taloon tavoittamaan apua.

Hän tuli ensin keittiöön, missä Mari touhusi päivällistä, ja kärtti tätä ulos auttamaan hänen työntökärryjään ylös kuopasta. Marilla ei ollut heti aikaa siihen, mutta hän lupasi kyllä, jos Rollo malttoi vähän odottaa. Rollolla kuitenkin oli olevinaan kiire, ja hän meni etsimään äitiä.

»Äiti», sanoi hän avatessaan kamarin oven, »etkö sinä voisi tulla auttamaan työntökärryjäni liikkeelle?»

»Mitä kärryjä?» oudoksui äiti.

»Niitä isoja työntökärryjä. Minä kuljetan niillä lastuja, mutta ne tarttuivat kiinni.»

»Sinunhan piti noukkia lastuja vasuun, jonka hain sinulle.»

»Niin, äiti, sillä tavalla ensin kokosinkin, mutta ajattelin kuljetuksen käyvän nopeammin työntökärryillä.»

»Ja päin vastoin kuulostaa nyt siltä, että kuljettamisestasi ei tule mitään.»

»Mutta, äiti, pulana on vain yksi pikku este. Työntökärryt osuivat pieneen kuoppaan. Jos vaan saisin ne pois kuopasta, niin ne kulkisivat ihan hyvin.»

»Kyllä minusta tuntuu, että sinä et lopultakaan ole oikein työteliäs hommissasi, Rollo. Sinä kiusasit mi-

nuu hakemaan pikku vasua, kun tavallinen kantovasu oli muka liian iso ja painava, ja minä jätin oman työni ja noudin sen sinulle. Mutta piankin sitte heitit sen pois ja läksit omasta alotteestasi ottamaan kuljetusneuvon, jota on paljoa raskaampi siirrellä kuin tavallista lastuvasuamme. Ja nyt minun pitäisi taas keskeyttää työni ja lähteä alas kärräämään puolestasi.»

»Ainoastaan tämä kerta, äiti. Jos saat ne ylös kuopasta, niin kyllä minä varon päästämästä niitä enää uudestaan siihen.»

»No», myöntyi äiti vihdoinkin, »minä tulen. Tosin on ajomiesten tapana, milloin sattuu kuormille vastuksia, purkaa osa pois ja riittävän keventämisen jälkeen lähteä edelleen. Autan kuitenkin nyt; mutta jos toistamiseen joudut pulaan, niin saatkin itse selviytyä siitä.»

Rollo ja äiti menivät siis yhdessä, ja käsipuihin tarttuen sai äiti asian tuotapikaa autetuksi. Hän neuvoi Rolloa jättämään mieluummin työntökärryt ja kanniskelemaan vain vasulla, mutta lupasi kuitenkin antaa hänen menetellä niinkuin hän parhaaksi katsoi.

Äidin poistuttua Rollo läksi hiljalleen ja hyvin vaivaloisesti kuljettamaan lastiansa eteenpäin. Hän sai sen kuitenkin punnerretuksi sen lavan reunalle asti, joka oli kynnyssillakkeena vajan oven edessä. Siinä tietysti tuli kerrassaan pysähdys, kun hänen oli mahdoton survaista pyörää tuollaiselle askelmalle, ja hän istuutui korokkeen laidalle tietämättä mitä nyt tehdä.

Ei kannattanut vedota äitiin, koska tämä oli sanonut,

että hän ei suostuisi pitemmälti olemaan mukana tässä puuhassa. Ja niinpä Rollo lopuksi päättikin olla enää poimimatta lastuja; hän tahtoi pinota pilkkopuita, muistaen isänsä sanoneen, että hänen sopi joko koota lastuja tai tehdä pinoja. Jälkimäinen homma näytti nyt paljoo helpommalta.

— En joudu kantamaan tai karräämään yhtään mitään, — ajatteli hän, — ja siten pääsen näistä kiusoista.

Hän jätti työntökärryt siihen paikkaansa, kynnyslavan reunaan, aikoen pyytää Joonasta lykkäämään ne hänen puolestaan vajaan, jahka renkipoika palaisi niityltä. Vajaan astuen hän alkoi uusin innoin pinota puita.

Ne olivat hyvin lyhyitä, äidin kamarin rautauuniin tarkoitettuja pilkkeitä, ja hän tiesi, mihin isä tahtoi ne pinottavaksi — sen seinustan nurkkaan, jonka juurelle ne oli heitelty. Joonas oli sahatessaan ja hakatessaan viskonut ne sinne röykkiöksi.

PTRUI! PTRUI!

Hän alotti asettelemalla kapuloitansa säännölliseen riviin maahan pinonsa pohjaksi, ja tuokion aikaa se puuha edistyi oivallisesti. Mutta sitte hän kuuli kumeata töminää raitilta ja juoksi katsomaan, mitä menoa siellä pidettiin. Hän huomasi ajettavan ohitse isoa karjalaumaa — härkiä ja lehmiä, hiehoja ja vasikoita. Verkaisesti mennä jönkäillessään ne täyttivät koko tien, ja Rollo kapusi veräjänpieleen aidalle katselemaan elu-

koita. Hauskaa oli nähdä niin ison karjan liikehtimistä. Toiset seisahtelivat nyhtämään ruohoa tiepuolesta, toisia pyrki poikkeilemaan kujalle, mutta niiden kintereillä rientävät pojat kaahasivat ne pitkillä raipoillaan takaisin. Muutamat pysähtyivät keskelle tietä ammumaan, ja siellä täällä joku pari ryhtyi puskusille, tunkien toisiansa tien laitaan rinteelle.

Sitte Rollo kuuli vähän matkan päästä metakkaa karjan keskeltä, ja sinne päin katsoessaan hän näki Joonaksen siellä huitovan kepakolla, hätyyttäen elukoita ja huudellen: *Ptrui! ptrui!* Hän ei kyennyt ensimmältä käsittämään, mitä renkipoika tavoitti, mutta hetkisen kuluttua hän havaitsi, että heidän oma lehmänsä oli joutunut toisten sekaan ja että Joonas yritti saada sitä pois joukosta.

Pari karjanajajaa tuli apuun, ja viimein heidän onnistui eristää lehmä yksikseen pyörtänölle. Karja solui vähitellen ohitse, ja koko jonon mentyä Joonas huusi Rollolle, että hänen piti avata veräjä ja sitte juosta syrjään.

Rollo oli aulis siihen palvelukseen ja riensi samassa peremmälle pihaa; sieltä hän katseli, kuinka lehmä Joonaksen pakoituksesta tallusti tanhualle.

»Millä tavalla Punikki noiden joukkoon osui?» kysyi Rollo häneltä.

»Kuinka lienee päässyt puikahtamaan ulos laitumelta», vastasi Joonas, »ja minä ennätin juuri parahiksi paikalle. Hyvinkö luistaa lastujen keräys?»

»Eihän se oikein. Auttaisitko minua saamaan työntökärryt ylös kynnysportaalle.»

»Työntökärrytkö!« kummeksui Joonas. »Niilläkö sinä nyt lastuja kuljetat?«

»Ei, minä olen pinoamassa puita, mutta käytin välillä työntökärryjäkin.»

Sillävälin lehmä käveli pihamaan yli ja veräjistä ulos niitylle, ja Joonas sanoi, että hänen piti heti mennä perässä ajamaan se laitumelle ja korjaamaan aita. Hän ei sentähden voinut pysähtyä auttamaan Rolloa lastujen kuljetuksessa, mutta hän tahtoi pikimmältään vilkaista vajaan nähdäksensä, tapahtuiko pinoaminen oikealla tavalla.

Hän siis astahiti silmäämään kynnykseltä Rollon työtä. »Kyllähän tuo kelpaa«, hän myönsi; »sinun tulee vain asettaa palikkain isommat päät ulospäin, muutoin koko rakennelma sortuu.»

Niin sanoen hän kääntyi pois ja kiirehti ohjaamaan lehmää.

ROMAHDUS

Rollo seiso i tuokion katsellen hänen jälkeensä ja mielten itsekin mennä. Mutta hän tiesi, että hänen ei sopinut lähteä ilman äidin lupaa ja että jos hän kävisi sitä pyytämässä ehtisi Joonas jo liian loitolle hänen saavutettavakseen. Niinpä hän palasi pinonsa ääreen.

Hän kasasi hiukan lisää ja aprikoitsi siinä hommassa, mitä Joonas tarkoitti neuvoessaan häntä asettamaan isommat päät ulospäin. Hän otti käteensä palikan,

jonka toista päätä laajensi oksan muhkura, ja asetti sen molemmin päin — ensin oksapuolen seinää vasten ja sitten saman pään itseänsä kohti. Hän ei voinut havaita, että kapula olisi toisessa asennossa sijainnut tukevammin kuin toisessa.

— Joonas puhui turhia, — tuumi hän. — Paljoa parempi on asettaa isommat päät taakse pois näkyvistä, niin että oksien ryhmyt jäävät peittoon ja pino näyttää edestä sievemältä.

Niin hän pitkitti työtänsä, sovitellen puikkojaan pinoksi isot päät vajan seinää vasten. Tällä tavoin alkoi pinon takareuna piankin olla paljoa korkeammalla, ja kun puut nojasivat kaltevasti eteenpäin, niin pino jo huojuu kovin epävakaisena silloin kun etureuna tuskin ulottui hänen päänsä tasalle. Rollo ei voinut käsittää, mikä siinä oli vikana. Hän päätti asettaa vielä yhden kapulan ja sitte herjetä hommasta. Mutta tätä pilkettä sijoittaessaan hän huomasi koko pinon olevan kallistumassa. Hän painoi sitä kädellään ja ravisti hiukan, nähdäkseen oliko se sortumassa, mutta silloin se juuri romahikin alas, ja hän ehti hädin hypähtää taaksepäin pois tieltä.

Kokonaan hän ei silti selviytynyt pinon luhistumisesta, sillä peräytyessään takaperin hän kompastui muutamiiin vajan permannolle jääneihin palikoihin ja kaatui selälleen, jolloin iso osa röykkiöstä kolisi hänen päällensä.

Hän parkaisi pelosta ja kivusta, sillä kaatuessaan

hän hieman satutti itseään, vaikkakin ne pilkkeet, joiden alle hän jäi, olivat niin pieniä ja keveitä, että hän ei niistä sanottavasti loukkaantunut.

Varsin pian lakkasi Rollo kuitenkin itkemästä ja meni taloon; ja sinä iltana, isän tullessa kotiin, Rollo astui hänen luokseen ja sanoi:

»Isä, sinä olit lopultakin oikeassa; minä *en* osaa tehdä työtä yhtään paremmin kuin Hiiro.»

II

Kahdet pikku työntökärryt.

AJELUILLA.

Rollolla oli tapana pyrkiä ajelemaan isän ja äidin kanssa. Ihan pikkupoikana ollessaan hän ei osannut esiintyä siten, että hänet olisi yleensä otettu mukaan ajomatkoille. Hän puheli itse innokkaasti, vieläpä keskeytellen isän ja äidin haastelua, ja väsyessään hän valitteli ja kysyi ehtimiseen, milloin tultaisiin kotiin. Ja usein häntä janotti, jolloin hän kiusasi isältä ja äidiltä vettä paikoissa missä sitä ei ollut saatavana, ja sitte tuskitteli, kun hänen täytyi odottaa tuokio. Näin ollen eivät isä ja äiti ottaneetkaan häntä kovin useasti mukaansa. Hiljaista, rauhallista, miellyttävää ajelua halutessaan oli heidän jätettävä Rollo kotosalle. Hyvin monet lapset menettelevät aivan samoin kuin Rollo, siten riistäen itseltään paljon hupaista retkeilyä.

Rollo pani kuitenkin merkille, että hänen enonsa melkein aina otti mukaansa Liisun, kun läksi ajelulle. Ja eräänä päivänä leikkiessään pihamaalla, missä Joonas istutti puita, näki hän enon ajavan ohi, joku toinen hen-

kilö kääseissään, ja Liisu kyyhötti heidän välissään pienellä matalalla istuimella. Ohi mennessään Liisu hymyili ja nyökäytti päätänsä. Seurueen sivuutettua heidät sanoi Rollo:

»Liisu on päässyt ajomatkalle. Eno ottaa hänet melkein aina, kun hänellä sattuu asiaa jonnekin. Minkähän tähden isä ei ota minua mukaansa yhtä useasti?»

»Tiedänpä miksi», vastasi Joonas.

»No mistä syystä?» tiedusti Rollo.

»Siksi että sinusta on vaivaa, mutta Liisusta ei. Sinun sijassasi minä kyllä osaisin laittautua isäni matkatoveriksi jokseenkin joka kerta.»

»Mutta mitä sinä tekisitkään?» tivasi Rollo.

»Ka, ensiksikään en koskaan moittisi istuintani. Nurkumatta istuisin juuri siinä, mihin minut asetettaisiin. En myöskään puhuisi paljoa, enkä *koskaan* häiritsisi heidän keskusteluansa. Jos matkalla näkisin jotakin, mistä tekisi mieleni kysyä, niin odottaisin kunnes ilmeneisi sopiva tilaisuus siihen, heidän huomionsa olematta kiintyneenä muuhun. Ja tahtoessani jotakin syödäkseni tai juodakseni, en pyytäisi sitä muualla kuin missä sitä olisi helposti hankittavissa. Kun en siis tuottaisi heille kiusaa, niin he ottaisivat minut alinomaa mukaansa.»

Rollo oli ääneti. Hän alkoi muistella, kuinka paljon pulaa hän oli aiheuttanut vanhemmillensa ajomatkoilla, vaikka hän ei ollut lainkaan tullut sitä silloin ajatelleeksi. Sanomatta tästä kuitenkaan mitään Joonakselle

hän itsekseen päätti koettaa Joonaksen ehdottelua heti ensi kerralla, kun pääsisi ajelulle.

Sen hän tekikin, ja ennen pitkää isä ja äiti havaitsivat suuren muutoksen tapahtuneeksi tavalla tai toisella hänen esiintymisessään. Hän oli lakannut olemasta kiusallinen ja sukeutunut miellyttäväksi matkakumppaniksi. Ja vaikutus oli juuri sellainen kuin Joonas oli ennustanut. Isästä ja äidistä oli hyvin mieluista ottaa tuollainen rauhallinen ja hauska pikku poika väliinsä istumaan, ja lopulta heistä melkein tuntui, etteivät he itsekään voineet saada hauskaa ajelumatkaa, jollei Rollo ollut mukana.

Heillä oli tapana asettaa kääsien pohjalle pieni jakkara, jolla Rollo sai istua, mutta tämä ei ollut oikein mukavaa, ja niinpä isä eräänä päivänä ilmoittikin, että koska Rollostä nyt oli tullut niin miellyttävä matkatoveri, hän varta vasten teettäisi kääseihin pikku istuimen lisää.

»Vienkin kääsit tänä iltana korpraalille», hän sanoi »niin katsotaan, voiko hän tehdä sen minulle».

»Ja saanko minä tulla kanssasi?» tarjousi Rollo.

»Kyllä hyvinkin», lupasi isä.

Rollo oli aina peräti hyvillään, kun isä salli hänen lähteä korpraalin asunnolle.

KORPRAALI.

Mutta lukija kukaties haluaa kuulla, kuka tämä korpraali oli, jota Rollo niin mielellään tapasi. Hän oli

vanha soturi, sodassa vammoja saanut, niin että hän ei voinut liikkua ulkosalla suorittamassa mitään raskasta työtä, mutta hän oli erittäin kätevä kaikenlaisessa pikku näpertelyssä ja kapineiden korjailussa. Hänellä oli alhaalla myllyn luona pikku suoja, missä hän tavallisesti työskenteli.

Rollo kävi siellä usein Joonaksen kanssa, vieden tuolia korjattavaksi tai saadakseen lukon tai säpin kuntoon, ja toisinaan ostamassa vasun tai haravan taikka muun talousesineen, joita korpraali osasi valmistaa. Korpraali, tiedättehän, on upseerin tapainen komppaniassa. Tämä mies oli ollut tällainen komentaja, ja korpraalin nimitys oli jäänyt hänelle. En koskaan kuulut hänen varsinaista nimeään.

Sinä iltana läksivät siis Rollo ja hänen isänsä kääseissä korpraalin luo. Sinne ei ollut pitkäkään matka. Ajettuaan muutamien sievien maatalojen ohi he tulivat sen talon kohdalle, missä Yrjö asui. Siitä he hurauttivat mäkeä alas, mutta juuri ennen sillalle tuloa he kääntyivät puiden lomitse yksinäiselle tielle, joka kulki virran äyrästä pitkin. Ajettuaan vähän matkaa eteenpäin tulivat he puiden keskessä sijaitsevalle aukiolle, missä mylly tuli näkyviin jokivarressa, ja vastapäätä oli toisella puolella tietä puiden suojassa korpraalin pieni suoja.

Puiden oksat siimestivät tölliä, ja takana oli korkea, metsäinen kivikkomäki. Töllin ja myllyn välitse kie-

murteli tie yhä edemmäksi virran partaalla, kunnes hävisi metsään.

Heti kun tölli tuli Rollon näkyviin, havaitsi hän pienet työntökärryt, jotka oli nostettu oven viereen seinää vasten pystyyn. Ne olivat juuri sopivan kokoiset hänelle, ja hän käänsi niihin innokkaasti isän huomion.

»Tosiaan hyvin sievät pikku työntökärryt», sanoi isä.

»Toivoisin sinun ostavan ne minulle. Paljonko luisit korpraalin tahtovan niistä?»

»Puhukaamme hänen kanssaan siitä», vastasi isä.

Hän käänsi hevosen tiepuoleen myllyn luo ja kiinnitti sen patsaaseen. Rollo kapusi alas kääseistä, ja hän ja isä astuivat pikku työpajaan.

He tapasivat korpraalin paikkailemassa tuolin pohjaa. Rollo seiso vieressä suureksi huvikseen katsellen, kuinka korpraali sovitteli liisteitä ristikkäin, isän selittäessä tälle, että hän halusi teettää kääseihinsä pienen etuistuimen.

»Näinköhän te osaisitte laittaa sellaisen», sanoi hän.

»Millainen istuin sen pitäisi olla?»

»Olen ajatellut», vastasi isä, »että voitaisiin istuinpohjaan asettaa etupuolelle kaksi jalkaa ja sitte kiinnittää takareuna kärrylaatikon edustaan».

»Kyllähän se menettelee», arveli korpraali, »mutta siinä tarvitaan hiukan sepäntyötä, jotta istuin saadaan mukavasti kiinnitetyksi takaa ja sujautetuksi irtikin silloin kun sitä ei käytetä. Mennäänpä katsomaan.»

Korpraali nousi silmäämään kääsejä, ja heidän astues-

saan oviseinustalle nostettujen pienten työntökärryjen ohi tiedusti Rollo häneltä, mikä niiden hintana oli.

»Ne eivät ole kaupan, poikaseeni. Ne on tilattu. Mutta voin tehdä sinulle samanlaiset, jos isäsi haluaa. Nelisen markkaa sellaisista pitänee saada.»

Rollo katseli niitä kaihomielin, ja niinpä korpraali kehoitti häntä koettamaan niitä, jos mielensä teki.

»Työntele niitä sillaikaa kun isäsi ja minä katsastamme kääsejä», hän sanoi.

Suuresti hyvillään Rollo siirteli kärryjä edes takaisin maantiellä. Ne olivat keveät ja helppokulkuiset. Hän toivotteli, että hänellä olisi tällaiset. Nämä eivät suinkaan kellistyisi kumoon, — hän ajatteli, — niinkuin ne isot raskaat työntökärryt kotona; näitä hän ajatteli voivansa hyvin käyttää vaikkapa kiviä täyteen lastattuina. Hän juoksikin niitä työntäen jokivarteen, missä oli irrallisia mukulakiviä, aikoen ottaa niistä koekuorman. Perillä hän kuitenkin muisti, ettei hänellä ollut lupaa säilyttää niihin mitään, joten hän luopui heti ai-keestansa.

Samassa isä kutsui häntä. Hän toi kärryt takaisin paikoilleen ja sanoi korpraalille pitävänsä niistä hyvin paljon. Hän olisi halunnut isän tilaavan hänellekin kärryt, mutta ei kuitenkaan pyytänyt, vaan ajatteli, että koska hän jo oli ilmaissut mieltymyksensä, niin oli parempi olla kättämättä ja odottaa, näkisikö isä hyväksi hankkia hänelle tämän kojeen.

Kotimatalla isä sanoikin:

»Ne olivat hyvin sievät kärriyt minustakin, Rollo.»

»Kyllä, kovasti kauniit, isä. Ja niin keveät, ja kulivat niin hyvin! Soisin, että sinä ostaisit minulle sellaiset, isä», hän ei nyt enää malttanut olla lisäämättä.

»Voisinhan sen tehdä, pojuseni, mutta minä luulen, että työntökärriyt tuottavat sinulle enemmän huvia myöhemmällä kuin nyt.»

»Milloin sitten?»

»Jahka sinä olet oppinut tekemään työtä.»

»Mutta minä haluan työntökärriyjä *leikkiäkseni*.»

»Sen tiedän, mutta sinä saisit melkoisesti eheämpää ja pysyvämpää tyydytystä sellaisesta kojeesta, jos käytäisit sitä johonkin hyödylliseen hommaan.»

»Milloin minä saan oppia tekemään työtä, isä?» kysyi Rollo.

»Olen ajatellut, että nyt on aika. Olet kuuden vanha, ja sanotaan, että *seitsemän* vuoden ikäisenä poika voi pystyä hankkimaan elantonsa.»

»Voi, isä, soisin sinun opettavan minut tekemään työtä. Mistä sinä aloittaisit?»

»Ensimmäisenä tehtävänä olisi harjaannuttaa sinut tekemään jotakin tavallista, helppoa askarrusta — *vakaasti*.»

»Mutta, isä, siihen kyllä kykenen opettamattakin.»

»Luullakseni erehdyt siinä. Poika työskentelee vakaasti, kun hän käy suoraan eteenpäin työssänsä, pysähtymättä lepäilemään, tai aprikoimaan uusia työtapoja touhulleen tai katselemaan muiden puuhia taikka juttelemaan. No, luuletko, että voisit vakaasti työsken-

nellä tunnin, keskeyttämättä aherrustasi mistään tällaisesta syystä?»

»Oh — kyllä», vakuutti Rollo.

»Niinpä koettelen sinua huomenna», lupasi isä.

VANHAT NAULAT.

Seuraavana aamuna Rollon isä suuruksen jälkeen ilmoitti olevansa valmis toimittamaan alulle hänen työnsä. Hän otti käteensä pienen vasun, vei Rollon latoon ja käski odottaa siellä hetkisen, tuodakseen hänelle tehtävää.

Rollo istuutui pikku olkikuvolle, ihmetellen mitä työtä hänelle annettaisiinkaan.

Pian tuli isä takaisin, kantaen laatikkoa, joka oli täynnä vanhoja nauvoja; hän oli sen ottanut ladon nurkkaan kyhätystä vanhasta varastohuoneesta. Hän asetti laatikon ladon permannolle.

»Mutta, isä», sanoi Rollo, »mitä voin tehdä noilla vanhoilla nauvoilla?»

»Saat *lajitella* ne. Tässä on hyvin monta eri laatua sekaisin. Haluan saada koko kasan noukituksi selville — yhtäläiset valikoiduksi erilleen. Selitän sinulle tarkoin, miten se on tehtävä.»

Isän puhuessa pisti Rollo kätensä laatikkoon ja alkoi poimia nauvoja ja silmäillä niitä; mutta isä käski panna naulat pois ja aloittaa vasta sitte kun hän oli saanut kaikki ohjeet.

»Sinun on kuunneltava», hän sanoi, »ja nyt ymmärrettävä ohjeeni, sillä minä en voi selitellä sinulle toistamiseen».

Hän otti sitte pienen olkitukon ja siistisi ladon permannolle puhtaan paikan, johon kaatoi naulat.

»Oi, kuinka paljon nauvoja!» huudahti Rollo.

Isä poimi niitä kourallisen ja näytti Rollolle, että niitä oli useata eri kokoa; sitte hän asetti ne permannolle pieniin kasoihin, samankokoiset aina yhteen. Käyristyneet hän noukki niinikään erikseen.

»Kas niin, Rollo», sanoi hän, »sinun on nyt ryhdyttävä lajittelemaan näitä nauvoja vakaasti ja uutterasti, kunnes kaikki on tehty. Siinä ei ole enempää kuin kolmea tai neljää lajia, ja sinä suoriudut urakasta hyvinkin nopsasti, jos työskentelet *vakaasti*, rupeamatta leikkimään niillä. Jos löydät jonkun raudanpalan tai muuta, mitä et tiedä oikein sijoittaa, niin aseta se syrjään ja pidä huolta vain nauloista. Ymmärrätkö nyt kaiken?»

Rollo vakuutti ymmärtävänsä, ja niin isä jätti hänet ja meni taloon. Rollo istuutui puhdistetulle paikalle ja alotti askareensa.

— Eipä tämä mitään erikoista liene, — tuumi hän; — tämä käy varsin helposti. — Ja hän otti muutamia nauvoja ja alkoi järjestää niitä kuten isä oli neuvonut.

Mutta Rollo ei älynnyt, mikä hänen tehtävänsä varsinaisena vaikeutena oli. Kyllähän tosiaan oli helppo nähdä, mitkä naulat olivat isoja, mitkä pieniä tai keskikokoisia, ja asettaa ne kasoihinsa. Siinä ei ollut juuri mitään pulaa. Mutta vastuksena oli se, että lajittelun jatkuessa työ kävi yksitoikkoiseksi ja kyllästyttäväksi,

kun sitä oli toimitettava ypö yksikseen ladossa — noukkien vanhoja nauvoja saamatta keltään apua, ilman puhekumppania, ja näkemättä mitään muuta kuin nuo pienet ruosteiset rautaläjät permannolla.

Tämä, sanon, oli työn todellisena pulmana, ja asettaessaan pikku poikansa siihen hommaan Rollon isä tiesi, että tämä pian kyllästyisi ja pelkkään leikkimiseen tottuneena ei jaksaisi pysyä puuhassa.

Ja niin kävikin. Vähäisen osan lajiteltuaan Rollo alkoi ajatella, että oli jokseenkin ikävystyttävää oleskella siellä aivan yksin, ja hänestä tuntui mainiolta aatokselta mennä pyytämään isältä saada kutsua Jaakko-serkkunsa auttamaan.

Hän siis laski naulat kädestään permannolle ja lähti taloon, missä tapasi isän kirjoittamassa pöydän ääressä.

»Mikä nyt on vikana?» kysyi isä.

»Kah, isä», vastasi Rollo, »ajattelin, että olisi hauskaa saada Jaakko avukseni, jos suostut; — kaksistaan voimme saada ne noukituksi niin paljoa joutuisammin».

»Mutta minun varsinaisena tarkoituksenani ei olekaan naulojen saaminen hyvin nopeasti lajitelluksi, vaan sinun opettamisesi kärsivälliseen aherrukseen. Tiedän, että yksinäisyys kyllästyttää sinua, mutta juuri siksi haluan-kin, että olet yksin. Tahdon totuttaa sinut pinnistämään sitkeästi kaikessa työskentelyssä, vaikka se olisi väsyttävääkin. Tahdon opettaa sinua *tekemään työtä, en leikkimään.*»

Rollo tunsu pettymystä, mutta hän oivalsi isän olevan

oikeassa ja meni verkalleen takaisin toimeensa. Hän lajitteli pari kolme kourallista lisää, mutta ei tuntenut vähääkään hupia siitä, vaan alkoi olla kovin apealla mielellä, kun isä oli pannut hänet tällaiseen tehtävään.

Kun työ ei enää herättänyt hänen harrastustansa, ei se myöskään luistanut reippaasti. Hänen olisi pitänyt jatkaa innokkaasti eikä ajatella, oliko se mieluisaa vai ikävää, vaan ainoastaan pyrkiä suorittamaan se nyt loppuun ja siten tuottamaan isälle mielihyvää. Sen sijaan hän vain vetelehti sen ääressä — katseli naularöykkiötä ja huokaili sen paljoutta. Eihän ollut mahdollista lajitella noita kaikkia, hän tuumi. Hän katsoi puuhan ilmenevän aivan toivottomaksi. Ikuisesti sitä hänellä kestäisi.

Hän ei kuitenkaan keksinyt mitään veruketta jättääkseen jälleen työtänsä, kunnes hänen käteensä jonkun ajan kuluttua osui pari ruuvia.

— Mutta mitä minä näille teen? — mietti hän.

Hän otti ruuvit ja asetti ne vierekkäin mitatakseen, mikä niistä oli isoin. Sitte hän kieritteli niitä tuokion, ja jonkun aikaa leikittyään — jolloin tietysti työ jäi kokonaan sikseen — hän päätti lähteä kysymään isältä, miten menetellä ruuvien kanssa.

Niinpä hän verkalleen asteli taloon, välillä pysähtyen katselemaan heinäsirkoja ja perhosia. Täten taas haaskattuaan aikaa hän ilmestyi jälleen isän kirjoituspöydän luo ja tiedusti, mitä oli tehtävä *ruuveille*, jotka hän oli löytänyt naulojen seasta.

»Sinun ei olisi sopinut jättää työtäsi sitä kysyäksesi», sanoi isä. »Pelkään, että sinä et suoriudu oikein hyvin. Annoin sinulle kaikki tarpeelliset ohjeet. Mene vain takaisin työhösi.»

»Mutta, isä», puolustausi Rollo ulos mennessään, »minä en tiedä, mitä tehdä ruuveille. Sinä et maininnut mitään ruuveista.»

»Miksi siis jätätään työsi kysyäksesi niistä?»

»No, — kun — —» sopersi Rollo. Hän ei tiennyt mitä sanoa.

»Työnäsi on lajitella *naulat*, ja kun noin turhista syistä tulet luokseni, niin otaksun, että sinä et oikein menesty puuhassasi.»

Rollo poistui hitaasti huoneesta ja laahusti haluttomana takaisin työhönsä. Hän pani ruuvit syrjään ja pitkitti naulojen noukkimista, mutta hyvin vähän hän sai toimeen. Kun mieli ei ole kiintynyt työhön, niin tämä edistyy aina kovin vitkallisesti.

Näin kului pari aamupäivän tuntia Rollon pääsemättä pitkällekään. Viimein tuli isä katsomaan, minkä veran hänellä oli valmista, ja selvästihän näkyi, että Rollo oli tuhlannut aikaansa, päästen hyvin niukkaakaan tulokseen.

Isä käski hänen jättää työnsä ja tulla sisälle. Rollo käveli isän vieressä, ja tämä virkkoi hänelle:

»Minä huomaan, Rollo, että minä en saa sinua opetetuksi työskentelemään uutterasti pelkillä hyvillä sanoilla.»

Rollo oli ääneti, kun ei osannut vastata mitään. Hän tunsu itsensä syylliseksi ja häpesi.

»Annoin sinulle hyvin helppoa ja yksinkertaista työtä, mutta sinä olet tuon tuostakin keskeyttänyt sen joutavilla verukkeilla, ja työssäkään ollessasi et ole ahke-
roinut. Siten olet kokonaan haaskannut aamupäivän: et ole tehnyt työtä etkä nauttinut leikistä.»

»Pelkäsin näin tapahtuvankin», jatkoi isä. »Kovin harvat pojat tottuvat uutteraan työhön ilman pakotusta, — vaikka olisinkin suonut, että minun pikku Rolloni olisi siihen kyennyt. Mutta näin ollen, koska huomaan suostuttelun riittämättömäksi, minun täytyy menetellä tehokkaammin. Tekisin kovin väärin antaessani sinun kehittyä laiskuriksi; sinun on aika opetella muutakin kuin leikkimistä.»

Hän puhui sydämellisesti, mutta hyvin vakavasti, ja oli ilmeistä, että hän oli kovin pahoillaan. Parin minuutin kuluttua hän käski Rollon nyt mennä minne häntä halutti, sanoen harkitsevansa, mitä oli tehtävä, ja ilmoittavansa hänelle toisella kertaa.

MUUAN KESKUSTELU.

Illalla, kun Rollo oli juuri menossa makuulle, isä otti hänen polvelleen ja kertoi mitä oli päättänyt tehdä.

»Katsos, on välttämätöntä», hän haastoi, »että saat lujutta kyetäksesi omistautumaan vakaasti ja kärsivällisesti yhteen ainoaan askareeseen, vaikka se ei sinua

huvittaisikaan. *Minun* on siten tehtävä, ja samoin kaikkien ihmisten, ja sinun pitää siihen tottua, jotta sinä et isompana jäisi veltoksi aikailijaksi. Nyt et siihen kykene, se on selvinnyt. Jos panen sinut tekemään jotakin, niin olet puuhassa sen aikaa kuin uutuuden viehätystä ja hupia kestää, mutta sitte loppuu kärsivällisyytesi ja sinä yrität jos jollakin verukkeella päästä eroon puuhasta. Nyt aion määrätä sinulle tunnin työntöön jokaiseksi aamu- ja ehtoopäiväksi. Annan sinulle sellaisia tehtäviä, jotka tiedän aivan yksinkertaisiksi ja helpoiksi, jotta sinulla ei ole mitään puolustusta työsi laiminlyömiselle tai jättämiselle. Ja kuitenkin valitsen sellaisia askareita, jotka eivät tuota sinulle mitään huviketta, sillä minun on nyt opetettava sinulle *työntekoa* eikä leikkimistä.»

»Mutta, isä», huomautti Rollo, »äskettäin vakuutit minulle, että työnteko tuottaa hyvää mieltä. Kuinka siitä voi saada mitään mielihyvää, jos valitset sellaisia hommia, joissa ei ole lainkaan hupia?»

»Työn ilo», selitteli isä, »ei ole huvittelun hauskuutta, vaan tyydytystä ja totista onnekkautta siitä, että on uskollinen velvollisuuksissaan ja toteuttelee jotakin hyödyllistä tarkoitusta. Jos minä esimerkiksi kadottaisin kukkaroni maantiellä ja käskisin sinun kävellä pari virstaa takaisinpäin huolellisesti etsien sitä näkyviisi, ja jos sinä todella jännittäisit kaiken tarkkaavaisuutesi siihen hommaan, niin se uskollinen kuuliaisuus tuottaisi sinulle

viihdytystä, ja sitte löytäessäsi kukkaron ja tuodessasi sen minulle tuntisit suurta mielihyvää. Eikö niin?»

»Oi, kyllä, varmasti», myönsi Rollo.

»Ja kuitenkin ei sellaisessa tunnollisessa tähystelyssä olisi mitään sijaa *huvittelulle*. Seuraavana päivänä saattaisit samalla tiellä ajella perhosia: se olisi hupia. Mutta kukkaron etsimisestä tuntemasi mielihyvä olisi hyödyllisen työn antamaa viihdyttävää tyydytystä. Perhosten pyytelyn mielihyvä olisi leikin hauskutusta. Pulana on tässä sinun asiassasi, että sinulla tuskin on vielä käsitystäkään edellisestä. Tavoitat kaiken aikaa jälkimäistä, — nimittäin huviketta. Ryhdyt kyllä työhön, kun annan jotakin tehdäksesi, mutta jos et löydä siitä *huviketta*, niin heität sen piankin sikseen. Jos kuitenkin vain jatkaisit sitkeästi, niin tuntisit viimein eheätä tyydytystä, joka olisi paljoa suuremman arvoista.»

Rollo istui hiljaa kuunnellen, mutta isä huomasi hänen katseistaan, että hän ei kiinnittänyt suurtakaan huomiota opettaviin sanoihin; ja isä oivalsikin olevan melkein mahdotonta, että noin pienen pojan saisi *järkeilyllä* mieltymään työntekoon. Rollon olikin tosiaan vaikea ymmärtää kaikkea, mitä isä tässä puhui, ja vielä vaikeampi tajuta sanotun pätevyyttä. Häntä alkoi nukkuttaa, ja isä toimitti hänet vuoteeseen.

ROLLO OPPII VIIMEIN TEKEMÄÄN TYÖTÄ.

Seuraavana päivänä isä antoi hänelle työn: hänen piti kello kymmenestä yhteentoista koota papuja puu-

tarhasta. Isä läksi hänen matkassaan ja jäi katsomaan, kuinka pitkä tovi häneltä meni korttelilliseen, ja sen mukaan hän sitten arvioitsi, minkä verran Rollo ehtisi kerätä tunnissa, jos olisi ahkera. Rollo tiesi, että jos hän ei nyt suoriutuisi kunnollisesti, häntä rangaistaisiin jollakin tavoin, vaikka isä ei ollutkaan maininnut mitään siitä. Kun hänet edellisenä päivänä pantiin nauvoja lajittelemaan, niin se tapahtui vain ikäänkuin kokeeksi, eikä hänen senvuoksi tarvinnut odottaa suoranaista rangaistusta huonosta onnistumisesta: mutta nyt hän tiesi saaneensa nimenomaan määräyksen, jota oli toteltava. Sentähden hän teki työtään hyvin ahkerasti, ja kun isä tunnin kuluttua saapui paikalle, huomasi hän Rollon poimineen hiukan enemmänkin papuja kuin oli arvioinut. Rollo oli peräti hyvillään, nähdessänsä isän ilahduksen, ja hauskaapa myös oli viedä iso papuva-sullinen äidin nähtäväksi. Sitte hän meni leikkimään ja sai tästä paljon rattoa.

Seuraavana aamuna isä sanoi hänelle:

»No, Rollo, teit eilen työsi varsin hyvin; mutta tehdä kerran oikein on silti toista kuin tottua tekemään aina oikein. Voin tuskin odottaa, että suoriudut yhtä hyvin tänään — tahi jos vielä tänään luistaakin työ kunnollisesti, en saa sittekään olla seuraavasta päivästä varma.»

Rollo luuli kyllä onnistuvansa. Hänen tehtäväkseen tuli poimia kaikki irralliset kivet tieltä ja kantaa ne vassussa suureen kivikasaan ladon taakse. Mutta hän ei ollut aivan tunnollinen. Isä huomasi hänen useasti lei-

kittelevän. Hän ei kuitenkaan puhunut mitään, kunnes tunnin päätyttyä kutsui pojan sisälle.

»Rollo», sanoi hän, »tänään ei työsi luonnistanut. Et ole ollut järin laiska, mutta et ahkerakaan; ja ensimmäiseksi rangaistukseksi olen päättänyt koettaa sitä, että saat ainoastaan vettä ja leipää päivälliseksi.»

Kun siis tuli päivällisaika ja perhe istuutui maukkaan paistin ja omenapiirakan ääreen, tiesi Rollo, että hänen ei sopinut pyrkiä pöytään. Hän tunsu itsensä kovin onnettomaksi, mutta hän ei itkenyt. Isä kutsui hänet luokseen, leikkasi hänelle käteen aimo leipäviipaleen ja käski hänen mennä syömään se takaoven portailla. »Jos sinun tulee jano», hän lisäsi, »niin Mari kyllä antaa vettä».

Rollo otti leipänsä ja meni ulos yksinäiselle paikalleen takapihan puolisille kiviportaille, ja kaikesta pidättelystä huolimatta kihosi kyyneleitä hänen silmiinsä. Hän ajatteli ilmeistä tottelemattomuuttansa isää kohtaan ja oli onneton kuvaillessansa mielessään isää ja äitiä istumassa kodikkaan pöydän ääressä, joka häneltä evättiin, koska hän ei ollut kuuliainen poika. Hän päätti, että hän ei enää koskaan olisi huolimaton työssänsä.

Tämän jälkeen hän uurasti useita päiviä erittäin hyvin. Isä antoi hänelle monenlaisia tehtäviä, ja Rollo alkoi viimein tuntea melkoista tyydytystä ahertelustaan. Eritoten huomasi hän olonsa paljoa hauskemaksi työnteon jälkeen kuin ennen sitä, ja aina kun hän näki jotakin tekemäänsä, tämä tuotti hänelle mielihyvää. Kun

hän esimerkiksi oli koonnut pois irtokivet talon edustalta, sai hän erikoista hupia vanteensa kieputtamisesta sillä, nauttien tien tasaisuudesta ja siisteydestä paljoa enemmän kuin olisi voinut, jos Joonas olisi sen puhdistanut. Kuukauden kuluessa Rollostä todella sukeusi varsin uskollinen ja toimelias pikku uurastaja.

JÄLLEEN KORPRAALIN LUONA.

»Nyt», virkkoi hänelle isä eräänä päivänä, kun hän oli latonut aimo pinollisen puita, »nyt lähdemmekin korpraalin luo puhumaan työntökärryistä. Vai luuletko, että löytäisit tien yksinäsi?»

Rollo arveli löytävänsä.

»No, menehän siis; kai nyt voin antaa sinulle sellaiset kärryt, — kysy korpraalilta, kuinka pian hän voi laittaa ne valmiiksi.»

Rollo taputti käsiään ja hyppeli ilosta, ja hän kysyi isältä, kuinka kauvan hän luuli niiden rakentamisen vievän aikaa.

»Oh, senhän kuulet päästessäsi puheisiin korpraalin kanssa», vastasi isä.

»Luuletko kestävän viikkoa?»

»Otaksuisin hänen voivan tehdä yhdet kärryt lyhemässäkin ajassa», sanoi isä hymyillen.

»No, kuinka nopeasti?» uteli vain Rollo.

»En voi sitä niin mennä takaamaan: odota kunnes pääset hänen työpajalleen, niin silläpä tuo selviää.»

Rollo huomasi, että isä ei syystä tai toisesta ollut

halukas sanomaan, milloin hän voisi lopulta saada kärryt, mutta hän ei voinut ymmärtää, mikä siinä oli esteenä. Hän kuitenkin päätti pyytää korpraalia tekemään ne niin pian kuin suinkin.

Iltapäivä oli puolivälissä, kun Rollo lähti puhumaan työntökärryistään. Äiti antoi luvan, että hän sai mennä hakemaan Jaakko-serkun mukaansa, jos häntä halutti. Niin käveli hän sillalle päin, ja sen sijaan että olisi siitä poikennut heti suoraan myllylle, hän jatkoi matkaansa sillan yli Jaakon kotiin. Serkku tuli mukaan, ja he kävelivät takaisin sopuisana parina.

Jälleen sillan yli mentyään he kääntyivät myllylle, puhellen työntökärryistä. Rollo kertoi Jaakolle, kuinka hän oli opetellut tekemään työtä, ja kuvaili korpraalin luona näkemiänsä kärryjä, kuinka hän oli niitä työnnellyt ja ihastunut niihin.

»Kovasti hauskaa olisi nähdä ne», innostui Jaakko.
»Ja kaiketi saankin, kun tulemme korpraalin pajaan.»
»Ei», huomautti Rollo, »hän sanoi, että ne kärryt olivat tilatut, ja varmaankin ne on tällävälän viety pois».

Samassa alkoi korpraalin töllinnurkka näkyä, ja pian ilmestyi ovikin esille, jolloin Jaakko huudahti:

»Hei, hei, tuolla ne vielä ovat. Näen ne nostettuina pystyyn oven viereen.»

»Ei», sanoi Rollo, »nuo eivät ole ne. Nuo ovat siniset.»

»Minkä väriset kärryt sinä näit?» kysyi Jaakko.

»Ne eivät olleet minkään väriset, — maalaamattomat

vain», vastasi Rollo. »Kenenkähän kärryt nuo lienevät?»

Pojat kulkivat edelleen ja pääsivät pian työpajalle. He avasivat oven ja astuivat sisään. Siellä ei ollut ketään.

Ympäri huonetta oli kaikenlaisia esineitä. Toisella sivulla oli ikkunan lähellä penkki, jolla oli useita työkaluja, samoin kuin sen yläpuolelle kiinnitetyillä hyllyillä. Työpajan toisella sivulla oli ihmeellisen näköinen sorvauskoje, jota korpraali paljon käytti hienoimpiin puusepäntöihin. Lisäksi oli pajaan kertynyt monenmoisia korjattavaksi lähetettyjä kapistuksia, kuten tuoleja, rukki, poikien rekiä ja kahdet isot työntökärryt.

Pojat käyskentelivät tuokion aikaa huoneessa tarkastellen tuota kaikkea sälyä, ja sitte Rollo huomasi toisetkin pienet työntökärryt eräällä hyllyllä. Ne muistuttivat suuresti oven edustalle asetettuja — se vain eroa, että ne oli maalattu vihreiksi.

Rollo sanoi, että nuo olivat ihan samanlaiset kuin nekin, joita hän oli edellisellä kerralla työnnellyt, paitsi että olivat vihreät.

»Ehkä hän on senjälkeen maalannut ne», tuumasi Jaakko; »mennäänpä ovelle katsomaan, kummatko ovat isommat».

He kävivät vertaamassa, ja siniset olivat hieman isommat.

Silloin he näkivät korpraalin tulevan tien poikki, ve-

suri kädessään. Hän oli ollut myllyllä teroittamassa sitä, siellä kun oli vesivoimalla käytettävä tahko.

»Kas poikia», sanoi korpraali; »mitä kuuluu? Oletko tullut kuulustamaan kärriyäsi, Rollo?»

»Olen, herra korpraali», vastasi Rollo; »kuinka pian voisitte saada sellaiset tehdyksi?»

»Tehdyksikö? Ne on jo tehty», sanoi korpraali; »tuossa ne ovat». Ja hän otti siniset työntökärriyt ovipielestä ja laski ne tielle.

»Eiväthän nämä ole minun, vai kuinka?» epäröi Rollo.

»Kyllä», vakuutti korpraali, »isäsi tilasi ne viikko takaperin».

Rollo tarttui kärriyhinsä ja alkoi työntää niitä. Ne miellyttivät häntä tavattomasti.

Jaakko sanoi, että hänkin olisi suonut saavansa kärriyt, ja Rollon puhellessa korpraalin kanssa ei hän voinut olla katselematta hyllylle asetettuja vihreitä kärriyjä, jotka hänestä näyttivät juuri sen kokoisilta kuin hän olisi halunnut.

Korpraali kysyi, tahtoiko hän tarkastaa niitä, ja otti ne alas näyttääkseen hänelle. Jaakko tarttui käsipuihin ja työnteli vähän koetteeksi edes takaisin lattialla, ja sitte hän sanoi, että ne olivat jokseenkin parasta kokoa hänelle.

»Kelle nämä tulevat?» hän kysyi korpraalilta.

»En tiedä», vastasi korpraali; »muuan herrasmies ne tilasi joku aika sitten. En tiedä, mikä hänen nimensä on.»

Samassa hän näytti huomaavan jonkun ikkunasta.

»Kas, tuolla hän tulee!» huudahti hän.

Ja ovi avautui, ja kenenkämpä muun pojat näkivät astuvan sisälle kuin Yrjö-enon!

»Kas vain, Jaakko», virkkoi eno, »joko oletkin pääs-
syt käsiksi kärryihisi?»

»*Minunko* nämä ovat?» hämmästyi Jaakko; »ihanko
minun?»

»Niin», selitti eno, »teetin ne lahjaksi sinulle. Mutta
kun kuulin Rollollekin tulevan samanlaiset, odotin nii-
den valmistumista, jotta saisitte ne yhtäikaa. Työntä-
kääpä ne siis nyt kotiin.»

Juoksujalkaa läksivät pojat alas tietä, oikein taita-
vasti ja kauniisti hyryttäen työntökärryjä edellään.

III

Viertotietä tekemässä.

HIEKKAMIEHET.

Jos asetankin etusijaan pienet puukuutiot lasten leikkivälineinä, niin on mielestäni hyvä, puhdas hiekka erinomaista samaan tarkoitukseen. Ollessaan hiukan kosteata se säilyttää muovailemanne muodot, ja te voitte rakentaa siihen taloja ja kaupunkeja, teitä ja kanavia. Ainakin Rollo ja hänen Jaakko-serkkunsa hyvin mielellään poikkeilivat erääseen paikkaan puron partaalle, missä oli runsaasti hiekkaa, ja leikkivät siellä. Se oli harmaanväristä, seassa jonkun verran kivenmuraa, mutta kiviä he käyttivätkin mielellään muurien pystyttämiseen ja niiden pienten kaivojen kiveämiseen, joita laittoivat hiekkään.

Eräänä keskiviikko-ehtoopäivänä he jälleen leikkivät hauskasti hiekalla. He olivat rakennelleet kuuluisaa kaupunkia, ja tuokion aikaa sitä ihasteltuaan he hosuivat kaikki talot hajalle ja polkivat hiekan taas entiselleen. Sitte Jaakko sanoi aikovansa lähteä ladolle ottamaan rattaat, viedäkseen niillä hiekkakuorman markkinoille.

Ladokseen pojat nimittivät lähelläolevan ison kiven takana löytämänsä talletuspaikkaa, ja Rollo ja Jaakko menivät sinne ja vetivät esiin kumpainenkin omat työntökärryinsä, joita he sanoivat rattaiksi. He hurisuttivat ne alas vesirajaan ja alkoivat kahmalollisin syytää hiekkaa niihin.

Saatuaan kuormansa he alkoivat karrätä sitä puiden ja kivien ja pensaiden keskellä, huudellen:

»Kuka ostaa minun hiekkaani?»

»Kuka ostaa minun valkoista hiekkaani?»

»Kuka ostaa minun harmaata hiekkaani?»

»Kuka ostaa minun mustaa hiekkaani?»

Mutta ostajaa he eivät tuntuneet saavan, ja viimein Rollo äkkiä virkkoi:

»Kas, fiedämpä, kuka ostaa meidän hiekkamme.»

»Kuka?» kysyi Jaakko.

»Äiti.»

»Niin kyllä ostaakin», arveli Jaakko. »Kärrätään lastimme talolle.»

He lähtivät liikkeelle, alkaen karrätä hiekkakuormiansa ylös polkua puiden lomitse. Vähän matkan päässä he pysähtyivät, istuutuen pientareelle levähtämään. Siellä näkyi paljon kukkia; he poimivat niitä ja pistivät hiekkaan pystyyn, niin että kuormat piankin näyttivät peräti koreilta.

Heidän ollessaan juuri lähtemässä jälleen taivalta-
maan Rollo sanoi:

»Mutta, Jaakko, kuinka me pääsemme lietteen yli?»

»Hoo», arveli Jaakko, »voimmehan astella piennarta pitkin syrjässä polulta».

»Ei», huomautti Rollo, »siitä emme saa työntökärryjämme kulkemaan».

»Kyllähän toki, — sitä kauttahan ne toimmekin tänne.»

»Mutta ne olivat tyhjillään ja köykäiset silloin; nyt niissä on raskas lasti.»

»Se on totta; mutta emmeköhän päässe suoraan poikki, kun siellä ei ole nyt kovinkaan rapakkoista.»

Poikien mainitsema liete oli polun matala kohta, jossa melkein aina oli kuraa. Polun oli karja tallannut tanhualta käydessään purolla juomassa, ja se oli hyvä, kuiva ja kova kävelytie pitkin pituuttaan paitsi tässä alanteessa. Keväisin oli notkelma suoranainen suonsilmäke, ja harvoin se kesälläkään esiintyi aivan kuivana. Pojat tavalisesti kiersivät lietettä toiselta sivulta pensaikon halki.

He huomasivat, että se ei tällä kertaa ollut kovinkaan pehmeänä, ja heidän onnistui työntää hiekkakuormansa ylitse. Niin pääsivät he sitte piankin talolle, vieden lastinsa puutarhan-puoliselle ovelle, ja Rollo koputti.

Rollon äiti sattui istumaan vierashuoneen piha-ikkunan ääressä, ja hän oli kuullut heidän äänensä jo matkan päästä. Arvellen siis koputuksenkin kuuluvan heidän leikkiinsä hän vain vilkaisi ulos ikkunasta ja huusi:

»Kukas siellä on?»

»Hiekkamiehiä», vastasi Rollo, »joilla on hiekkaa myytävänä».

Äiti katseli ikkunasta ja puheli heidän kanssaan pitem-

päänkin hiekkakuormista — kysyi mistä ne oli saatu, minkä väristä hiekka oli, ja oliko se vapaata kivenmura. Poikien täytyi myöntää, että siinä kyllä oli melkoisesti kiviäkin seassa ja että kivenmukulat eivät olleet oikein soveliaita lattiajn huosimiseen, jossa äiti hiekkää käytti apuna.

HARMAJA PUUTARHA.

Vihdoin Rollon äiti esitti, että he veisivät hiekan siihen pihan nurkkaan, missä lastukasa oli ollut, ja levittäisivät sen sinne, pistellen sitte kukkasensa hiekkakerrokseen puutarhaksi.

Pojat mielistyivät suunnitelmaan. »Voimme tehdä hiekkaan kauniita kukkalavoja ja käytäviä», sanoi Rollo. »Mutta, äiti, luuletko kukkien kasvavan?»

»Ei», selitti äiti, »kukat eivät ota juurtuakseen hiehdassa; mutta kun se on jokseenkin varjoinen paikka ja te voitte aina väliin kastella niitä, niin ne pysyvät kyllä monta päivää vereksinä ja vihreinä, ja saattehan sittemmin hankituksi uusia».

Pojat siis kärräsivät hiekkansa pihannurkkaan, ottivat kukat huolellisesti eroon, kaatoivat hiekan maahan ja levittivät tasaiseksi kerrokseksi. He koettivat laatia käytäviä ja lavoja, mutta huomasivat, että hiekkää ei ollutkaan riittävästi. He päättivät käydä hakemassa lisää.

He tosiaan havaitsivatkin, että aimo määrä hiekkakuormia peittäisi kunnollisesti koko nurkkauksen ja että täten saataisiin järjestellyksi juhlallisen tilava hiekk-

puutarha. Ja lisäksi, kuten Jaakko huomautti, he kyllästyessään käyttämään sitä puutarhana voisivat siellä rakennella kaupunkoja, heidän tarvitsemattansa mennä alas purolle asti.

Niinpä he nyt parin tunnin ajan karräsivät hiekkakuormia paikalle. Jaakko ei ollut niin tottunut työnteekoon kuin Rollo, ja hänen teki mielensä alinomaa py-sähdellä ja juosta metsään tai kisailta vedessä; mutta Rollo sanoi hänelle, että oli parempi ensin kuljettaa koko tarvittava hiekkamäärä ylös pihalle. Lopuksi he saivat koolle oikein melkoisen kasan ja kävivät sitte noutamassa kihvelin ja haravan, tasoittaakseen kaiken sievästi.

Siinä meni ehtoopäivä, ja viimein Mari ilmoitti pojille, että heidän oli tultava valmistautumaan teelle, jonka hän aikoi kohtsiltään viedä sisälle.

URAKKATYÖ.

Rollo ja Jaakko harjasivat hiekanpölyn vaatteistaan, pesivät kasvonsa ja kätensä, ja menivät sisään. Kun tee ei ollut vielä aivan valmista, he istuutuivat etuoven portaille Rollon isän eteen, joka istui lukien kirjaa nojatuolissaan ovella.

Hän löi kannen kiinni ja alkoi haastella poikien kanssa.

»No, pojat», hän kysyi, »mitäs olette puuhanneet kaiken ehtoopäivän?»

»Oh, me olemme olleet kovassa työssä», vastasi Rollo.

»Ja mitä saitte toimeen?»

Rollo selitti isälleen, että he olivat laittaneet pihan

nurkkaan hiekka-puutarhan, ja molemmin he pyysivät häntä sinne katsomaan.

He läksivät siis kolmisiin talon taakse, lapset juosten edellä.

»Mutta, pojat», huudahti Rollon isä heidän siinä kipittäessään, »mistä saitte jalkineenne noin kuraisiksi?»

»Oh», sanoi Jaakko, »matkalla oli vähän rapakkoakin».

Pojat selittivät, kuinka heidän oli ollut mahdoton kiertää lietettä täysinäisin työntökärryin, joten heidän oli täytynyt parhaansa mukaan sovittaa kulkunsa suoraan ylitse. Tällöin olivat kengät hiukan ryvettyneet, mutta he vakuuttivat kyllä varoneensa mahdollisimman tarkoin.

Heidän saapuessaan hiekka-puutarhaan Rollon isä hymyli kukkalavoille ja käytäville ja hiekkaan pistellyille kukkariveille. Varsin sievältä hän se kaikki näytti. Jonkun aikaa sitä katseltuaan he kävelivät hitaasti takaisin, ja pihalla Rollo kysyi tokaisi:

»Isä, etkö arvele, että se on aika hyvä puutarha?»

»No, kyllähän», myönsi isä, »varsin hyvä».

»Emmekö ole mielestäsi tehneet jokseenkin hyvin työtä?»

»Ka, minun pitänee tuota sanoa *leikkimiseksi* eikä työnteoksi.»

»Eikö työnteoksi!» vastusti Rollo. »Eikö ole työtä, kun kärrää tänne noin raskaita hiekkakuormia? Et tiedäkään, kuinka painavia ne olivat.»

»Uskon sen kyllä olleen ponnistelua, mutta pojat *pinistävät* toisinaan leikissä kuten aherruksessakin.»

»Mutta minun mielestäni me todella ahersimme», intti Rollo.

»Aherrukseksi sanotaan johonkin hyödylliseen tulokseen pyrkimistä», selitti isä. »Kun teet jotakin pelkäättään huvin vuoksi, saamatta toimeen mitään hyödyllistä, niin se on leikkiä. No, tavallaan oli tämä hiekankäräyksenne sentään työtäkin. Mutta se ei ollut kovinkaan hyödyllistä askarrusta, sen myöntänet.»

»Kyllä, isä», tunnusti Rollo.

»No niin, pojat, miltä teistä tuntuisi tehdä hyödyllistä työtä minulle, työntökärryillänne? Voisin palkata teidät sellaiseen.»

»Voi, se olisi kovasti hauskaa!» arveli Jaakko. »Paljonko maksaisitte meille?»

»Se riippuisi työnne määrästä. Suorittaisin työn kohtuullisen arvon — saman verran kuin täydelle miehelle, jota sellaiseen työhön käyttäisin.»

»Mitä antaisit tehdäksemme?» tiedusti Rollo.

»Enpä oikein tiedä. Kyllähän jotakin hommaa keksisin. Mitä ajattelisitte sen mutalätäkön täyttämisestä?»

»Ettäkö täyttäisimme lietteen!» sanoi Rollo. »Millä tavoin se kävisi laatuun?»

»Voisitte sovittaa pohjaksi kiviä. Siellä on ympärillä paljonkin pikku mukulakiviä, joita voisitte koota työntökärryihinne, tuoda paikalle ja kaataa rapakkoon. Kivettyänne polun kohdan te peittäisitte kaiken soralla, ja siitä sukeutuisi hyvä viertotie.»

»Vierto-?» sanoi Rollo.

»Niin, viertotie«, selitti isä; »siksi nimitetään mutaisen paikan yli rakennettua kovaa, kuivaa tietä«.

He olivat tällävälän tulleet teepöydän ääreen, ja teetä juotaessa Rollon isä valaisi tarkemmin suunnitelmaansa. Hän lupasi maksaa viisi penniä jokaiselta kahdelta kivi- tai sorakuormalta, jonka he kärräsivät tientekoon.

He olisivat halunneet kysellä vielä lisää asiasta, mutta isä ei sanonut voivansa nyt puhua siitä pitempään, vaan kehoitti heitä menemään teeltä Joonaksen luo kuulustamaan, kuinka siinä oli meneteltävä.

OHJEET.

He menivätkin sitte keittiöön tavoittamaan Joonasta, mutta hän ei ollut siellä. Poikien siirryttyä siitä pihalle keksi Jaakko hänet aidan takana kävelemässä kujalla. Rollo huusi:

»Joonas! Joonas! Minne sinä menet?«

»Lehmiä hakemaan.«

»Me tarvitsemme sinua«, huikkasi Rollo.

»Mihin?« kysyi Joonas.

»Tahdomme puhua kanssasi eräästä asiasta.«

Kuullessaan moista huutelua Rollon äiti katsahti ulos ikkunasta ja kielsi poikia pitämästä niin suurta melua.

»Mutta me tarvitsemme Joonasta«, selitti Rollo, »ja hän on menossa lehmiä hakemaan«.

»No, menkää te mukaan, jos haluatte«, sanoi äiti, »niin voitte matkalla jutella hänen kanssaan«.

Pojat sieppasivatkin hattunsa ja kapaisivat juoksuun,

ja pian he saavuttivat Joonaksen, sillä tämä oli jäänyt odottamaan heitä.

He kävelivät yhdessä eteenpäin, poikien kertoessa Joonakselle, mitä isä oli sanonut. Joonas sanoi, että olisi kyllä hyvin hauskaa, jos rapakko tulisi täytetyksi, mutta hän epäili, tokko hänen kannatti antaa heille ohjeita.

»Kuinka niin?» kysyi Jaakko.

»No, pienet pojat eivät koskaan noudata ohjeita», arveli Joonas. »He tahtovat aina tehdä työnsä omalla tavallaan.»

»Oh, mutta me *tahdomme* noudattaa ohjeita», vakuutti Rollo.

»Muistatko, kuinka kävi pinoamisessa?» huomautti Joonas.

Rollo laski päänsä alas ja näytti olevan hieman häpeissään.

»Millaista se oli?» tutkaisi Jaakko.

»Ka, minä sanoin Rollolle», kertoi Joonas, »että hänen piti pinota paksut päät etupuolelle, mutta hän ei välittänyt siitä, vaan ajatteli paremmaksi asettaa tyvipuolet taakse, pois näkyvistä. Se sai pinon kallistumaan eteenpäin, kunnes koko röykkiö romahti hänen päällensä.»

»Niinkö?» sanoi Jaakko. »Sattuiko sinua kovasti, Rollo?»

»Ei, ei paljoakaan. Mutta me noudatamme nyt ohjeita, Joonas, jos vain sanot, kuinka pitää tehdä.»

»Hyvä on», alotti Joonas; »voinhan teitä koettaa.

Teidän on ensiksikin hankittava muutamia vanhoja laudanpalasia ja asetettava ne rapakon poikki astuimiksi, jotta ette sotke jalkojanne. Sitte menette ottamaan kumpaisiinkin työntökärryihin kivikuorman ja tuotte paikalle. Älkää kuitenkaan kaatako niitä mutasilmäkkeen alkukohtaan, sillä silloin ne olisivat tiellänne, kun tuotte toiset kuormat. Teidän tulee kärrätä edemmäksi, toinen toisen kintereillä, varovasti lautoja pitkin, kunnes pääsette rapakon perempään laitaan, ja siellä kaadatte lastinne yhtäikaa. Kääntykää sitten itse ympäri, kääntämättä kärryjänne — teidän on siis pyörähdettävä päinvastaiseen suuntaan ja *vedettävä* kärryjä.»

»Miksi?» kysyi Jaakko.

»Olisi vaikea kääntää kärryjä siinä mudan ja kivien seassa», selitti Joonas, »mutta hyvin helposti voitte vetää ne pois sieltä. Lisäksi teidän tulee välttää pyrkimästä toistenne ohi. Teidän on pysähdyttävä samalla kertaa, mutta niin lähellä toisianne kuin mahdollista, ja palattava samoin kuin menette: jos siis Rollo tuli edellä ja Jaakko perässä, Jaakon tulee perillä lähestyä ihan kiinni Rolloon, ja sitten, kun kuormat on kaadettu ja te molemmin käännytte takaisin, Jaakko joutuu etumieheksi ja vetää kärryinsä pois Rollon edellä. Ymmärrättekö?»

»Kyllä», vastasi Jaakko.

»Onko meidän aina mentävä yhdessä lietteelle?» kysyi Rollo.

»Kyllä on parempi.»

»Minkätähden?»

»Siksi, että jos käytte siellä eri ajoilla, te olette toistenne tiellä. Toinen lähtee toisen tullessa vastaan — ja siitä koituu häiriötä. Sitäpaitsi, jos otatte kuormanne yhdessä ja karräätte yhdessä, te pysytte aina toistenne seurassa, — ja sehän on hauskeempaa.»

»No, niin me teemmekin», sanoi Rollo.

»Kärrättyänne perille kuorman kumpikin teidän tulee mennä noutamaan toinen ja viedä se jälleen niin pitkälle kuin pääsette. Kaatakaa ne edellisten päälle, jos voitte, tai niin lähelle kuin suinkin. Millään kerralla ette mene aivan niin loitolle kuin edellisellä, joten lopuksi saatte koko lietteen kertaalleen katetuksi kivillä.»

»Ja sitte meidän on levitettävä soraa päälle?»

»Ei toki. Kiviä ei vielä silloin ole riittävästi. Ne uppoisivat mutaan, ja vesi nousisi yli. Teidän on senvuoksi kärrättävä lisää.»

»Mutta kuinka se käy päinsä?» kysyi Jaakko. »Me emme voi kärrätä kaikkien noiden kivien päällä.»

»Ette kylläkään», myönsi Joonas; »te menettekin hakemaan kotoa jokseenkin pitkän, kapean laudan, niin pitkän kuin sinä ja Rollo jaksatte kantaa, ja tuotte sen paikalle ja laskette kivien päälle. Kenties täytyy hiukan siirrellä kiviä, jotta lauta pysyy paikoillaan, ja sitä pitkin voitte sitte kuljettaa uusia kuormia. Jos yhden laudan mitta ei riitä, niin on noudettava toinen lisää. Ja

ne on aselettava polun toiseen reunaan, jotta kivet joutuvat keskelle polkua ja toiselle puolelle, lautaanne peittäväksi.»

»Kun tällä tavoin olette levittäneet kivikuormia pitkin matkaa», jatkoi Joonas, »niin teidän tulee sitte siirtää lautasiltanne toiselle puolelle polkua ja jälleen kuljettaa tätä pitkin lisää, jotta täyttyy sekin puoli, missä laudat ensinnä olivat. Ja näin te saatte aikaa myöten täytenä kivillä koko polun niin korkealle kuin haluatte. Luullakseni olisi parempi kohottaa se melkein kumpaisenkin äyrään tasalle.»

Tällöin pojat saapuivat salpauille, joista päästiin lautumelle; he menivät hakaan ja alkoivat tähystellä lehmäitä. Joonas ei nähnyt niitä missään lähellä ja kehoitti senvuoksi poikia jäämään sinne ja poimimaan mustikoita sillä aikaa kun hän kävi edemmäksi hakemaan lehmäitä. Hän sanoi otaksuvansa niiden menneen pulpuilevalle lähteelle.

Tämä pulpuileva lähde, kuten sitä nimitettiin, oli sievä vedensilmäke, missä lakkaamatta kumpusi kirjasta ja raikasta vettä hiekasta. Se oli puiden siimestämässä kapeassa notkelmassa, ja virratessaan sieltä alas pienelle niityntapaiselle piti vesi siellä ruohon vihreänä silloinkin kun oli pitkällistä poutaa, joten lehmät pitivät siitä paikasta erityisesti.

Jaakko ja Rollo käyttivät hyväkseen Joonaksen ehdotusta ja jäivät salpauiden lähistölle, renkipojan astellessa polkua pitkin lähteelle päin. Rollo ja Jaakko innos-

tuivat marjastamiseen, kunnes viimein näkivät karjan tulevan ammuksen polulla, ja pian Joonaksenkin pää pisti esiin pensastosta.

Tullessaan poikien luo kertoi hän, että onnekseenpa he eivät olleet lähteneet hänen matkassaan.

»Kuinka niin?» kysyi Rollo.

»Osuin tuhottoman isolle ampiaispesälle, ja ne varmastikin olisivat pistäneet teitä.»

»Missä se oli?» tiedusti Jaakko.

»Olipahan juuri polun yläpuolella vähää ennen lähteletuloa.»

Pojat sanoivat olevansa siitä kovin pahoillaan, sillä nyt he eivät enää voineet mennä lähteelle; mutta Joonas selitti aikovansa hävittää pesän.

»Kuinka sinä sen hävität?» kysyi Rollo.

»Poltan sen.»

»Mutta millä tavalla?» tivasi Rollo.

Joonas kertoi, kuinka aikoi siinä menetellä. Hän sanoi ottavansa pitkän seipään, jossa olisi haarukka päässä kuten heinähangossa, ja haarukkaan hän sieppaisi heinätukon, jonka sytyttäisi palamaan, pystyttäen sen siten suoraan pesän alle.

Pojat jatkoivat puhettaan ampiaispesästä koko kotimatkan, eivätkä muistaneet enää kysellä mitään viertotiestä ennen kuin pääsivät pihalle. Vasta silloin he huomauttivat Joonakselle, että tämä ei ollut neuvonut, kuinka sora oli lopuksi toimitettava kivialustalle.

Joonas ei sanonut joutavansa nyt enää selittämään,

ja sitäpaitsi heillä olikin täysi päivän työ pelkässä kivien karräämisessä.

Ja Jaakko huomasi auringon olevan laskemaisillaan, joten hänen oli aika lähteä kotiin; mutta hän lupasi tulla seuraavana aamuna, jos äiti laskisi, heti läksyistä suoriuduttuansa.

TILINPITO.

Rollo ja Jaakko alottivat työnsä huomenis keskivaiheilla aamupäivää, päättäen tarkoin noudattaa Joonaksen ohjeita ja työskennellä ahkerasti tunnin ajan. He ottivat pieniä laudanpalasia työntökärryihinsä, asettaakseen ne ensin polun lietekohtaan, ja juuri kun tämä pohja oli paikallaan, pistäysi Joonaskin katsomaan, alottivatko he työnsä oikein. Nähtyään heidän vielä kuljettavan pari kuormallista kiviä hän arveli heidän menestyvän aika hyvin.

»Olemme jo ansainneet viisi penniä», tokaisi Rollo.

»Mitä!» sanoi Joonas; »maksako isä teille työstänne?»

»Maksaa, viisi penniä kuormaparilta», ilmoitti Rollo.

»Sittehan teidän onkin pidettävä tiliä», huomautti Joonas.

»Tiliä? Mikä se on?» kysyi Rollo.

»Tilinpito on laskemista. Kuinka aiotte muistaa, montako kuormaa karräätte?»

»Hoo, mikäs siinä on», tuumasi Rollo; »me panemme mieleen aina menomatkalla».

»Siitä ei tule mitään», vakuutti Joonas. »Teidän on kukin kuorma merkittävä liidulla kärryihinne.»

Näin sanoen Joonas kopeloi taskuaan ja otti sieltä pienen, kuluneen liitupalasen; sitte hän keikautti pystyyn Rollon kärryt ja sanoi:

»Montako kuormaa sanoitkaan jo tuoneenne?»

»Kaksi», vastasi Rollo.

»Kaksi», toisti Joonas ja veti kaksi valkoista viirua kärryjen kylkeen. »Noin!» sanoi hän.

»Merkitse minullekin», pyysi Jaakko; »minäkin olen tuonut kaksi kuormaa».

Joonas merkitsi nekin ja asetti sitte liidun laakealle kivelle polun viereen, sanoen pojille, että heidän piti joka kuorman jälkeen pysähtyä vetämään viirunsa, jotta tili pysyisi selvänä.

Joonas jätti pojat aherrukseen. He kärräsivät kymmenen kuormaa kumpainenkin, ja silloin oli polun pohja kokonaan peittynyt, niin että he eivät voineet kuljettaa enempää ilman pitkiä lautoja. He kävivät hakemassa laudat ja asettivat ne niinkuin Joonas oli neuvonut, jatkaen sitte kivien tuontia.

Ensimältä Jaakko alinomaa pysähteli leikkiäkseen tai kuullakseen Rollon puhelevan, sillä he pitivät kärryinsä kaiken aikaa lähekkäin, Joonaksen kehoitusta noudattaen. Tällöin Rollo aina muistutti työstä, hän kun oli jo itse oppinut uurastamaan vakaasti. He olivat saaneet jo melkoisen paljon tehdyksi, kun vihdoin kuulivat kellonsoittoa kotoa.

Se oli kutsu kotiin, sillä kun Rollo ja Joonas usein olivat hiukan loitommalla, niin että heitä ei ollut mu-

kava huudella, alettiin siihen käyttää isoa tiukua, jota palvelustyttö Mari soitti eri tavalla kumpaisellekin, kun vain toinen heistä oli kutsuttavana.

Soitto koski tällä kertaa Rolloa, ja hän ja Jaakko läksivät talolle. Puolitiessä ollessaan he näkivät Rollon isän seisomassa ovella vasu kädessään ja hän huusi heitä tuomaan työntökärryinsä. Pojat siis palasivat noutamaan kärryjä.

Heidän tullessaan nyt kärryjään työntäen isän luo kysyi tämä, kuinka työ menestyi.

»Oh, mainiosti», huudahti Rollo. »Tuossa on tili», ja hän käänsi kärryjensä kyljen isään päin, niin että tämä saattoi nähdä viirut.

»Mitä! Oletteko kärränneet noin monta kuormaa?» sanoi isä.

»Kyllä, isä», vastasi Rollo, »ja Jaakko yhtä monta».

»Ja olivatko ne kaikki kelpo kuormia?»

»Kyllä, kaikki oikeita täysiiä kuormia.»

»No, olettepa ahertaneet hyvin kunnollisesti. Laske kaahan, montako niistä nyt tuleekaan.»

Pojat saivat summaksi viisitoista viirua.

»Siitä lähtee siis jo kolmekymmentäviisi penniä mieheen ja jää vielä yksi kuorma yli», sanoi Rollon isä ottaen taskustaan kukkaronsa ja maksaen pojille ensimmäisen päiväpalkan — hopeisella viisikolmatta-pennisellä ja kahdella vaskilantilla. Hän neuvoi heitä säästämään rahat siksi kunnes olivat suorittaneet työnsä lop-

puun, jolloin hän sanoisi heille, mitä heidän sopi parhaiten ajatella ostaakseen näillä ansiotuloillansa.

»Nyt voitte pyyhkiä pois tiliviirut, jättäen vain yhden jällelle», lisäsi hän. »Olen maksanut neljästätoista kuormasta, ja viidestoista siirtyy uuden työvuoron tiliin. Voitte kiertää vajaan ottamaan märän rievun, jolla on mukava häivyttää viirut; sitte merkitsette yhden uudestaan huomisen osalle.»

»Mutta me olemme menossa juuri kohta takaisin», virkahti Rollo.

»Ei, en tahdo, että aherratte enää tänään», sanoi isä.

»Miksi niin, isä? Meitä niin haluttaa!»

»En voi nyt selittää syytä, mutta näin katson parhaaksi. Ja tässä nyt on teille puolinen vasussa. Saatte mennä minne haluatte aterioimaan.»

OIKEUDET MÄÄRITELLÄN.

Pojat siis ottivat vasun, ja pyyhittyään pois tilinsä he menivät hiekka-puutarhaansa, istuutuen sinne tyytyväisinä haukkailemaan leipää ja juustoa.

Puolisensa lopetettuaan he kävivät noutamassa vesikannun ja alkoivat kastella hiekka-puutarhaansa, samalla jo puhellen, mitä ostaisivat rahoillaan. He mainitsivat moniakkin esineitä, joita teki mieli, ja vihdoin Rollo ilmoitti ostavansa kaaripyssyn nuolineen.

»Kaaripyssynkö?» sanoi Jaakko. »En usko, että isäsi sallii.»

»Kyllä sallii», väitti Rollo. »Sehän on sitäpaitsi mei-

dän rahaamme, ja me voimme käyttää sitä mielemme mukaan.»

»Sitä en usko», jatkoi Jaakko.

»Kyllä, voimme toki», väitti Rollo.

»En usko, että voimme», intti yhä Jaakko.

»Minäpä menen heti kysymään isältä», päätti Rollo.

Hän laski maahan vesikannun ja juoksi sisälle, Jaakko kintereillään. Tultuaan huoneeseen, missä isä oli, he pysähtyivät vähäksi aikaa hänen viereensä odottaen, että hän joutaisi puhumaan heidän kanssansa.

Tovin kuluttua isä laski kynän kädestään ja kysyi:

»No, mitä pojat nyt?»

»Eivätkö nämä rahat ole meidän omiamme?» tiedusti Rollo.

»Tietysti ne ovat.»

»Ja emmekö saa niillä ostaa mitä vain haluamme?»

»Kyllä se riippuu siitä, mihin teillä halu herää.»

»Mutta, isä, minusta tuntuu, että kun kerran rahat ovat meidän, on meillä lupa käyttää niitä *kaikkein* mielemme mukaan.»

»Ei, se ei ole oikea päätelmä», vastasi isä.

»Mutta», väitti Rollo pettyneenä, »minä olen luullut, että jokainen saa omallaan tehdä niinkuin haluaa.»

»Kenen hattu sinulla on päässäsi? Onko se Jaakon?»

»Ei, isä, minunhan se on.»

»Oletko varma siitä, että se on sinun omasi?»

»Kah, olen toki», vakuutti Rollo ottaen hattunsa katseksellakseen ja ihmetellen, mitä isä saattoi tarkoittaa.

»No, onko sinulla mielestäsi oikeus myydä se?»

»Ei, isä», vastasi Rollo.

»Tai polttaa?»

»Eihän mitenkään!»

»Tai antaa se pois?»

»Ei, isä.»

»Siispä näyttääkin siltä, että ihmiset eivät aina saa tehdä omallaan mitä haluavat.»

»Mutta, isä, minusta tuntuu, että se on aivan eri asia.»

»Kaiketi niin sinusta, — mutta aivan samaa se kuitenkin on. Ei kukaan saa menetellä omaisuutensa suhteen *miten hyvänsä*. Tässä kaikessa on rajansa ja sumpistuksensa, ja aina kun lapsilla on jotakin omaisuutta, olkoon se sitten rahaa, hattuja, leluja tai muuta, he saavat käyttää niitä ainoastaan vanhempiensa hyväksymissä rajoissa. Kun minä siis annan sinulle rahaa, niin se tulee sinun omaksesi samalla tavoin kuin vaatteesi tai kärrysi taikka kirjasi ovat sinun. Ne kaikki saat käyttääksesi ja nauttiaksesi, mutta tässä käyttämisessä ja nauttimisessa sinun tulee olla minun ohjailuni alaisena. Ymmärrätkö sen?»

»Kah, kyllä, isä», vastasi Rollo.

»Ja eikö se tunnu luonnolliselta?»

»Kyllähän se saattaa luonnollista olla, isä. Mutta *miehet* voivat tehdä mitä vain haluavat rahoillaan, eivätkö voi?»

»Eivät», kielsi isä; »maan lait asettavat heille paljonkin rajoituksia. Enempää en kuitenkaan nyt voi puhua

tästä. Kun olette lopettaneet työnne, neuvottelemme siten yhteisesti palkkanne käyttämisestä.»

Seuraavana päivänä pojat kävivät jälleen työhönsä ja rakensivat nyt viertotiensä riittävän korkeaksi. Sitte he tasoittivat kivet ja alkoivat tuoda peitteeksi soraa. Joonas teki kumpaisellekin pärestä pikku kihvelin, ja kun sora oli kuohkeana korkean äyrään juurella, oli heidän helppo lapioida sitä työntökärryihinsä. Kolmantena päivänä he peittivät kivet täydellisesti soralla ja tasoittivat tämän kerroksen haravalla, — ja hiukan tallatuksi tultuaan se oli kaunis ja luja viertotie, jota pitkin oli nyt mukava kulkea talolta puron juottopaikalle.

LASKELMA.

Laskiessaan työhön käytetyt kuormat Rollon isä havaitsi olevansa Rollolle velkaa kaksikymmentäkolme viisipennistä ja Jaakolle kaksikymmentäyksi. Rollo oli ansainnut enemmän siten, että Jaakko oli kerran sanonut olevansa väsynyt ja jäänyt levähtämään, jollaikaa Rollo kärräsi yhteen menoon.

Jaakko näytti olevan hiukan pahoillaan, kun ei ollut saanut koolle yhtä paljon kuin Rollo.

»Olisi ollut parempi levähtämättä», tuumi hän.

»Niin minäkin olisin suonut», sanoi Rollo; »mutta minä annan sinulle kaksi viisipennistäni, jotta minullakin on vain kaksikymmentäyksi kuten sinulla».

»Olemmeko silloin tasoissa?»

»Totta kai», selitti Rollo; »näetkös, kaksi viisipen-

nistä pois kahdestakymmenestäkolmesta on kaksikymmentäyksi, niinkuin sinulla on.»

»Niin, mutta silloinhan minulla on enemmän. Jos annat minulle kaksi, on *minulla* kaksikymmentäkolme.»

»Aivan oikein», vastasi Rollo; »sitä en tullut ajatelleeksi».

Pojat pohtivat tuokion tätä aavistamatonta pulmaa; viimein Rollo virkkoi, että hän saattoi antaa nuo kaksi viisipennistä takaisin isälle, ja sitte heillä olisi yhtä paljon.

Samassa he kuulivat jonkun huutavan:

»Rollo!»

Rollo katsahti ylös ja näki äidin istuvan kamarin-ikkunassa. Tämä oli työskennellessään kuullut heidän keskustelunsa.

»Mitä, äiti?» kysyi Rollo.

»Voisit antaa Jaakolle *yhden* viisipennisen, niin kumpaisellakin olisi kaksikymmentäkaksi!»

Heistä tuntui tämä oivalta ajatukselta, ja he ihmettelivät, etteivät olleet sitä aikaisemmin älynneet. Muutamaa päivää myöhemmin he päättivät ostaa rahoillaan kaksi pientä lapiota, yhden kummallekin, saadakseen koolle hiekkaa ja soraa helpommin kuin Joonaksen tekemillä puisilla työkaluilla.

IV

Rollon puutarha.

PALSTATILALLINEN.

Eräänä lämpimänä alkukevään aamuna, kun lumi oli juuri sulanut maasta, Rollo ja hänen isänsä lähtivät kävelyille. Tiensivu oli jo kuiva ja tasoittunut, ja he astelivat eteenpäin hyvillä mielin, viimein saapuen vauraannäköiselle maatalolle. Asuinrakennus ei ollut kovinkaan iso, mutta siellä oli tilavia katoksia ja vajoja sekä avaria pihamaita, korkeita puupinoja, joukottain hanhia, kanoja ja kalkkunoita, lehmiiä ja lampaita, jotka paistattivat päivää navettapuolella.

Rollo ja hänen isänsä poikkesivat pihaan ja astuivat päätyovelle, jolloin iso sika röhkien pakeni heidän tieltään. Ovi oli auki, ja Rollon isä napautti siihen kep-pinsä nupilla. Miellyttävän näköinen nuori nainen ilmes-tyi ovelle.

»Onko palstatilallinen Laihola kotona?» kysyi Rol-
lon isä.

»Kyllä, herra», vastasi nainen, »hän on pitkässä na-
vetassa, luullakseni».

»Menenkö tavoittamaan häntä sieltä?» tiedusti isä.

»Kuinka herra vaan haluaa.»

Rollon isä siis lähti tanhualle päin.

Se oli todellakin pitkä navetta. Rollo ei ollut mielestään koskaan nähnyt niin isoa rakennusta. Kumpaisellakin sivulla oli karjalle pitkä jono pilttuita, keskustaan päin avoinna, ja yläpuolella osittain heinillä ja osittain olkikimpuilla täytetyt lavat. He astelivat navetan läpi, ja eräässä kohden Rollo sivuutti vanteran sonnin, joka oli sieramistaan kytketty ketjuilla pilttuuseensa. Tulijat nähdessään sonni päästi kumean mörinän, joka hiukan peloitti Rolloa, mutta hänen huomionsa kiintyi pian muutamiin kanoihin, jotka seisoivat vähän edempänä ylhäällä heinälavan reunalla ja täyttivät kaakotuksellaan koko navetan.

Navetan toiseen päähän tullessaan he huomasivat oven, joka johti vajaan, ja siellä olikin palstatilallinen Laihola erään renkinsä ja puolikasvuisen pojan kanssa vetämässä ulos auroja.

»Hyvää huomenta, Laihola», sanoi Rollon isä. »Mitä! aiotteko kyntämään lähteä?»

»No, onpa toki aika ottaa aurat käsille ja katsastaa ne kuntoon. Luullakseni saamme aikaisen kesän.»

»Niin, minustakin tuntuu, että kirsi on lähtenyt puutarhastani, ja tulin tiedustamaan teiltä siemeniä.»

Rollon isällä olikin tapana joka kevät ostaa puutarhasiemenensä tästä talosta. Parin minuutin kuluttua he siis menivät sisälle, Rollo mukanaan, ottamaan tarvittavat siemenet säilypaikasta.

Siemenvarasto oli erityisessä tilavassa talon kammiassa, jonka seinät olivat pelkkinä hyllyinä. Rollo odotteli siellä tuokion, sillaikaa kun siemenet valikoitiin, pantiin paperitötteröihin ja annettiin isälle.

Kun tämä oli tehty, virkkoi palstatilallinen heidän ollessaan juuri poistumassa: »Sinähän olet ollut hyvin malttavainen, pojuseni. Etkö sinäkin haluaisi hiukan siemeniä? Onko sinulla puutarha?»

»Ei, setä», vastasi Rollo, »mutta ehkä isä antaa minulle hiukan maata puutarhaa varten».

»No, siltä varalta saatkin minulta alkuun siemeniä.» — Hän aukaisi pienen vetolaatikon, otti muutamia siemeniä, pisti ne paperiin ja kirjoitti jotakin päällykseen. Näin hän teki useaan kertaan, kunnes hänellä oli neljä pientä tötteröä, jotka antoi Rollolle kehoittaen häntä kylvämään siemenet puutarhaansa.

Kiittäen otti Rollo siemenet, ja he palasivat kotiin.

TYÖ JA LEIKKI.

Matkalla Rollo ajatteli, kuinka mainiota hänen olisi saada puutarha, ja hän alkoi puhua siitä isälle.

»Minäkin pidän sitä hyvänä ajatuksena», sanoi isä. »Mutta työhönkö vai leikkiin sitä suunnittelet?»

»Oh, työtähän minun pitäisi siinä tehdä, eikö niin, jos saan oikean puutarhan?»

»Ei», arveli isä, »kyllä sinä voit käyttää sitä leikkimiseenkin, jos haluat».

»Millä tavalla?» kysyi Rollo.

»No, sinä voit ottaa kuokan ja muokata maata niin kauvan kuin se puuha sinua huvittaa, ja sitte voit kylvää siemenet sekä kastella ja perata puutarhaasi juuri sen aikaa kuin saat siitä mitään hauskuutta. Sitte taas, jos sinulle sattuu muuta leikkimistä, voit pitkäksi aikaa jättää puutarhasi silleen, antaa rikkaruohojen rehottaa, käymättä niitä kitkemässä, kunnes kyllästyit toiseen leikkiisi ja jälleen haluat hommata puutarhassasi.»

»En luulisi sitä oikein hyväksi suunnitelmaksi», päätteli Rollo.

»Kyllä sekin vain kelpaisi», puheli isä; »se saattaa olla varsin hyvän suunnitelma, — *leikkimiseen* nimitäin. On oikein, että aika-ajoin leikit, ja mikäpä sinua estäisi leikkimästä maatilalla ja siemenillä yhtä hyvin kuin jollakin muulla.»

»Mutta, isä, kuinka minun tulisi hoitaa puutarhaani, jos tahtoisin sitä käyttää *työntekoon*?»

»Oh, silloin et hommailisi hupia tavoitellen, vaan hyödyllisiin tuloksiin pyrkien. Sinä harkitsisit, mitä voisit edullisimmin viljellä, ja jaoittelisit puutarhasi sikäli, — ei niinkuin sattuisi tekemään *mielesi*, vaan pitäen silmällä tuottoisuutta. Joutuessasi sitte muokkaamaan maata et ajattelisi, kuinka kauvan siitä kaivamisesta riittänee hupia, vaan kuinka perusteellisesti on muokattava, jotta maa tulee tuottoisaksi; ja samoin pitkittäisit kaikessa toiminnassasi.»

»Mutta mikä siis sinun mielestäsi olisi paras suunnitelma minulle, isä?»

»Tuskinpa osaan sanoa. Käyttämällä puutarhaasi leikkimiseen saat kyllä siksi aikaa suurinta hauskuutta. Mutta toisen tavan valitseminen tuottaa sinulle hyviä satoja — vihanneksia, hedelmiä ja kukkasia.»

»Enkö saisi mitään korjuuseen, jos käyttäisin puutarhaani leikkimiseen?»

»Kyllähän — ehkä muutamia kukkasia, ja mahdollisesti hiukan papujakin ja herneitä.»

Rollo epäröi hetken aikaa, kumpaisen suunnitelman omaksuisi. Hän oli jo siksi paljon tehnyt työtä, että tiesi, kuinka kyllästyttävää useinkin oli pitkittää uurasusta, kun tuli halu lähteä leikkimään; mutta toisaalta hän tiesi, että hyödyllisestä puuhailusta päästyänsä tunsu suurta tyydytystä saavutuksensa ajattelemisesta ja nähdessään, mitä oli saanut toimeen.

Ehtoopäivällä hän meni puutarhaan miettimään, miten päin menettelisi, ja tapasi siellä isänsä paaluttamassa pikku maa-alaa.

»Mistä sinä, isä, antaisit minulle tilkun puutarhaani varten?» kysyi Rollo.

»Se riippuu siitä», vastasi isä, »minkä suunnitelman päätät ottaa käytäntöön. Jos hommaat sitä leikkiesi, niin minun täytyy antaa sinulle maa jostakin takanurkasta, jotta säännötön hoito ja rikkaruohojen versominen on poissa näkyvistä. Mutta jos päätät laittaa todellisen puutarhan ja tehdä siinä ahkerasti työtä hetkisen joka päivä, niin luovutan palstasi tuolta, juuri päärynäpuun takaa.»

Rollo katseli molempia paikkoja, mutta ei kyennyt ratkaisemaan pulmaansa. Illalla hän kysyi neuvoa Joonakselta, ja tämä kehoitti häntä pyytämään isältänsä kumpaakin paikkaa. »Silloin voit», sanoi Joonas, »tehdä työtä todellisessa puutarhassasi niin kauvan kuin on tarpeellista, ja sitte sinun sopisi leikkiä toisessa puutarhassasi Jaakon tai Liisun kanssa, kun he käyvät täällä».

Rollo lähti heti pyytämään isältä tätä järjestelyä. Isä sanoi siitä aiheutuvan eräitä vaikeuksia, mutta hän ajattelisi asiaa nähdäkseen, voitaisiinko niitä välttää.

Tullessaan seuraavana aamuna suurukselle oli isällä kädessään paperi, ja hän kertoi Rollolle päättäneensä luovuttaa hänelle molemmat puutarha-tilkut erinäisillä ehdoilla, jotka hän oli kirjoittanut. Hän avasi paperin ja luki seuraavaa:

»Ehdot, joilla annan Rollolle kaksi maapalstaa viljeltäväksi; toista nimitettäköön hänen työ-puutarhakseen ja toista leikki-puutarhakseen.

1. Viljellessään työ-puutarhaansa on hänen kuultava Joonaksen ohjeita ja noudatettava niitä tarkoin joka suhteessa.

2. Leikki-puutarhaansa ei hän saa mennä hoitelemaan koskaan silloin kun olisi jotakin toimitettavaa työ-puutarhassa.

3. Jos hän päästää työ-puutarhansa raiskiolle ja minä huomautan siitä eikä hän laita sitä jälleen täyteen kuntoon kolmen päivän kuluessa muistutuksen saamisesta, menettää hän puutarhansa ja kaiken sen kasvun.

4. Kaiken viljelemänsä hän saa kohtuullisilla hinnoilla kaupaksi minulle sadon aikana.

ISTUTTAMINEN.

Rollo hyväksyi ehdot ja pyysi isää paaluttamaan hänelle nuo kaksi maakaistaletta niin pian kuin mahdollista. Isä tekikin sen samana päivänä. Työ-puutarha oli alaltaan paljoa suurempi. Sen lähellä oli rivi viinimarjapensaita, ja isä sanoi, että Rollo sai katsoa kaikki tilkkuansa vastapäätä olevat siihen kuuluviksi ja hänen hoitoonsa luovutetuiksi.

Rollo siis tiedusti Joonakselta, mitä oli paras ensiksi tehdä, ja tämä neuvoi alkupuuhaksi kääntämään koko maan, melko syvältä. Kun alullepaneminen oli vaikeata, sanoi Joonas toimittavansa hänen puolestaan asian käyntiin. Joonas ryhtyi työhön, kaivamaan yhtä sivua, ja opetti Rollolle miten heitellä multalapiollisia pois tieltä, jotta seuraava ote nousisi helpommin.

Täten loi Joonas jonkunlaisen ojan Rollon maakaistaleen yhdelle sivulle, ja hän kehoitti Rolloa muistamaan heittää jokaisen lapiollisen erikseen eteenpäin, jotta oja pysyisi avoimena ja vapaana mullasta, — ja silloin tilkun kääntäminen onnistuisi sievästi.

Joonas jätti hänet sitte vakuuttaen työtä riittävän hyvin kolmeksi tai neljäksi päiväksi ennenkuin kamara olisi kaivettu kuntoon.

Rollo ryhtyi uurastukseen varsin kärsivällisesti, ensin päiväksi, ja ahersi kaivamisessa sitkeästi tunnin ajan.

Sitte hän jätti työnsä tältä päivältä, ja seuraavana aamuna, kun tuli hänen määräämänsä hetki askarrukselle, tunsi hän, ettei hänellä ollut suurtakaan halua palata siihen. Niinpä hän kysyi isältä, eikö olisi hyvä kylvää sitä alaa, joka oli käännetty, ennenkuin hän jatkaisi kaivamista.

»Mitä Joonas neuvoi?» kysyi isä.

»Ka, hän sanoi paremmaksi ensin kääntää koko maan. Mutta minä olen ajatellut, että jos kylväisin osan aikaisemmin, se kasvaisi kaivaessani loppua kuntoon.

»Mutta sinunhan on tehtävä niinkuin Joonas neuvoo; se oli ehtona. Ensi vuonna ehkä olet kyllin vanha toimiaksesi oman harkintasi mukaan, mutta nyt on sinun noudatettava ohjeita.»

Rolle muisti sopimuksen eikä voinut esittää mitään sitä vastaan; mutta hän näytti tyytymättömältä.

»Etkö luule, että se on järkevää, Rollo?» kysyi isä.

»En tiedä miksi», vastasi Rollo.

»Itse ehdotuksesi äkillisyys osoittaa, että se on järkevää. Nyt sinä jo tahdot kylvää osan ennen kuin olet muokannut tilkkuasi valmiiksi. Todellinen syy on siinä, että sinä olet kyllästynyt lapioimiseen; sinä et todenperään ole sitä mieltä, että sinun suunnitelmasi olisi parempi. Sinulla ei ole arvostelukykä päättääksesi, onko nyt vai eikö ole aika alottaa kylväminen.»

Rollo väkisinkin oivalsi, että hänen todellinen vaikuttimensa oli oikein mainittu, ja hän lupasi pitkittää kaivamista, vaikkakin se oli väsyttävää. Itse lapioimi-

nen ei ollut uuvuttavaa puuhaa, sillä Joonaksen neuvoja noudattamalla hän huomasi työn keveäksi; mutta sen yksitoikkoisuus kylläännytti. Hän kaipasi jotakin uutta.

Hän pinnisti kuitenkin tahtoansa, ja se oli hänelle arvokas opetus, sillä saatuaan sen kaiken tehdyksi hän tunsu suurta tyydytystä urakkansa kunniallisesta päättymisestä. Nythän oli kaikki yhdellä kertaa valmiina, ja hän saattoi heti laatia suunnitelman koko puutarhaa varten. Tästä hän päättikin, että hän aina vastedes saadessaan ikävää työtä suoritettavaksi jatkaisi sitä kärsivällisesti loppuun asti, vaikkapa se olisi väsyttäväkin.

Joonaksen avulla Rollo suunnitteli puutarhansa hauskaksi. Ympäri hän istutti kahteen riviin herneitä ja papuja, jotta ne kasvaessaan antaisivat ikäänkuin aitauksen hänen puutarhalleen ja saisivat sisäpuolen näyttämään siistiltä ja sievältä. Sitte tuli rivi maissia, sillä häntä miellytti saada vihreitä jyviä hiukan itse paah- taakseen. Juurikkaita varten oli lava, kurkuille riitti muutamia kumpareita, ja erääseen nurkkaan hän kylvi kukkasensiemeniä, jotta hänellä olisi kukkia asettaa äidin laseihin uunin reunamalle.

Suurella harrastuksella Rollo järjesteli ja kylvi tilk- kunsa, ja mielenkiintoista oli sitte tarkkailla puutar- haa viljelmän ensin orastaessa; sillä tämä kaikki oli keveätä ja miellyttävää hommaa. Väliaikoina hän hu- vitteli leikkipalstallaan, istuttaen ja kaivaen ja järjestel- len, miten vain mielensä teki.

Joskus hän Jaakon ja Liisun kanssa meni pikku työntökärryineen metsään kaivamaan maasta juurineen kukkasia ja pieniä pensaita, jotka tuotiin istutettavaksi sinne ja tänne. Mutta hän ei menetellyt säännöllisesti tämän maa-alan käyttämisessä. Hän ei ensiksi kääntänyt sitä kaikkea ja sitte laatinut täyttä suunnitelmaa kokonaisuutta varten, ja tuloksena oli, että paikka tuli kovin järjestyvätön. Jonakuna päivänä häntä saattoi haluttaa tehdä polku siihen, mihin hän muutamaa päivää aikaisemmin oli istuttanut pienen puun, ja useasti sattui hänen tehdessään pientä vakoa jonkun siemenlajin kylvämiseksi, että tuli näkyviin koko joukko muita siemeniä, jotka hän oli mullannut ennen ja unohtanut.

Kun leikkipuutarhassa sitte nousi kylvö oraalle, koko tilkku vihannoitsi epäsäännöllisesti siellä täällä; mutta työ-puutarhassa kaikki näytti säännölliseltä ja kauniilta.

Eräänä iltana juuri ennen auringon laskua Rollo toi isän ja äidin katsomaan kahta puutarhaansa. Eroitus niiden kesken oli hyvin suuri, ja juostessaan isän edellä Rollo sanoi, että puutarhan laittamisessa oli hänen mielestään työsuunnitelma paljoa parempi kuin leikkisuunnitelma.

»Se riippuu siitä, mitä tavoittelet.»

»Kuinka niin?» kysyi Rollo.

»Niin, kumpaisesta luulet tähän asti saaneesi enemmän huvia?»

»No, eiköpähän pikku puutarha tuolla nurkassa ole tuntunut hauskimmalta.»

»Niin, epäilemättä», sanoi isä. »Mutta toinen näyttää nyt kerrassaan paremmalta ja tuottaa lopuksi verrattomasti enemmän. Jos siis tarkoituksenasi on tavoittaa hyödyllisiä tuloksia, niin sinun on hoidettava maatilkkuasi järjestelmällisesti, säännöllisesti ja kärsivällisesti; mutta jos vain haet hupia hommailullasi, silloin on parempi menetellä joka päivä juuri niinkuin tunnet hetkellisesti mieluisimmaksi.»

»Mutta mikä sinusta, isä, on parasta pojalle?»

»Aivan pienille pojille on leikki-puutarha paras. Heillä ei riitä malttavaisuutta ja ahkeruutta muunlaiseen.»

»Luuletko minulla olevan kylliksi malttavaisuutta ja ahkeruutta?»

»Tähän asti olet ahertanut varsin hyvin, mutta koettelemuksen aika on tulossa.»

»Mitenkä niin, isä?»

»Syystä että uutuuden viehätys on ohi, ja nyt tulee toimitettavaksi melkoisesti haravoimista ja kitkemistä kuukauden ajaksi. Enpä ole varma, vaikka vielä menettäisit maakaistaleesi.»

»Mutta sinunhan tulee antaa minulle kolmen päivän varoitus.»

»Se on tosi; mutta sittehän nähdään.»

KOETTELEMUKSEN AIKA.

Koetuksen aika tulikin, sillä kesä- ja heinäkuulla Rollo huomasi raskaaksi pitää kunnollisesti huolta puutarhastaan. Jos hän olisi päättäväisesti työskennellyt

tunnin kerran tai kahdesti viikossa, olisi se riittänyt, mutta hän mieltyi muihin leikkeihin, ja kun Joonas muistutti häntä rikkaruohojen ilmestymisestä, hän meni kitkemään niitä muutamiksi minuuteiksi ja sitte jälleen poistui leikkimään.

Vihdoin isä eräänä päivänä huomautti hänelle, että puutarha oli joutumassa raiskiolle; ellei se kolmen päivän kuluttua olisi täydellisesti kunnossa, niin viljelyskaistale tuomittaisiin menetetyksi.

Rollo ei suurestikaan hätäntynyt, sillä hänestä oli yltäkyllin aikaa asian hoitamiseen kolmessa päivässä.

Oli juuri ilta, kun Rollo sai varoituksensa. Seuraavana aamuna hän työskenteli vähän aikaa, mutta hänellä ei suurestikaan ollut siihen halua, joten hän jättikin työnsä ehtimättä paljoa suorittaa. Rikkaruohot olivat päässeet hyvin juurtuneiksi ja reheviksi, ja hän huomasi niiden kiskomisen paljoa työläämmäksi kuin oli odottanut. Seuraavana päivänä hän uurasti hiukan paremmin. Ehtoopäivän loppupuolen lähetessä Joonas näki hänen juoksentelevan perhosten perässä pihamaalla ja kysyi, oliko hän saanut kaiken työnsä tehdyksi.

»En,» vastasi Rollo; »mutta luulen olevani jo yli puolivälin ja lopetan hyvin aikaisin huomenna».

»Huomenna!» sanoi Joonas. »Huomenna on sunnuntai, ja silloinhan et saa tehdä työtä.»

»Onko?» kysyi Rollo hämmästyen ja hädissään; »sitä en tiennyt. Mitä nyt teenkään? Luuletko isän ottavan lukuun sunnntain?»

»Kyllä siltä tuntuu», vastasi Joonas. »Hän sanoi kolme päivää, mainitsematta mitään sunnuntaista.»

Rollo riensi hakemaan kuokkaansa. Hän oli suuresti kiintynyt puutarhaansa eikä millään muotoa halunnut menettää sitä. Tietäen isänsä ankarasti panevan toimeen päätöksensä, jos hän ei täyttäisi ehtoja, ryhtyi hän niin ahkeraan työhön kuin saattoi.

Aurinko oli silloin melkein laskemaisillaan. Hän kuokki ja riuhtoi maasta rikkaruohoja mahdollisimman uutterasti auringonlaskuun asti, vieläpä jatkaen siksi kunnes ei voinut enää pimeältä nähdä. Havaitessaan silloin, että oli vielä melkoisesti työtä kesken ja että nyt ei voinut sitä täydentää, hän istuutui pienten työntökärryjensä laidalle ja pyrskähti itkuun.

Hän tiesi kuitenkin, että itkusta ei ollut apua, ja niinpä hän tuokion perästä kuivasi silmänsä ja meni sisälle. Hän ei voinut olla toivomatta, että isä ei ottaisi sunnuntaita lukuun.

— Jos vain saan vielä maanantain käytettäväkseni, niin kaikki korjautuu, — tuumi hän itsekseen.

Hän lähti tiedustamaan asiaa isältä, mutta kuulikin tämän menneen pois ja tulevan kotiin vasta aivan myöhään. Hän pyysi äidiltä saada olla valveilla kunnes isä palaisi, voidakseen kysyä asiaansa. Kun äiti näki, kuinka huolestunut ja onneton Rollo oli epätietoisuudessaan, suostui hän tähän. Rollo istui ikkunan ääressä odotellen, ja heti kun kuuli isän ajavan oven eteen, kii-

ruhti hän ulos. Isän astuessa alas kärryistä kysyi hän värjäjäväällä ja sopertavalla äänellä:

»Isä, lasketko sinä sunnuntain minun kolmeen päivääni?»

»En, pojuseni.»

Rollo taputti käsiään ja huudahti:

»Voi, sehän on hauskaa!»

Hän juoksi sisään ja sanoi olevansa äidille kovin kiitollinen saatuaan valvoa odottamassa, ja nyt hän oli valmis käymään makuulle.

Hän meni huoneeseensa ja riisuutui, ja hetken kuluttua tuli isä sinne noutamaan kynttilää.

»Isä», sanoi Rollo, »olen kovin hyvilläni siitä, että sinä et ota sunnuntaita lukuun».

»En sillä tarkoita mitään helpotusta sinulle, Rollo; minulla ei ole oikeutta laskea sunnuntaita mukaan.»

»Eikö oikeutta, isä? Mutta sinähän sanoit kolme päivää.»

»Niin kyllä; mutta tällaisissa sopimuksissa puhutaan aina työpäivistä, niin että minulla aivan muodollisestikaan ei ole mielestäni mitään oikeutta katsoa sunnuntaita mukaantulevaksi. Jos olisi, niin minun myöskin täytyisi pitää siitä kiinni.»

»Miksi, isä?»

»Sentähden, että minä tahdon saada sinut mieheksi tultuasi tuntemaan sopimustesi *sitovaisuuden*. Ihmiset vaativat, että sinä täysikasvuisena pysyt sopimuksissasi,

ja minä tahdon totuttaa sinua siihen nuoresta pitäin. Mieluummin antaisin sinulle kaksinkertaisenkin kaistaleen maata kuin ottaisin pois nykyisen alasi, mutta minun täytyy tehdä se, jollet saa viljelmäsi hyvään kuntoon määrääjän kuluessa.»

»Mutta minä saankin, isä, aikaa on riittävästi maanantaina.»

»Kai niin, mutta joku sattuma voi tulla esteeksi. Entä jos joutuisit sairaaksi.»

»Jos olisin sairas, niin laskisitko sitten?»

»Kyllä. Sinä et saisi päästää puutarhaasi epäkuntoon, ja jos sen teet, niin uhkanasi on kaikki odottamattomat tapahtumat, jotka saattavat estää sinua työskentelemästä kolmen määräpäivän aikana.»

Sanottuaan hyvää yötä isälleen Rollo paneutui nukkumaan ajatellen, kuinka vähällä hänen oli ollut käydä huonosti. Hän piti varmana, että hän nyt selviytyisi, sillä hän ei uskonut olevan vähintäkään sairastumisen vaaraa maanantaiksi.

TÄPÄRÄ PELASTUS.

Tuli maanantai-aamu, ja Rollon herätessä oli hänen ensimmäisenä liikkeenään hypätä vuoteesta huudahtaen:

»No, enhän ole sairas tänään, enhän toki?»

Tuskin oli hän kuitenkaan saanut nämä sanat suustansa, kun hänen korviinsa kuului sateen lotina, ja katshahtaessaan ikkunasta huomasi hän suureksi tyrmistykseen, että vettä satoi rankasti. Ja tuulesta ja kaut-

taaltaan harmaasta taivaasta päättäen oli rajuilma käymässä pitkälliseksi.

»Mitä nyt teen!» valitti Rollo. »Mitä nyt teen? Miksi en lopettanut lauvantaina työtäni?»

Hän pukeutui, meni portaille ja silmäili pilviä. Ei ollut pienintäkään merkkiä sateen lakkaamisesta. Syötyään aamiaisensa pistäysi hän uudelleen ulos tutkimaan ilma-suhteita. Sadetta yhä. Hän luki ja kertasi aamuläk-synsä ja pilkisteli sitte jälleen ulos. Sadetta, sadetta. Hän ei voinut olla toivomatta sään seestyvän ennen iltaa; mutta kun sadetta keskeymättä jatkui, alkoi hän todenperään peljätä, että hän lopultakin menettäisi puutarhansa.

Rollo vietti päivänsä kovin levottomana ja onnettomana. Hän tiesi siitä, mitä isä oli sanonut, ettei hänen kannattanut toivoa määräajan pitennystä lisäpäivällä ja että kaikki riippui siitä, kykenisikö hän suorittamaan työnsä ennen iltaa.

Ehtoopäivän puolitienoissa Rollo viimein astui huoneeseen, jossa isä ja äiti istuivat, ja sanoi isälle, että nyt ei satanut varsin rankasti; hän kysyi, eikö hän saisi mennä ulos lopettamaan kitkemistä — hän ei sanonut välittävänsä kastumisesta.

»Mutta märkyys ei haittaa vain sinua, vaan tarvelee vaatteesi.»

»Sitäpäitsi voit vielä kylmettyä», huomautti äiti.

»Kenties hän ei vilustuisi, jos pukeutuisi kuiviin vaatteisiin heti työstä tultuaan», sanoi isä; »mutta vaattei-

den kastuminen tuottaisi sinulle melkoisesti vaivaa. Ei, kyllä minusta ylipäätänsä on parempi, että sinä et mene, Rollo.»

Rollo kääntyi pois kyynelsilmin ja meni keittiöön. Hän istuutui penkille vajassa, missä Joonas työskenteli, ja vilkui puutarhaansa päin. Joonaksen tuli häntä sääli, ja hän olisi mielellään mennyt hänen edestään kitkemishommaan, mutta hän tiesi, että isäntä ei sitä sallisi. Äkkiä juolahti hänen päähänsä ajatus.

»Rollo», sanoi hän, »ehkä löytäisit ullakolta jotkut vanhat vaatteet, joiden kastumisesta ei olisi vahinkoa».

Rollo hypähti ylös ja sanoi:

»Mennäänpä katsomaan.»

He löysivät ullakolla riippumassa paljonkin vanhoja vaatteita. Niissä oli Joonaksen ja Rollon pukineita, ja he valitsivat kaikkein huonoimmat, tuoden ne alas vajaan.

Rollo lähti sitte hakemaan äitiä ulos ja kysyi häneltä, luuliko hän näitten vanhojen vaatteiden pilaantuvan kastumisesta. Äiti nauroi ja sanoi: »ei», ja hän lupasi käydä isältä pyytämässä, että Rollo saisi mennä niissä.

Hetken kuluttua tuli äiti takaisin, kertoen isän myöntyneen, kuitenkin ehdolla, että Rollo itse pukisi ylleen vanhat vaatteet, vaivaamatta äitiä. Palattuaan piti hänen kuivata itsensä pyyheliinalla ja pukeutua tavallisiin vaatteisiinsa sekä asettaa märät kuivamaan johonkin paikkaan vajassa. Kuivaneina ne oli sitte kaikki vietävä huolellisesti paikoilleen.

Rollo juoksi huoneeseensa ja laittautui asuunsa niin

hyvin kuin osasi; hän otti myös Joonaksen päällystakin ja päähänsä vanhan leveälierisen olkihatun. Näin varustautuneena hän sieppasi kuokkansa ja samosi saateeseen.

Aluksi tuntui hänestä ihmeen hauskalta, mutta noin puolen tunnin kuluttua alkoi väsyttää ja tuntua kovin epämukavalta. Sade pieksi hänen kasvojaan, vesi valui hänen niskaansa, maa oli märkää ja liukasta, ja pari kertaa oli hän toivottomana heittämisillään puuhan sikseen. Kuitenkin kesti hän loppuun asti, ja pimeän tulen oli työ suoritettu. Hän haravoi kokoon kaikki rikkaruohot ja tasoitti huolellisesti maan, sillä hän tiesi isänsä tulevan tarkastamaan heti kun rajuilma taukoaisi. Tultuaan sisään hän kuivasi itsensä, vaihtoi vaatteet ja meni istuutumaan keittiön hellan ääreen.

Isä saapui tovin kuluttua ja kysyi:

»No, Rollo, oletko suoriutunut?»

»Kyllä, isä», vakuutti Rollo.

»Olen siitä *erittäin* iloinen. Pelkäsin jo, että menettäisit puutarhasi. Mutta näinkin se ehkä tuottaa sinulle hyvää.»

»Mitenkä niin?» sanoi Rollo; »mitä hyvää?»

»Tämä opettaa sinua toivottavasti käsittämään, että on vaarallista lyödä laimin tai lykätä tuonnemmaksi velvollisuutensa täyttäminen. Me emme aina voi luottaa siihen, että saamme leväperäisyytemme korjatuksi. Kun oikea tilaisuus on kerran menetetty, niin se ei kenties enää koskaan palaa.»

Rollo ei vastannut mitään, mutta hän ajatteli muistavansa tämän opetuksen iäkseen.

Ainakin hän muisti sen koko loppukesän ajan eikä toistamiseen jättäytynyt niin täpärään asemaan. Hän piti puutarhansa hyvin siistinä, eikä isän enää tarvinnut antaa hänelle varoitusta. Maissi kasvoi täyteläiseksi, ja monta maukasta tähkää hän sai siitä paah-
taakseen, ja hänen kukkasistaan oli apua kaiken kesää uuninreunustan koristamisessa. Ja vihreistä herneistä, pavuista, meloneista ja muista kasviksista, jotka hänen isänsä otti ja maksoi, hän sai yli kymmenen markan.

NEUVONTAA.

»No niin, Rollo», virkkoi hänen isänsä myöhään syksyllä, sen jälkeen kun kaikki hänen vihanneksensa oli koottu, eräänä iltana hänen istuessaan jakkarallaan kirkkaan ja lämmitävän tulennoksen ääressä, »sinä olet todellakin tehnyt jonkun verran työtä kesän mittaan, vai mitä?»

»Kyllä, isä», vastasi Rollo, ja hän alkoi laskea kaikkien kasvattamiensa herneiden, papujen, maissin ja muun hyvän määrää.

»Niin», sanoi isä, »sinulla on ollut varsin mieluisa puutarha, mutta paras tulos siitä on oma edistymisesi. Sinä olet tosiaan pääsemässä muutamista *pojantyön* puutteista.»

»Mitä puutteita poikien työssä on?» kysyi Rollo,

»Ensiksikin he sekoittavat työn ja leikin keskenään —

tai oikeastaan odottavat leikin mielihyvää silloin kun tekevät työtä. Työssä on suurta nautintoa, niinkuin jo olen sinulle selittänyt, kun se tehdään hyvin ja asianmukaisesti; mutta se tyydytys on aivan toista kuin leikin tuottama hupi. Se tulee myöhemmin, yleensä vasta sitte kun työ on tehty. Työn tekeminen vaatii *ponnistusta* ja *itsekieltäymystä*, ja toisinaan sen yksitoikkoisuus on uuvuttavaa.»

»Näin on *miesten* laita heidän raataessaan», hän jatkoi, »mutta he käsittävät, että niin on olevakin, ja pysyvät kiinni työssään kaikesta huolimatta. Mutta *pojat*, jotka eivät ole tätä oppineet, odottavat työnsä muodostuvan leikiksi, ja kun se sitten ei siksi ilmene, he väsyvät ja haluavat jättää sen tai etsiä jotakin uutta keinoa. Sinä osoitit haluasi työn leikkittelyyn sinä päivänä, kun keräsit lastuja — vaadit juuri sellaista vasua kuin sattui mielesi tekemään, ja siihen hiukan kyllästyttyäsi menit hakemaan työntökärryt, kunnes kokonaan jättäen lastut yritit pinota puita.»

»Mutta, isä», huomautti Rollo, »eivätkö miehet koeta saada työtänsä niin miellyttäväksi kuin suinkin?»

»Kyllä, mutta he eivät alinomaa siirry hommasta toiseen toivoen *hupia*. He ottavat aina lukuun, että työnteko on raskastakin ja väsyttävää, ja ennakolta ymmärtäen tämän he siitä huolimatta pitkittävät askarrustansa vakaasti. Sinäkin alat jo oppia näin tekemään.

»Toinen virhe, jolle te pojat olette kovin alttiita, on *kärsimättömyys*. Tämä johtuu ensimmäisestä viasta, kun

te työhön ryhtyessänne odotatte senlaatuista mielihyvää kuin leikissä saatte, ja jäädessänne sitä vaille tai kohdatessanne vastuksia te malttamattomina kyllästytte hommaanne.

»Tästä johtuu kolmas vika — häilyväisyys eli vakaisuuden puute. Sitkeästi jatkamatta eteenpäin jo alotettuun tapaan pojat ovat kovin taipuisia hylkäämään tehtävän toisensa jälkeen, ja koettamaan tätä ja tuota uutta menettelyä, siten saaden hyvin vähän todellista toimeen.»

»Luuletko minun voittaneen ne vaikeudet?» kysyi Rollo.

»Osittain», sanoi isä; »alat jo tajuta asian laatua ja varoa virheitä. Mutta alkuun vasta olet päässyt.»

»Vastako alkuun?» pahoitteli Rollo; »minä luulin oppineeni tekemään työtä jo aivan hyvin.»

»Pieneksi pojaksi kylläkin, mutta se on silti vasta alkua. En luule, että vielä pystyisit osoittamaan sitkeätä vakaisuutta, suoriutuaksesi jostakin oikein vakavasta yrityksestä.»

»Mutta kyllä *minä* luulisin suoriutuvani, isä!»

»Olettakaamme, että annan sinulle latinan kieliopin opittavaksi kolmessa kuukaudessa ja sanon sen ajan kuluttua kuulustavani sitä kokonaisuudessaan. Olisitkohan silloin valmis?»

»Mutta eihän se ole *työtä*, isä.»

»Kyllä», vakuutti isä, »sekin on eräänlaista työtä, — ja juuri sellaista kärsivällisyyden, vakaisuuden ja sit-

keyden ponnistamista saat enimmin koettaa vastaisina vuosina. Mutta jos antaisin sen tehtäväksesi enkä sitte sanoisi siitä sinulle mitään koko määräaikaikasi, niin epäilenpä, tokko kuulustelussa osaisit kymmenettä osakaan kurssistasi.»

Rollo oli ääneti; hän tiesi, että juuri näin kävisi.

»Ei, poikaseni», sanoi isä asettaen hänet vuoteeseen ja taputtaen hänen päätänsä, »sinulla on aikalailla opittavana ennen kuin sinusta tulee mies; mutta onhan siihen oppimiseen käytettävänäsi moniaita vuosia, ja se on lohdutus. Nyt on kuitenkin aika sinun mennä levolle; hyvää yötä siis.»

V

Omenoita poimimassa.

PUUTARHA-RAKENNUS.

Edellämainitun palstatilallisen pihan laidassa oli puutarha-rakennukseksi nimitetty maja. Iso kaksipuoliskoinen ovi johti siitä puutarhaan ja pienempi ovi talon puoliselle pihamaalle. Tämän suojan toisella sivulla oli paljon kaikenlaatuisia puutarhakaluja, kuten kuokkia, haravia, kihveleitä ja lapioita sekä kahdet työntökär-ryt ja käsirattaita. Näiden yläpuolella oli muutamia leveitä hyllyjä, joilla säilytettiin vasuja, mattokimppuja, köysiä, ketjuja ja erinäisiä rautakapineita. Yltympäri riippui seinällä monenlaisia muita esineitä, — täällä rivi poria, tuolla nostotikkaat ja toisaalla valjaita.

Vastapäisellä puolella oli jyrkä penkki, joka ulottui pitkin seinän koko pituutta. Penkin toisessa päässä oli runsas varasto puusepän työkaluja ja toisessa siemenkääröjä sekä pieninä kimppuina kuivattuja kasviksia, jotka Laihola oli vastikään saanut puutarhasta.

Palstatilallinen ja eräs hänen pojistaan järjestelivät täällä siemeniä ja sitelivät vihanneskimppuja herttaisena

syys-aamuna, kun muuan kaksitoista-vuotias poika tuli juosten pihalta puutarha-rakennuksen ovelle, leikkien ison koiran kanssa. Koira kirmasi perässä ja hyppeli hänen päällensä, ja tämän iloisen parin päästessä ovelle puikahti poika nopsasti sisään ja nauraen sulki äkkiä oven, niin että koira ei voinutkaan seurata häntä. Pojan nimi oli Yrjö; koira taasen oli nimeltään Nappo — täten sitä nimittäin aina kutsuttiin. Sen oikea nimi oli Napoleon, vaikka Jaakko luuli, että se oli saanut nimensä pitkistä uinahduksista, joita se aina tilaisuuden saadesaan nappaili aurinkoisessa pihanurkkauksessa.

Mutta, kuten jo sanoin, Yrjö pintti puutarha-majaan ja sulki Napon ulos. Ovesta pidellen hän sanoi:

»Isä, kaikki hevoset on juotettu, paitsi Polle; saanko minä ratsastaa sen selässä purolle?»

»Kyllä», lupasi isä.

Yrjö käännähti pois, raoitti ovea ja pilkisti ulos.

»Ohoo, vanha Nappo, sielläkö vielä olet häntääsi heiluttelemassa? Etkö soisi saavasi sitä kiinni?»

Hän sulki jälleen oven ja hiipi hiljaa isolle ovelle, joka johti puutarhaan. Sieltä hän varovasti pujahti takatietä talliin ja pistäysi vielä vilkaisemaan nurkan takaa, kuinka Nappo yhäti piti visusti silmällä etuovea. Se odotti Yrjön tulevan sitä tietä ulos.

POLLE.

Yrjö meni sitte talliin, missä Polle rouskutteli kauroja. Hän päästi sen pätsistä ja talutti ulos. Polle oli kiil-

tävä karvainen musta pikku hepo, ei vielä kyllin vanha paljoonkaan työhön, mutta sillä oli erittäin hyvä ratsastaa. Yrjö otti alas suitset ja vietyään Pollen hevos-pukille, jolta hän ylettyi pistämään sille suitset päähän, hän hyppäsi sen selkään ja kävelytti sen ulos siitä ovesta, jonka taholta Nappo ei voinut heitä nähdä.

Sitte hän ratsasti talon taitse maantielle ja edelleen tietä pitkin, kunnes sai näkyviinsä Napon vartiopaikan pihalla. Hän huikkasi: »Nappo!» ja pani hevosen samassa juoksuun. Nappo katsahti tielle ja hölmistyi nähdessään Yrjön ratsailla, kun oli luullut hänen yhä olevan oven takana, jota vartioitsi, ja koira kapaisi tuiimaan takaa-ajoon.

Se tavoitti Yrjön juuri kun tämä oli ratsastamassa puroon. Yrjö katseli taaksensa ja nauroi Napolle sen ehtiessä paikalle; mutta Nappo näytti hyvin totiselta ja meni vain suoraa päätä puroon latkimaan vettä kielellään sillaikaa kun Pollekin joi.

Samassa saapui Rollo maantiellä, ja Yrjö tiedusti häneltä, kuinka hänen puutarhansa menestyi.

»No, hyvin kyllä», vastasi Rollo. »Isä aikoo antaa minulle ensi vuonna isomman.»

»Onko sinulla mansikkalavaa?» kysyi Yrjö.

»Ei.»

»Kyllä sinulla minun mielestäni sietäisi olla. Isä antaa sinulle muutamia taimia, ja ne voit istuttaa tänä syksynä.»

»En tiedä, kuinka ne olisi istutettava», sanoi Rollo.

»Voisitko sinä tulla näyttämään minulle?»

Yrjö lupasi kysyä isältään, ja kun hevonen oli nyt juonut kyllikseen hän kääntyi ratsastamaan takaisin kotiin.

Laiholan sanoi antavansa Rollolle yltäkyllin mansikantaimia, ja mitä Yrjön autteluun niiden istuttamisessa tuli, niin hänen nähdäkseen he saattoivatkin vuorotella toistensa töissä. Jos Rollo tulisi auttamaan Yrjöä rusko-omenain keräämisessä, niin Yrjö saisi sitten olla mukana hänen mansikkalavansa laittamisessa. Samana iltana Yrjö tuli kertomaan Rollolle tästä suunnitelmasta, ja Rollon isä hyväksyi sen. Sovittiin siis, että hän seuraavana päivänä menisi omenain poimintaan. Jaakko-kin kutsuttiin mukaan.

LEMMIKKI-KARITSA.

Seuraavana aamuna Jaakko ja Rollo lähtivät yhdessä palstatilallisen luo. He tapasivat Yrjön odottamassa veräjällä Napon kanssa. Poikien kävellessä pihalle kertoi Yrjö, että koira oli hänelle paras ystävä maailmassa hänen karitsansa jälkeen.

»Karitsasi!» sanoi Jaakko; »onko sinulla karitsakin?»

»On, ihmeen kaunis pikku elävä. Ihan pienenä se oli heikko ja sairas, ja isä ei luullut sen jäävän eloon, ja hän lupasi sen minulle, jos haluaisin. Minä tein sille keittiön nurkkaan vuoteen.»

»Oi, kunpa minullakin olisi sellainen!» toivotteli Jaakko. »Missä se nyt on?»

»Oh, se on jo kasvanut isoksi ja kirmailee niityllä

talon takana. Jos menen sinne pieni maitorainta mukana ja kutsun *ptrui, kilini*, — *ptrui, kilini*, niin se oitis tulla kipittää saamaan maitonsa.»

»Minua haluttaisi nähdä se», virkkoi Jaakko.

»Sopiihan se», sanoi Yrjö. »Anna-siskoni kyllä tulee näyttämään sinulle.»

Yrjö siis kutsui Anna-sisarensa ja kysyi, eikö hän lähtisi näyttämään Jaakolle ja Rollolle hänen karitsaansa sillaikaa kun hän meni toimittamaan pikku rattaat omenain keräämiseen.

Anna lupasi, ja hän kävi noutamassa talosta rainnan, jossa oli hiukan maitoa pohjalla, ja läksi sitte varovasti viemään sitä, Jaakon ja Rollon seurattessa häntä. Kierrettyään toiselle puolelle taloa, he näkivät pienen veräjän, joka johti niitylle, missä kasvoi vehmasta ruohoa ja pikku ryhminä puita.

Anna meni raintoineen huolellisesti veräjästä. Jaakko ja Rollo pysähtyivät katsomaan. Tyttö käveli vielä vähän matkaa ja tähysti ympärilleen, mutta karitsaa ei näkynyt. Sitte hän alkoi kutsua sitä Yrjön mainitsemaan tapaan: *ptrui, kilini*, — *ptrui, kilini*.

Tuotapikaa kiirehti karitsa tiheästä pensastosta hänen luokseen ja särpi maidon rainnasta. Se huvitti suuresti Jaakkoa ja Rolloa, mutta he eivät menneet lähemmäksi. Anna antoi karitsan juoda kylläkseen, ja sitte hoidokki käveli pois.

Jaakko ei heti malttanut juosta takaisin pihalle ja huo-

masi sitten Yrjön ja Rollon menneen puutarha-rakennukseen. Hän kiirehti sinne heidän perässään ja näki poikien varustavan kuntoon pieniä rattaita, jotka oli vedettävä mukana niitylle. Puutarha-rakennuksen ovi-pielessä oli kolme hölkkää, ja Yrjö sanoi heille, että niihin oli omenat koottava.

NIITYOMENAT.

Palstatilallisen talolta tultiin kaunista niityä myöten purolle, jonka takana kasvoi hyvin iso vanha omenapuu; tämän hedelmät olivat rusko-omeniksi nimitettyä lajia, ja niitä piti poikien nyt koota korjuuseen. He pääsivät pian valmiiksi ja läksivät polkua pitkin niitylle; kaksi veti rattaita, ja kolmas kantoi pitkiä seipäitä, joilla omenat ravisteltaisiin alas.

Joukkueen laskeutuessa alas mäkeä niitylle he näkivät edessään polun käänteessä härkävankkurit, joita isokasvuinen poika ajoi. He alkoivat heti huudella toisilleen, että piti kääntyä pois tieltä, mutta kukin pyrki omalle taholleen, meluten ja kiistellen. Viimein he pääsivät onnellisesti syrjään nurmikolle, ja härkävankkurit menivät ohi. Sivuttaessaan heidät virkahti ajopoika hymyillen:

»Kuka *siinä* sakissa on päänä?»

Jaakko ja Rollo katsoivat häneen ihmetellen, mitä hän mahtoi tarkoittaa. Yrjö nauroi.

»Mistä hän puhui?» sanoi Rollo.

»Hänen mielestään», selitti Yrjö, »me pidämme niin suurta ääntä ja säihkinää, että meillä ei voi olla mitään päätä».

»Mitään päätä?» puuttui puheeseen Jaakko.

»Niin, — työnjohtajaa.»

»Pitäisikö meillä olla oikein johtaja?» epäili Rollo.

»Ei, enpä luule sitä tässä tarvittavan», arveli Yrjö.

Pojat jatkoivat matkaansa purolle, kulkivat sen yli lankkusiltaa myöten ja saapuivat heti jälkeensä ison omenapuun tuuheitten oksien alle.

KURITTOMUUS.

Pojat ryhtyivät kiireimmiten karistamaan omenia alas. Pahaksi onneksi oli seipäitä vain kaksi, ja kaikki tahtoivat käyttää niitä. Yrjöllä oli toinen ja Jaakolla toinen, mutta Rollo tuli Jaakon luo, tarttuen hänen seipäaseensä ja sanoen:

»Hei, Jaakko, minä pudottelen niitä, ja sinä saat poimia ja heitellä rattaille.»

»Ei», kieltäysi Jaakko pitäen kiinni seipäästensä, »kyllä minä mieluummin ravistelen alas».

»Mutta minä osaan paremmin sitä», väitti Rollo.

»Minä sain ensiksi seipään, ja minun pitää saada käyttää sitä.»

Jaakon vastahakoisuuden huomattessaan Rollo jätti hänet rauhaan, meni Yrjön luo ja pyysi häntä luovuttamaan seipäänsä; mutta Yrjö sanoi olevansa pitempi ja voivansa käytellä sitä tehokkaammin kuin Rollo.

Rollo tuli tästä hiukan pahalle tuulelle ja vetäytyi syrjään katselemaan. Jaakko väsyi huiteluunsa ja laski seipäänsä maahan, ja silloin Rollo sieppasi sen ja alkoi varistella omenoita puusta. Mutta kovin uuvuttavaa oli kurkoitella niin korkealle, ja tuokion kuluttua he kaikki kolme soikkimiseen kyllästyneinä alkoivat poimia maasta.

Mutta siitäkään he eivät selviytyneet paremmassa so-
vussa. Rollon ja Jaakon heiteltyä hetkisen omenoita rat-
taille tuli Yrjö ja kaatoi kaikki maahan.

»Älkää sillä tavoin syytäkö», sanoi hän, »hyviä ja huonoja sekaisin».

»Kuinka ne sitten on korjattava?» kysyi Rollo.

»No, ensiksi meidän on kerättävä kuormallinen hyviä, isoja, ehjiä, pyöreitä omenoita, ja sitte kuormallinen pieniä ja madonsyömiä. Ainoastaan *hyvät* kaadamme hölkkeihin.»

»Ja mitä niillä pienillä tehdään?» tiedusti Jaakko.

»Oh, ne annetaan sioille.»

»No», esitti Rollo, »voimme poimia kaikki nyt yhdessä, ja kotona valikoitsemme eroon».

Näin sanoen hän heitti kourallisen pieniä omenoita niiden hyvien sekaan, jotka Yrjö oli juuri heittänyt rattaille.

»Ole siivolla», käski Yrjö, »sinä et saa tehdä noin. Sanoinhan, että me emme saa laisinkaan sekoittaa niitä.» Ja hän kaatoi omenat jälleen hajalle maahan.

»Minäpä tiedän mitä tehdä», ehätti Jaakko huomautta-
maan. »Keräämme ensin kuormallisen pieniä omenoita

ja sitten isoja. Tahdon katsella, kuinka siat pistelevät niitä poskeensa.»

Mutta Yrjö arveli paremmaksi ottaa isot ensin, ja siitä syntyi oikein kinastus, johon haaskautui melkoisesti aikaa, ennen kuin he saattoivat sopia.

Ja niin he sitten edelleenkin väittelivät kaikesta, kun kukin tahtoi saada työn suoritetuksi omalla tavallaan. Suoranaista kiistaa ei siinä tosin ollut varsin paljoa, sillä kukaan heistä ei tahtonut asettua ehdottomaksi esteeksi toisille. Mutta kukin ajatteli voivansa johtaa yhtä hyvin kuin toisetkin, ja paljon siinä siis riitti suukopua ja hälinää, työn edistyessä huonosti. Kun yksi tahtoi saada rattaat yhdelle puolelle puuta, pitivät toiset mukavampana toista puolta, ja kun Yrjön mielestä oli aika vetää rattaat kotiin, eivät Rollo ja Jaakko voineet katsoa kuormaa vielä läheskään riittäväksi. Kaikkien siten vaikuttaessa eri suuntiin ei työskentely saanut oikeata tehoa, ja rattaiden täyttämiseen meni pitkä aika.

Kuorman vihdoinkin valmistuttua ja heidän päästyänsä kunnollisesti matkaan kävi kaikki kiusattomasti ja sopuisasti jonkun aikaa, kunnes he tulivat lähelle puutarharakennuksen ovea, jolloin Rollo ryhtyi kääntämään rattaista toimittakseen ne takaperin ovelle. Silloin Yrjö ponnistikin vastaan.

»Ei niin, Rollo», sanoi hän; »aivan suoraan vain».

»Ei», intti Rollo, »on parempi työntää ne takaperin».

Jaakollakin oli sanottavansa, ja kaikki reutoivat ja

melusivat yhtäikaa, niin että siitä ei saanut selvääkään. Rattaat sillävälän jäivät tietysti hievahtamattomiksi paikalleen, kun niitä kiskottiin joka suuntaan.

KURIN NOUDATTAMINEN

Äkkiä ilmestyi Laihola puutarha-majan ovelle.

»Hei, pojat», sanoi hän, »te näytte olevan varsin hyvänlaatuisia, ja sehän on hauskaa; mutta varmastikin te olette kokoisiksenne *meluisimpia* työläisiä, mitä olen koskaan kuullut!»

»Katsos, isä», selitti Yrjö, »minä tahdon mentäväksi suoraan ovelle, ja Rollo vastustaa sitä».

»Eikö meidän ole työnnettävä takapää edellä?» kysyi Rollo.

»Silläkö tavoin te olette työskennelleet kaiken aamua?» virkkoi palstatilallinen vain.

»Niin milläkö tavoin?» sanoi Yrjö.

»Ka, kaikki kenraaleina eikä yksikään sotamiehenä.»

»Kuinka niin?»

»Kaikki komennellen eikä kukaan totellen. Siitähän tulee pelkkää sekavuutta ja hälinää. En voi käsittää, että omenat saataisiin siten kunnollisesti korjuuseen. Montako kuormaa olette tuoneet?»

Niin sanoen hän meni katsahtamaan hölkkeihin.

»Ette ainoatakaan», hän sanoi; »sitä ajattelinkin».

Hän seiso i kotvasen ääneti ikäänkuin harkiten, mitä tehdä; sitte hän käski heidän jättää rattaat siihen ja tulla

hänen mukanaan, jotta hän näyttäisi heille, kuinka oli työskenneltävä.

Pojat seurasivat häntä puutarha-rakennuksen läpi pihamaalte. Sitte he menivät tien poikki ja alas ladon taakse paikalle, missä muutamat miehet rakensivat kivisiltaa. He pysähtyivät pengermälle jonkun matkan päähän katselemaan heitä.

»Kas siinä», sanoi Laiholan isäntä, »katsokaa kuinka miehet tekevät työtä!»

Kaikki sattuivat juuri silloin olemaan siirtämässä isoa kiveä rautakangilla. Tuskin kukaan virkkoi sanaakaan. Ponnistettiin ääneti, kiven kuitenkin liikkeessa järjestelmällisesti paikalleen.

»No, pojat, ymmärrättekö nyt», kysyi palstatilallinen, »kuinka he tulevat toimeen niin hiljaisesti?»

»Kah, siksi että he ovat miehiä eivätkä poikia», arveli Rollo.

»Ei», oikaisi Laihola, »se ei ole syynä. Mutta heillä on pää.»

»Pää?» toisti Rollo.

»Niin», sanoi isäntä, — »johtaja, mies jota toiset tottelevat».

»Kuka siinä johtaa?» kysyi Yrjö.

»Tuo mies, joka nyt osoittaa toista kiveä», selitti palstatilallinen. »Hän määrää juuri, mikä otetaan seuraavaksi. Tarkatkaapa vielä, niin huomaatte, että hän ohjailee kaikkea, toisten tehdessä ihan niinkuin hän päättää. Mutta te johtelette ja määrälette kaikki yhtai-

kaa, eikä kukaan asetu tottelemaan. Jos teidän olisi siirrettävä noita kiviä, niin te neuvoisitte ja väittelisitte kilpaa ja reutoisitte joka suunnalle yhtäkaa, ja kivi ei tikahtaisikaan sijoiltansa.»

»Ja asettavatko miehet aina johtajan, kun työskentelevät yhdessä?» kysyi Rollo.

»Ei», sanoi isäntä, »he eivät aina suoranaisesti *aseta* johtajaa, mutta aina heillä jotenkuten *on* sellainen. Silloinkin kun ketään ei ole erityisesti valtuutettu ohjailemaan, he yleensä antavat vanhimman tai sen joka parhaiten tuntee homman asettua johtoon, ja toiset tekevät niinkuin hän sanoo.»

He astelivat sitte verkalleen takaisin puutarha-majalle, ja Laihola kehoitti heitä omaksumaan työjärjestyksen, jos tahtoivat saada puuhansa luistamaan tasaisesti ja sievästi.

»Kenen meistä luulisitte sopivimmaksi johtamaan?»

»Etusijassa tulee kysymykseen vanhin ja hommaan enimmin perehtynyt», vastasi palstatilallinen, »ja se kaikei on Yrjö. Mutta kenties teidän olisi parempi vuorotella, kukin yhtä kuormallista määräälemässä, ja silloin te kaikin opitte sekä ohjailua että tottelemista.»

Pojat sopivatkin, että seuraava kuorma tuotaisiin Yrjön johdolla, jota Jaakko ja Rollo noudattaisivat. Palstatilallinen muistutti, että heidän oli toteltava täsmällisesti ja sopuisasti.

»Te ette saa edes *neuvoa* hänelle, mitä tehdä, tai lausua koko hommasta mitään arvostelua, paitsi ehkä jos-

sakin aivan erikoisessa tapauksessa, vaan puhuessanne jutelkaa kokonaan toisista asioista ja hoidelkaa samalla työtä ihan niinkuin hän katsoo hyväksi.»

»Entä jos me *tiedämme* jonkun paremman keidon? Emmekö saa huomauttaa siitä hänelle?» kysyi Rollo.

»Ette», kielsi Laihola, »ellei huomionne koske jotakin aivan tavatonta. On parempi toisinaan erehtyäkin jottelussa kuin loputtomasti pohtia ja väitellä menettelytavasta. Sentähden teidän on toimittava tarkoin hänen määräystensä mukaan, vaikka väliin arvelisittekin tietävänne tehokkaamman tavan, — ja saattepa nähdä, ettekö täten suoriudu paljoa nopeammin.»

UUTTA SUUNNITELMAA KOETETAAN.

Pojat päättivät menetellä nyt näin, ja tyhjennettyään ensimmäisen kuormallisensa hölkkeihin he läksivät jälleen matkaan Yrjön komennuksessa. Tämä käski Rollo ja Jaakon vetää rattaita, ja itse hän juoksi työnnellen takaa. Heidän tultuansa puulle Rollo otti seipään ja alkoi ravistella lisää omenia alas; mutta Yrjö sanoi hänelle, että piti ensin poimia jo varisseet omenat, ja hän veti rattaat sille kohdalle, mihin katsoi mukavimmaksi sijoittaa ne. Toiset eivät vastustaneet, vaan tekivät ahkerasti työtä, nyt kooten maasta kaikki pienet ja madonsyömät omenat, mitä näkyviin osui, ja hyvin lyhyessä ajassa olivat käsirattaat täynnä ja pojat taas menossa kotiin.

Rollolle ja Jaakolle oli kuitenkin niin työlästä pidät-

tyä sekaantumasta Yrjön ohjailuun, että tämä retki ei toden teolla ollut heille aivan niin mieluista kuin ensimmäinen. Heistä oli suurempi toiminnan vapaus hauskaa, ja ylipäättään he ajattelivat, että käskynalaisuus oli riippumattomuuteen verraten »kuivaa».

Sensijaan että olisivat menneet puutarha-majalle määräsi Yrjö tämän kuorman vietäväksi navettalatoon ja tyhjennettäväksi laariin, johon kaikki sellaiset omenat kuuluivat. Heidän palatessaan sieltä ilmestyi isäntä jälleen puutarha-rakennuksen ovelle.

»Kas vaan, pojat», hän sanoi, »kerkisittehän tällä kertaa melkoista nopeammin. Mitä pidätte tästä työskentelytavasta?»

»No, en minä oikein . . .», vastasi Rollo. »Minusta tämä ei ole niin hauskaa kuin äskeinen puuhamme.»

»Se ei ole niin mieluista *leikkiä*, kenties; mutta etkö luule *työn* siten edistyvän paremmin?»

Pojat myönsivät saavansa omenoita sillä tavoin joutuisammin kokoon, ja koska he nyt olivat työnteossa eivätkä leikkimässä, päättivät he pysyä suunnitelmassa.

Palstatilallinen kysyi sitte, kuka seuraavalla kerralla johtaisi.

»Rollo», vastasivat pojat.

»No, toimitappa paljon omenoita karistetuksi tällä kertaa, Rollo», hän sanoi, »ja isoimmat ja kauneimmat valikoiduksi eroon. Tarvitsen sellaisen kuormallisen erityiseen tarkoitukseen.»

LAHJA.

Pojat ahersivat ripeästi ja saivat ennen päivällistä kaikki omenat poimituksi. Parhaasta kuormallisesta, jota isäntä oli pyytänyt erityiseen tarkoitukseen, täytettiin pieni neliskulmainen laatikko, johon naulattiin kansi päälle ja loput siitä levitettiin isolle lavitsalle. Kun vihdoinkin kaikki työ oli valmista ja pojat olivat lähdössä kotiin, nosti Laihola tämän laatikon kärryihin keskelle, jotta eteen ja taakse jäi melkoinen tila. Nämä välit hän sulloi täyteen irtonaisia omenoita.

»No nyt, Jaakko ja Rollo, pyydän teitä viemään nämä omenat puolestani perille kotimatikallanne», virkkoi palstatilallinen.

»Kelle ne tulevat?» kysyi Rollo.

»Minä merkitsen ne.»

Hän otti seinältä pienen oudonnäköisen tinakuirin; sen kärki suippeni torvelle, jonka reiästä pisti esiin pitkä, hoikka harjastukko.

Hänen irroittaessaan harjan siitä pojat näkivät, että siinä oli mustausväriä. Harjastukon kostuneella päällä piirsi isäntä laatikon kanteen: LIISU.

»Minun Liisu-serkulleniko tämä laatikko tuleekin?» kummeksui Rollo.

»Niin», vastasi palstatilallinen; »voittehan poiketa toimittamaan sen hänelle, vai mitä?»

»Kyllä, setä, mielellämme», vakuutti Rollo. »Ja kelle nuo toiset omenat viedään? Tehän ette voi merkitä niitä.»

»En», vastasi isäntä, »mutta kyllä te muistatte: laatikun etupuolelle asetetut kuuluvat sinulle ja takanaolevat Jaakolle. Matkaan siis vain. Yrjö tulee ehtoopäivällä teille mansikantaiminensa, ja hän saa silloin tuoda käsirattaat takaisin.»

MANSIKKALAVA.

Yrjö Laihola tulikin pian jälkeensä Rollon kotiin ja auttoi häntä komean mansikkalavan laittamisessa, jonka hän arveli tuottavan melkoisesti jo seuraavana vuonna. He käänsivät maan, tasoittivat sen huolellisesti haravalla ja istuttivat sitte taimet riveihin.

Tuon kaiken tultua tehdyksi Rollo sai isältään luvan lähteä Yrjön kanssa viemään käsirattaita Laiholaan, ja Yrjö pyysi saada ottaa Rollon työntökärrytkin. Hän ei ollut koskaan nähnyt niin sieviä pikku työntökärryjä ja oli kovasti mieltynyt niihin. Yrjö siis juoksi edellä työntäen kärryjä ja Rollo perässä käsirattaita vetäen.

Heidän juuri saapuessaan palstatilallisen talon lähelle Yrjö näki edellään repaleisen ja paljasjalkaisen pikku pojan, paljoa pienemmän kuin Rollo.

»Tuolla on Topi», sanoi Yrjö.

»Kuka?» kysyi Rollo.

»Topi. Katsohan, kuinka minä peljästyin hänet.»

Näin sanoen syöksähti Yrjö työntökärryineen eteenpäin ja ohjasi ne suoraan Topia kohden ikäänkuin aikoen tuisauttaa hänet nurin. Topi pälyili ympärilleen ja lähti sitte juosta pinnistämään, työntökärryt kintereillään. Hän

oli pahoin säikähdyksissään ja puhkesi kirkumaan, ja juuri silloin palstatilallinen, joka osui tulemaan kujaa pitkin tien toisella puolella, huusi:

»Yrjö!»

Yrjö pysähdytti työntökärrynsä.

»Onko tuo oikein?» kysyi palstatilallinen.

»Ka, enhän minä aikonut satuttaa häntä», puolustausi Yrjö.

»Sinä kuitenkin satutit — säikytykselläsi.»

»Onko peljästyttäminen samaa kuin satuttaminen, isä?»

»Kyllä vainkin, koska se tuottaa *tuskaa*, ja vieläpä varsin tukalaa tuskaa.»

»Sitä en ajatellut», virkkoi Yrjö.

»Sitäpaitsi», jatkoi isä, »kun kohtelet poikia noin karkeasti, saat heistä vihamiehiä, eikä ole ollenkaan viisasta vasiten hankkia sellaisia».

»Vihamiehiäkö, isä!» sanoi Yrjö nauraen; »Topi ei voisi tuottaa minulle mitään haittaa, vaikka hän olisikin vihamieheni».

»Tuo johtaa mieleeni kertomuksen karhusta ja tiitimestä», sanoi Laihola, »ja jos sinä ja Rollo hyppäätte kärryille, niin kerron sen teille».

Tähän asti pojat olivat puhellessaan kävelleet tien reunaa ja pysytelleet palstatilallisen kohdalla, tämän ajaessa kärryillä. Mutta nyt he hyppäsivät mukaan ja saivat sijansa isännän vieressä istuimella, jona oli kärryjen poikki asetettu lauta. Laihola alotti oitis tarinansa.

ISÄNNÄN SATU.

»Juttu, jonka teille kerron, on vanha satu vihamiesten hankkimisesta. Sen nimenä on: 'Karhu ja tiitinen'.»

»Mikä se tiitinen on?» kysyi Rollo.

»Onpahan muutamanlainen lintu, hyvin pieni lintu, mutta kauniisti laulaa. — No, eräänä sievänä kesäpäivänä susi ja karhu olivat yhteisellä jaloittelulla yksinäisessä metsässä. Ne kuuluivat jotakin laulua.

'Kuomaseni', sanoi karhu, 'onpas tuo liverrys oivaa: minkälaisesta linnusta luulet sen olevan lähtöisin?'

'Se on tiitinen', tiesi susi.

'Haluaisinpa nähdä sen pesän', jatkoi karhu; 'missä arvelisit sen olevan?'

'Jos odotamme tuokion, kunnes emokin tulee kotiin, niin näemme', esitti susi.

Karhu ja susi kävelivät jonkun aikaa edestakaisin, kunnes emotiitinen tuli kotiin, tuoden nokassaan ruokaa pienokaisilleen. Susi ja karhu tarkkailivat sitä. Se pyrähti puuhun, jossa laulava uros istui, ja yhdessä ne nyt molemmin lensivät likeiseen pikku tiheikköön ja menivät pesäänsä.

'Kas niin', tuumi karhu, 'käydäänpä katsomaan'.

'Ei', sanoi susi, 'meidän pitää varrota, kunnes vanhemmat ovat menneet jälleen pois'.

He siis panivat merkille paikan ja läksivät kävelemään.

Pitkää aikaa he eivät pysyneet poissa, sillä karhu oli kovin kärsimätön näkemään pesää. He palasivat, ja

karhu kapusi pesäpuuhun, odottaen saavansa mainiota hupia nuorten tiitisten säilyttämisestä.

'Ole varuillasi', virkkoi susi; 'sinun on parempi olla varovainen. Tiitiset ovat pienoisia; mutta pikku viholliset ovat toisinaan hyvin kiusallisia.'

'Kuka tiitistä pelkäisi?' vähäksyi kontio.

Niin sanoen hän työnsi ison mustan kuononsa pesään.

'Keitäs täällä on?' hän sanoi; 'mitä lajia väkeä te olette?'

Lintu-rukat kirkuivat kauhusta. 'Menkää pois! Menkää pois!' ne vitisivät.

'Mitä tarkoittatte moisella hälyllä', virkkoi mesikämmen, 'ja noinko te kehtaatte sanoa minulle? Opetanpa teille.' Ja hän laski pesän päälle ison kypälänsä ja painoi sillä, kunnes pienet lintu-poloiset melkein tukehtuivat. Jätti hän ne kuitenkin sitte rauhaan ja tallusteli matkoihinsa.

Nuoret tiitiset olivat hirveästi kauhuissaan, ja muutamat saivat vammojakin. Heti karhun mentyä niiden säikky muuttui suuttumukseksi, ja pian jälkeenpäin tulivat vanhemmat kotiin, kovasti kiukustuen niinikään. Ne näkivät karhun tuolloin tällöin kuljeksivan metsissä, mutta eivät tienneet, miten menetellä toimittaakseen hänet rangaistukseen.

Olipa siellä kuuluisa korkeiden kallioiden ympäröimä notko, jonne karhun oli tapana pistäytyä nukkumaan, se kun oli jyhä, yksinäinen paikka. Tiitiset näkivät hänet usein siellä. Eräänä päivänä karhu kuljeskelles-

saan havaitsi pitkän matkan päässä kaksi pyssymiestä tulossa metsää kohti. Hän pakeni nolostuneena notkoonsa, luullen kuitenkin olevansa siellä turvassa.

Tiitiset lentelivät ympärinsä, ja pian nekin huomasiivat metsästäjät. 'Nyt', sanoi toinen toiselle, 'on aika vapautua sortajasta; mene sinä katsomaan, onko se notkossaan, ja palaa sitte sinne, missä kuulet minun laulavan'.

Se lenteli sitte pyssymiesten näkösällä puusta puuhun, kaiken aikaa viserrellen; sillaikaa sen kumppani keksi karhun onkalosta, ison kiven taakse kyyristyneenä.

Tiitiset alkoivat sitte räpistellä metsästäjien ympärillä, pyrhähdellen vähän matkaa notkoa kohti ja jälleen takaisin. Tämä herätti miesten huomiota, ja he seurasivat lintuja, nähdäkseen mikä niillä oli hätänä.

Karhu näki peloittavien pyssymiesten vähitellen lähestyvän, pienten tiitis-vihollisten opastamina. Hän hypähti esiin ja juoksenteli toiselta puolelta notkoa toiselle; mutta hän ei päässyt pujahtamaan minnekään. Miehet ampuiivat häntä kahdella luodilla pään läpi.

Susi sattui samaan aikaan olemaan lähistöllä, notkoa ympäröivässä louhikossa, ja melun kuullessaan lähti hän kurkistamaan reunan yli. Heti kun huomasi asian laidan, piti hän viisaimpana pötkiä loitommaksi, mutta mennessään hän virkahti:

»No, karhu-kuomaseni on havainnut, että on parempi saada ystävä kuin vihamies, olkoon suuri tai pieni.»

Tähän palstatilallinen pysähtyi — satu oli lopussa.

»Ja mitä karhulle tehtiin?» tiedusti kuitenkin Rollo vielä.

»Oh, nahan nylkivät lakeiksi, ja tassut ladon-oven kamanaan naulasivat.»

VI

Alpo.

PIKKU LAITURI.

Vähän matkan päässä Rollon kotoa on pieni, mutta hyvin miellyttävän näköinen talo juuri mäen alla, jonka rinne laskeutuu puron yli johtavalle kivisillalle. Toisella puolella taloa kohoaa uhkean iso omenapuu, joka kantaa kultapippineiksi nimitettyjä kauniita, makeita ja meheviä hedelmiä. Talo on muutenkin puiden ja kukkasien ympäröimä, ja puron puolisella sivulla on pikku puutarha. Maantieltä johtaa taloon pieni valkoinen veräjä ja etuovelta puutarhan läpi suoraan puroille hyvin sievä polku. Tässä talossa asuu pikku Alpo.

Eräänä iltana juuri ennen auringon laskua Rollo oli tulossa kivisillan yli kotia kohti. Hän seisahtui hetkeksi katselemaan kaiteen yli veteen. Samassa hän kuuli hyvin kaunisointuisen äänen huutavan:

»Rol-lo!»

Hän silmäsi kutsun suunnalle. Se tuli joen partaalta jonkun matkaa syrjemmässä maantieltä, — siitä paikasta, missä Alpon kotipolku ulottui vesirajaan. Puro

oli tältä kohdaltaan leveä suvanto, ja Rollo oli usein käynyt siellä kuljettamassa leikkiveneitä Alpon kanssa. Rannassa oli polun suulla pieni tasainen hiekkapengermä, jota he sanoivat Alpon laituriksi, ja sen lähellä oli pensaiden varjostama istuin.

Rollo oli ollut äänestä tuntevinaan Alpon, ja pian hän näkikin pojan tuolla pikku istuimella, kainalosauvat vierellään. Alpo oli kivuloinen, hän ei kyennyt kävelemään, niin että hänen täytyi melkein kaiken päivää istua kotosalla isossa lepotuolissa, jonka hänen isänsä oli vasiten ostanut. Talvella tämä tuoli sai vakinaisen nurkkansa lieden luona, ja hänellä oli vieressään pieni vihreäksi maalattu hyllykaappi. Sen hyllyillä ja laatikoissa hänellä oli kirjansa ja lelunsa, — kynä ja mustetta, värilaatikko, siveltimiä ja piirustus-kyniä, veitsi ja pieni saha sekä monenmoisia huvikseen valmistamiensa kapistuksia. Kesäksi siirrettiin lepotuoli ja hyllykaappi päätyikkunan ääreen, joka oli puutarhan ja puron puolella. Toisinaan tavallista terveempänä ollessaan hän pääsi hiukan liikkeelle kainalosauvojen varassa, ja sellaisin ajoin hän kauniilla ilmalla pistäysi puutarhaan ja edemmäksi laiturilleen puron varteen.

Alpo oli sairastellut jo monta vuotta, ja Rollon ja Joonaksen ensin tullessa hänet tuntemaan oli hän ollut yleensä kovin surumielinen ja onneton. Se johtui siitä, että poika-paralla ei ollut mitään puuhailtavaa. Hänen isänsä täytyi tiukasti uurastaa perheen toimeentuloksi;

hän rakasti pikku Alpoa kaikesta sydäimestään mutta hänellä ei ollut varoja ostaa tälle moniakaan kapineita. Joskus ihmiset, joita kävi hänen luonansa, antoivat hänelle leluja, ja näistä oli hänelle joksikin aikaa huviketta, mutta pian hän kyllästyi niihin ja antoi korjata ne pois. Kovin tukalaa on kenenkään olla onnellinen jouten.

Joonas se opetti Alpolle, mitä näperrellä töikseen. Hän lainasi pojalle veitsensä, toi hänelle sileätä, pehmeätä mäntypuuta ja näytti miten veistellään tuulimyllyjä ja pikku lippaita. Alpo mielistyi tällaiseen puuhaan ja istuskeli kesäaamuisin ikkunansa ääressä tunteita valmistellen leluja. Hänen saatuaan niitä kokoon pikku varaston Joonas huomautteli ympäristön pojille, että heidän oli parempi ostaa niitä, milloin saivat muutaman lantin leluihin, ja niin he tekivätkin. He tosiaan pitivät paljon pikku tuulimyllyistä ja rattaista ja leikkitaloista, joita Alpo valmisti, — enemmän kuin sokeroiduista luumuista ja karamelleista. Sitäpaitsi heistä oli mieluisaa käydä katsomassa Alpoa, sillä aina kun he menivät ostamaan häneltä jotakin, hän näytti ylen tyytyväiseltä ja onnelliselta lepotuolissaan, hennot pikku jalat allensa koukistettuina ja kapistukset levällään vieressä pöydällä.

Ja hän oli hyvin kauniskin poika. Kasvot olivat kivuloisen kalpeat, mutta lempeissä sinisilmissä oli niin sydämellinen ja säveä ilme, ja hänen äänessään oli niin suurta herttaisuutta, että hänen parissaan oleskeli oikein nautinnokseen. Kaikki pojat olivat mieltyneet Alpoon.

ALPON RAHAT.

Aikaa myöten Alpo täten ansaitsi koolle sievän rahaerän. Se oli melkein kaikki viisipennisinä, mutta kiilteli seassa viidenkymmenen pennin hopealanttikin, jolla muuan rouvashenkilö oli häneltä ostanut nelipyöräiset leluvaunut. Hän talletti aarrettansa kaapinnurkassa, ja niin siitä lopuksi paisui ihan kourallinen.

Eräänä kesäiltana, kun Alpon isä saapui kotiin työstä ja oli pannt hattunsa naulaan, hän tuli istuutumaan Alpon soppeen, pikku pojusensa viereen. Alpo katsoi häneen myhäillen.

»No, isä», virkkoi hän, »oletko väsyksissä tänä iltana?»

»Sinun sitä sietäisi uupumusta tuntea, Alposeni», vastasi isä, »kun istua kökötät täällä yksinäsi kaiken päivää».

»Nostappas kätesi, isä», käski Alpo, samalla ojentaen oman nyrkkinsä, johon näkyi olevan jotakin puristettuna.

»Kah, mitä sinä olet minulle varannut?» uteli isä.

»Pitele visusti koko erää, minkä annan», varoitti toinen ja pudotti kaikki rahansa isän kämmenelle, ummistaen hänen sormensa niille suojaksi.

»Mistä tällainen paljous?» oudostui isä.

»Olen ne säästänyt kokoon sinulle», kertoi Alpo. »Vaskilanttejahan ne melkein kaikki ovat, mutta on joukossa yksi hopearahakin.»

»Olen sinulle totisesti hyvin kiitollinen tästä, Alpo.»

»Joutavia», tuumi Alpo, »sehän on vain *pieni* osa siitä, mitä sinun on minun hyväkseni kustannettava».

Alpon isä korjasi rahat taskuunsa, ja seuraavana päivänä hän meni puhumaan asiasta Joonakselle ja pyysi tätä käyttämään ne sellaisten tavarain ostoon kuin hän ajatteli Alpolle hyödyllisiksi — leluihin, työkaluihin taikka raaka-aineksiin.

Joonas lupasi perin mielellään toimittaa asian, sillä hän arveli saavansa pojalle ostetuksi eräitä tarvikkeita, joista olisi pojan työskentelyssä hyvin suurta apua. Mennessään seuraavalla kerralla kaupunkiin otti Joonas rahat mukaansa ja osti Alpolle pienen veitsikovasiimen, hienohampaisen sahan ja pullollisen mustaa vernissaa, jonka ohelle kuului pikku sivellin. Niine kapistuksineen hän tuli kotiin ja antoi ne Alpon isälle, joka kotonaan talletti tavarat lipaston laatikkoon.

Alpon sinä päivänä istuessa illallispöydässä isä pisti Joonaksen ostokset salaa hänen työpöydälleen, missä hän aterialta palatessaan ne huomasi. Hän oli kovasti ihmeissään ja mielissään. Hän tarkasteli kaikkea erittäin huolellisesti ja oli enimmin ilossansa mustasta vernissasta, sillä nyt hän saattoi kiilloittaa kapineitansa ja tehdä ne siten yhäti sievemmiksi. Pojat pitivät ylen siroina pikku lippaita, joihin hän tästälähtein siveli kirkkaan mustan ulkopinnan ja kiinnitti soman paperisustuksen.

Nyt hän kykeni ansaitsemaan nopeammin, ja kun hänen isänsä vaati käyttämään kaikki Alpon uudetkin

säästöt pojan omiin tarpeisiin, edelleenkin Joonaksen välityksellä, kokoontui hänelle ajan mittaan joltisenkin monipuolinen varasto työkaluja ja tarveaineita. Hänellä oli metallilankaa ja pikku pihdit sen taivuttelemiseksi, vasara ja pieniä nauvoja. Edelleen värilaatikko ja sivel-timiä, erivärisiä paperiarkkeja lippaiden sisustamiseen sekä salkkujen ja lompakoiden valmistukseen, vieläpä monenlaista vernissaa, punaista, vihreätä, sinistä ja mustaa. Tätä kaikkea hän säilytti vetolaatikoissaan ja hyllyillään, ja hyvin paljon kaikenmoista näppärää hän sai sillä toimeen.

Niinpä olikin Alpo suuresti kiintynyt sekä Rolloon että Joonakseen, ja usein he tulivat juttelemaan ja leikkimään hänen kanssansa, — ja sentähden Rollo nyt tunsu hänen äänensä niin hyvin, kun hän huusi laiturilta Rollon seistessä sillalla, niinkuin ylempänä mainittiin.

YSTÄVYKSET.

Rollo juoksi sillan päähän, kapusi siitä alas vesirajaan ja käveli rantaa pitkin pensaston läpi Alpon istuimen luo. Alpo pyysi häntäkin istuutumaan ja jäämään seuraksensa, mutta Rollo sanoi, että hänen täytyi kohtsil-tään ehtiä kotiin; Alpo siis ottikin kainalosauvansa, ja he alkoivat kävellä hitaasti yhdessä ylös puutarhapolkua.

»Missä olet ollut, Rollo?» kysyi Alpo.

»Kävin tapaamassa Jaakko-serkkuaani, pyytääkseni häntä lähtemään kaupunkiin meidän kanssamme huomenna.»

»Lähdetkö sinä kaupunkiin?»

»Lähden; Yrjö-eno tässä taannoin antoi Jaakolle ja minulle kaksimarkkasen kumpaisellekin, ja äiti vie meidät hevosella kaupunkiin huomenna, ostaaksemme sillä jotakin.»

»Tuleeko Joonas mukaan?»

»Kyllä», vastasi Rollo. »Hän ajaa. Me lähdemme perhevaunuilla.»

»Etköhän siis ottaisikin minulta hiukan rahaa ja pyytäisi Joonasta ostamaan jotakin minulle.»

»Kyllä vainkin», lupasi Rollo. »Mitä hänen pitää sinulle ostaa?»

»Oh, ostakoon mitä vaan mukavaksi näkee.»

»Niin, mutta jos sinä et määrää, mitä olisi ostettava, hän saattaa tuoda sellaista, mitä sinulla jo on.»

»Kyllä Joonas tietää kaikki kapistukseni yhtä hyvin kuin minäkin!»

He olivat nyt ehtineet lähelle taloa, ja Alpo kehoitti Rolloa katsomaan ylös kultapippini-puuhun, kuinka täynnä se oli hedelmiä.

»Tuo on minun oksani», hän sanoi.

Hän viittasi isoon haaraan, joka pistäysi sivulle ja riippui alas omenakuormansa painosta. Se olisi ehkä murtunutkin, jollei sen pönkäksi olisi asetettu seipäänhaarukkaa alle.

»Mutta sinun oksassasi eivät kaikki omenat olekaan kultapippinejä», huomautti Rollo. »Toiset ovat punaisia. Voi kuinka kauniita punaisia omenoita!»

»Niin», kertoi Alpo, »isä oksasti tuon minulle saadaksesen haarani kantamaan rusoposkiakin. Minä sanon noita punaisia rusoposkiksi.»

»Oksasti?» sanoi Rollo; »kuinka hän oksasti?»

»Oh, en oikein tiedä», vastasi Alpo. »Hän leikkasi pienen oksan rusoposki-puusta ja pisti sen jollakin lailla pippinihaaraan, ja se kasvoi ja kantaa yhäkin rusoposki-hedelmiä.»

Rollosta tämä oli kovin kummallista. Alpo tarjoutui antamaan hänelle omenan, ja hän saisi valita, ottaisiko pippinin vai rusoposken.

Rollo epäröitsi ja katseli niitä — vuorotellen kumpaistakin lajia, mutta kykenemättä tekemään päätöstänsä. Rusoposket olivat väriltään hohtavampia ja kauniimpia, mutta pippinit taasen näyttivät niin meheviltä ja herkullisilta, että valinta oli vaikea. Silloin Alpo nauraen sanoi ratkaisevansa pulman antamalla hänelle kumpaakin lajia.

»Tule siis tänne, Rollo», hän kehoitti, »ja anna minun nojata sinuun, kopauttaessani ne alas».

Rollo siis tuli Alpon viereen, jolloin tämä hänen tukemanansa hiljaisesti napautti kainalosauvallaan yhtä kumpaisenkin lajin omenaa, ja ne putosivat ehjinä alas pehmeälle ruohikolle.

Sitte he menivät taloon, ja Alpo antoi Rollolle rahansa paperipalaseen käärittynä, ja hyvästellen Rollo asteli ulos pienestä valkoisesta veräjästä ja meni kotiin.

Seuraavana aamuna, kohta suuruksen jälkeen, Joonas

ajoi perhevaunut etuovelle, ja Rollo ja hänen äitinsä kiirehtivät niihin. Rollon äiti asettui takaistuimelle, ja Rollo ja Joonas istuivat edessä, ja niin sitä lähdettiin.

He poikkesivat sille talolle, missä Jaakko asui, ja havaitsivat hänen odottelevan etuportilla, kaksimarkkastansa pidellen.

Hän juoksi sisälle kertomaan äidillensä, että perhevaunut olivat tulleet, ja sanomaan hänelle hyvästi, ja sitte hän tulla kipitti ulos veräjälle.

»Jaakko», esitti Rollo, »sinä saat istua etupenkillä Joonaksen kanssa, jos haluat».

Sitä Jaakko sanoi kovasti mielensä tekevän, ja niinpä Rollo astui istuimen yli taakse ja istuutui äidin kumppaniksi. Tämä oli ystävällistä ja kohteliasta, sillä kaikki pojat haluavat ajelulle päästessään istua edessä, ja Rollo menetteli siis oikein, tarjotessaan sen sijan serkullensa.

LUENTO LELUISTA.

Vähän ajan kuluttua he pääsivät tasaiselle ja miellyttävälle maantielle, jota puut ja maatilat molemmin puolin reunustivat, ja hevosen säyseästi hölkötellessä Rollo kysyi äidiltään, eikö hän voisi kertoa heille satua.

»En nyt oikein osaa kertoa teille satua, mutta voin pitää teille luennon leluista, jos haluatte.»

»Hyvä, hyvä, siitä me pitäisimme», vastasivat pojat.

Eiväthän he tosin kunnolleen tienneet, mitä luento oli, mutta he arvelivat, että mitä hyvänsä äiti esitti, sen täytyi olla huvittavaa.

»Tiedättekö te, mitä luento on?» kysyi äiti kuitenkin.

»Emme tarkoin», sanoi Rollo.

»No, tahtoisin tehdä teille selkoa leluista, — mitä eri lajeja on, kuinka niitä on käytettävä ja säilytettävä sekä millä tavoin niistä saa suurinta mielihyvää, ja niin edelleen. Tällaisten tietojen kuuleminen ei ole yhtä *mielenkiintoista* kuin sadun; mutta se on *hyödyllisempää*, jos kuuntelette tarkoin ja koetatte muistaa, mitä sanon.»

Pojat arvelivat, että he pitäisivät luennosta, ja lupasivat olla tarkkaavaisia. Rollo sanoi, että hän muistaisi kaiken, ja niinpä hänen äitinsä alotti.

»Lelun arvo ei ole siinä itsessään, vaan mielihyvässä, jota se sielullisesti herättää. Ymmärrättekö sen?»

»Emme oikein hyvin», ilmoitti Rollo.

»Jos antaisitte lattialla ryömivälle pikkulapselle kapulan, jolla hän saisi napautella lattiaan, niin se olisi mielissään. Huomaisitte sen katseista, että se tunsi suurta mielihyvää. Mutta missä tuo nautinto sitte piilisi, — kapulassako, lattiassa vaiko lapsosessa?»

»Tietysti lapsessa», vastasi Rollo nauraen.

»Niin; ja olisiko se hänen ruumiissansa vai sielussaan?»

»Hänen kasvoissaan», päätteli Jaakko.

»Silmissään», määritteli Rollo.

»Te näkisitte sen *merkit* hänen kasvoistaan ja silmistään, mutta mielihyvän tunne olisi sielussa. No, oletanpa nyt ymmärtävänne mitä sanoin: että lelun arvona on se mielihyvä, mitä se voi sielussa herättää.»

»Kyllä, äiti», myönsi Rollo.

»Sinulla on hyppivä äijäsi, — onko se hyvä lelu?»
kysyi äiti.

»Minun sätkyttäjänikö!» sanoi Rollo. »Ei, en siitä
paljoa välitä. En tiedä, missä se nyt onkaan.»

»Mikä se oli?» tiedusti Jaakko. »Minä en ole sitä
koskaan nähnyt.»

»Se oli pahvista kokoonliitetty ukko», kertoi äiti, »ja
taakse oli kiinnitetty sillä tavoin rihma, että siitä nyki-
mällä sai sen huiskimaan käsivarsiansa ja raajojaan».

»Niin», sanoi Rollo, »sentähden minä sitä nimitin
sätkyttelijäksi».

»Sinä pidit siitä ensimmältä hyvin paljon.»

»Niin», myönsi Rollo, »mutta nyt se ei minusta tunnu
kovinkaan sievältä».

»Tuo osoittaa todeksi, mitä äsken sanoin. Ensin leik-
kiessäsi sillä se oli uusi, ja sen näkeminen tuotti sinulle
mielihyvää; mutta kun piankin totuit sen uututeen, ja
hullunkurisuuteen, se lakkasikin viehättämästä mieltäsi,
ja silloin ei sillä enää ollut arvoa silmissäsi. Pari päi-
vää takaperin löysin sen pihalta maasta, otin sen ylös
ja pistin huolellisesti lipastonlaatikkoon.»

»Mutta jos siltä on kaikki arvo mennyt, niin kannat-
taako sitä säilyttää?» tokaisi Rollo.

»Sillä ei ole arvoa *sinulle*, kun olet tullut tuntemaan
tuon lelun niin perinpohjaisesti, että se ei enää kykene
herättämään sinussa mielihyvän tunteita. Mutta se kyky

sillä yhä on muiden lasten suhteen, jotka eivät ole nähneet sitä, ja minä pelastin sen heille.»

»Minä hyvin mielelläni näkisin sen», huomautti Jaakko, »En ole koskaan nähnyt sellaista.»

»Kyllä näytän sen sinulle joskus. No niin, tämä on yksi laji leluja, — joka miellyttää ainoastaan *uutuudellansa*. Ei ylimalkaan ole viisainta ostaa sellaisia leluja, sillä niihin tottuu aivan pian, ja silloin ne taukoavat tuottamasta mielihyvää ja joutuvat melkein arvottomiksi.»

»Meidän vain pitäisi säilyttää ne — jos meillä senlaatuksia on — näytettäväksi toisille pojille», sanoi Rollo.

»Niin», vahvisti hänen äitinsä. »Niitä ei saisi koskaan heittää pois tai jättää lattialle taikka maahan.»

»Voi pikku hupsua!» huudahti Rollo äkkiä.

Äiti ja Jaakko vilkaisivat ylös ihmetellen, mitä hän tarkoitti. Rollo katseli sivulle perhevaunuista, johonkin pyörän lähellä ilmenevään.

»Mikä siellä on?» kysyi äiti.

»Kah, iso kärpänen tässä yrittää laskeutua pyörälle ja joka kerta kun sen jalat koskettavat pyörää, tämä nytkäyttää ne pois. Katsokaa, katsokaa!»

»Kyllähän, — mutta te ette nyt saa siihen kiinnittää huomiotaanne. Teidän on kuunneltava luentoani. Lupasittehan olla tarkkaavaisia esitykseni aikana.»

Jaakko ja Rollo siis käänsivät päänsä opastelijattarensa ja alkoivat jälleen kuunnella.

»Olen nyt maininnut teille yhdestä lelulajista», jatkoi

hän; »toiset taas tuottavat mielihyvää käytännöllänsä — kuten esimerkiksi nukke.»

»Kuinka, äiti? Onko nukella mitään käytäntöä?»

»Kyllä, eräässä merkityksessä, — tyttö nimittäin, jolla on nukke, käyttää sitä alinomaa. Kenties hän ensimmäisenä päivänä nuken saatuaan ihaili sen *ulkomuotoa*; mutta sitte hän voi käyttää sitä niin monella tavoin, että se yhtämittäisesti tuottaa hänelle mielihyvää pitkäksi aikaa. Hän voi pukea ja riisua sen, asettaa vuoteeseen, panna istumaan seuraksensa, — yleensä, hän saa tehdyksi sillä jos jotakin. Jonakin päivänä väsyessään leikkimästä sillä hän panee sen pois, ja seuraavana päivänä hän keksii tehdäkseen sillä jotakin uutta, mitä ei ole koskaan ennen tullut ajatelleeksikaan. No, mistä te luulisitte pallosta saamanne mielihyvän johtuvan: olisikohan aiheena *uutuus* vai *käyttö*?»

»Käyttö», vakuuttivat pojat yhteen suuhun.

»Niin», selitteli äiti, »pallon ensimmäinen näkeminen ei tuottaisi mitään aivan erityistä mielihyvää. Sen arvona on hupi, joka valtaa mielen, kun leikkii sillä. No niin, on yleensä parasta ostaa sellaisia leluja, joita voi käyttää hyvin monta kertaa ja hyvin monella tavalla, kuten hyrrää, palloa, veistä, työntökärryjä. Mutta ainoastaan *uutuudellaan* miellyttävät kapineet piankin menettävät kaiken miellytystehonsa eivätkä omistajallaan sitte kelpaa mihinkään, — niinkuin pikku rasiasta esille ponnahtelevat äijät ja noita-akat, tai leikkisät pikku ku-

vat. Lapset kovin usein erehtyvät lelujensa ostamisessa, kun pelkällä uutuudellaan miellyttävät esineet tavallisesti viehättävät heitä erinomaisesti muutamiksi minuuteiksi, heidän ollessaan myymälässä ja nähdesään ne ensi kertaa, — mutta ne kapineet taasen, jotka säilyttäisivät tehonsa kauvan, eivät ensimmältä tuota heille suurtakaan mielihyvää.»

»Tahdon vielä lyhyeen huomauttaa teille kolmannelta lajista leluja», hän jatkoi, »ja siihen luentoni päättyi. Tarkoitan leluja, jotka tuottavat *teille* mielihyvää, mutta *muille* kärsimystä. Rumpu ja vihellyspilli esimerkiksi ovat toisille henkilöille kiusaavia, ja sentähden eivät lapset saisi valita niitä, jollei heillä ole kuulemattomissa paikkaa, missä voivat niillä leikkiä kenenkään häirimättä. Tiedän poikien ostaneen naamioita toisten lasten säilyttämiseksi, ja jousia ja nuolia tai kumipyssyjä, joista kaikista aina väliin joku lapsi silmänsäkin menettää. Leluja valitessanne teidän on siis harkittava ensiksi, onko niiden tuottaman mielihyvän aiheena *uutuus* vai *käyttö*, ja toisekseen, saattavatko ne *teille* nautintoa antaessaan käydä tuskaksi *muille*. — Nyt on luentoni päättynyt. Levähtäkäähän hiukan ja katselkaa ympärillenne, ja sitte minä kerron teille pikku tarinan.»

NUORET AJAJAT.

He saapuivat tällöin pitkän mäen juurelle, missä Joonas päätti astua alas vaunuista, kävelläkseen laelle. Hän sanoi, että Jaakko saisi nyt ajaa, ja luovutti oh-

jakset Jaakolle, hypätessään ulos. Rollo kömpi istuimen yli hänen viereensä. Sitte Jaakko näki tiellä ison kiven, ja hän kehoitti Rolloa katsomaan, kuinka hyvin hän osasi kiertää sen, vaikka nyt olikin pyörä suunnattuna suoraan sitä kohtl. Hän siis kiskoi toisesta ohjaksesta ja pani hevosen kääntymään, mutta siksi paljon, että *toinen* pyörä nyt kulkikin kiven päällitse. Rollo nauroi ja pyysi saada vuorostaan yrittää seuraavalla kerralla, ja Jaakko antoi hänelle ohjokset, mutta mäen laelle saakka ei enää ilmaantunut ainoatakaan kiveä.

Jaakko esitti sitten, että Rollo saisikin nyt jäädä etuistuimelle, ja Joonaksen tullessa Jaakko kapusi taakse ja asettui Rollon äidin viereen istumaan.

»No, äiti», pyysi Rollo, »me olemme nyt levähtäneet kyllyiksi: kerro nyt se tarina».

»Samapa tuo, jos olette valmiit kuuntelemaan.»

Ja äiti alotti.

TARINA PINTAPUOLISESTA, ITSEKKÄÄSTÄ JA VIISAASTA.

Kerran oli kolme poikaa matkalla kaupunkiin ostamaan leluja; he olivat nimeltään Pintapuolinen, Itsekäs ja Viisas. Kullakin heistä oli kaksimarkkanen. Pintapuolinen kantoi rahaa kädessään, heitellen sitä ilmaan ja siepaten jälleen kouraansa siinä tepastellessaan. Itsekäs kätteli äidiltänsä lisää rahaa: kaksimarkkasessa ei muka ollut kyllyiksi. Viisas käveli hiljaisesti, pitäen rahaansa taskun turvallisessa tallessa.

Sitte Pintapuolinen ei saanutkaan siepatuksi rahaansa kiinni ilmasta, ja kilahtaen se kieri jalkakäytävää pitkin erään rakennuksen alle rakoon. Silloin hän itkemään. Itsekäs seiso vieressä pitäen lujasti kiinni omasta rahastaan, eikä sanonut ollenkaan surkuttelevansa Pintapuolista, — niin pitikin hänen mielestään käydä, kun sillä tavoin viskeli rahaansa. Viisas puolestaan koetti kepillä siirtää rahaa esille rakennuksen alta; mutta se ei onnistunut. Hän kehoitti Pintapuolista heittämään itkemisensä, sanoi pahoittelevansa vahinkoa ja lupasi antaa puolet omastansa, kun saisivat sen vaihdetuksi myymälässä.

He siis menivät lelukauppaan.

Heidän äitinsä sanoi, että kukin saisi valita oman lelunsa, ja niinpä he alkoivat silmäillä seinähylyjen ja myymäläpöydän runsasta sisältöä.

Kotvasen kuluttua Pintapuolinen puhkesi äänekkäästi ja sydämellisesti nauramaan jollekin näkemällensä. Se oli irvistävän apinan kuva. Hullunkuriselta se tosiaan näyttikin. Pintapuolinen pyysi Viisasta tulemaan sitä katsomaan. Viisaskin nauroi sille, mutta sanoi, että sitä ei kannattanut ostaa, koska ihminen hänen käsityksensä mukaan pian kyllästyy nauramaan hupaisimmallekin.

Pintapuolinen oli varma siitä, että hän ei ikinä saisi tarpeekseen nauraa noin tavattoman hullunkurisesti irvistävälle apinalle, ja hän päätti ostaa sen, jos Viisas luovuttaisi puolet rahastaan, kuten tämä tekikin.

Itsekäs löysi kalistimen, — ison, kovaäänisen kalistimen, ja sitäkö hän rätisteli, kunnes kaikki tuskastuivat mäikinään.

»Taidankin ostaa tämän», päätti hän. »Voin uskotella tulipalon syttyneen, ja silloin juoksentelen pärrytäten räikkääni ja huutaen: 'Tulipalo! tulipalo!' taikka minä voin leikkiä, että varas on murtautumassa johonkin myymälään, jolloin minä räikäytän kalistimellani ja karjaisen: 'Ottakaa varas kiinni!'»

»Mutta se häiritsee koko talon väkeä», huomautti Viisas.

»Mitä se minuun kuuluu?» vastasi Itsekäs.

Hän kuuli, että kalistimen hinta ei noussut kahteen markkaan; niinpä hän ostikin lopulla sokerikakkua ja istahti tavaralaatikon syömään sitä.

Viisas sivuutti kaikki kuvat ja koreat hepenet, jotka kelpasivat vain muutamaan silmäykseen, ja valitsi pehmeän pallon; ja kun se ei maksanut markkaakaan, sai hän vielä ostetuksi muutamia kirjoitustarpeita. Niitä ei Pintapuolinen sanonut tunnustavansa leluiksi, — ne kuuluivat kouluun, ja suurta arvoa ei hän voinut pallollekaan antaa.

Viisas vastasi arvelevansa, että he kaikin voisivat hyvinkin usein leikkiä pallolla ja että kirjoitustarpeet tuottaisivat hänelle mielihyvää sadepäivinä ja talvi-iltoina.

Niin kävelivät pojat kotiin. Pintapuolinen pysähtyi tuon tuostakin nauramaan apinallensa ja Itsekäs rätisyt-

tämään kalistinta; ja halveksien ke katselivat Viisaan palloa, jota hän hiljaisesti kantoi toisessa kädessään, ja toisessa olevaa ruskeaan paperiin kiedottua laatikkoa.

Heidän tullessaan kotiin Pintapuolinen juoksi sisälle näyttämään apinaansa. Ihmiset hymyilivät hiukan, mutta eivät kiinnittäneet siihen suurtakaan huomiota, eikä se tosiaan enää hänestäkään näyttänyt puoleksikaan niin hullunkuriselta kuin myymälässä. Vähän ajan kuluttua se ei naurattanut häntä ollenkaan, ja silloin hän kiusaantui ja suuttui siihen. Hän päätti heittää pois koko vanhan ruman kuvatuksen, koska oli väsynyt näkemään aina saman virnistyksen tuossa naamassa. Ja hän meni ja paiskasi apinansa lähimmän puistomuurin taakse.

Itsekäs söi kakkunsa viimeiset murut kotimatalla. Veljilleen hän ei mitään antanut, sanoen vain, että heillä oli ollut rahansa käytettävänään kuten hänelläkin. Kotiin tultuansa hän kulki ympäri talossa, ylikerrasta alikertaan, vierashuoneesta etukamariin, keittiöön ja vajaan, pärryttäen kalistintansa ja huudellen: »Ottakaa varas kiinni!» taikka »Tulipalo! Tulipalo!» Kaikki väsyivät siihen ja pyysivät häntä olemaan hiljaa; mutta hän ei ottanut kuullakseen, kunnes vihdoin isä otti kalistimen häneltä pois ja asetti sen korkealle hyllylle.

Silloin Itsekäs ja Pintapuolinen menivät pihalle, missä tapasivat Viisaan hauskasti leikkimässä palloillaan; ja hän pyysi heitä kumppaneiksi leikkiin. He heittelivät palloa seinää vasten, opetellen sieppaamaan kiinni sen tullessa alas; ja sitte he tekivät itselleen mailat ja löivät

palloa edestakaisin toisilleen tanhualla. Mitä enemmän he pallolla leikkivät, sitä enemmän he pitivät siitä, ja kun Viisas varoi leikkimästä kuoppien lähellä ja pisti pallon huolellisesti säilöön aina leikkimisen jälkeen, pysyi tämä lelu hänellä pitkät ajat ja tuotti heille huvia monen monituiset kerrat pitkin kesää.

Ja hänen kirjoitustarve-laattikkonsa oli todellinen aarre. Pitkinä talvi-iltoina hän otti sen käytäntöön, lainaten Itsekkäälle ja Pintapuoliselle kumpaisellekin yhden kynistään, ja he istuivat pöydän ääressä piirrellen kuvia, kyhäten pikku kirjeitä ja ummistaen ne pienillä vahasineteillä. Viisas todella säilytti tuon laatikon käyttökunnossa aikamieheksi saakka.

Tähän loppuu tarina.

LELUKAUPPA.

»Minäpä haluaisin mustepullo-laatikon», ehätti Rollo sanomaan, kun kertomus oli päättynyt.

»Kyllä oli ajattelematon heittäessään pois irvistävän apinansa», arvosteli Jaakko. »Soisin näkeväni sellaisen.»

He haastelivat jonkun aikaa tämän tarinan johdosta ja saapuivat viimein kaupunkiin. He ajoivat erään tallin edustalle, jonne Joonas toimitti hevosen, ja sitte he kaikki kävelivät eteenpäin lelukauppaa etsiskellen.

Siten he kulkivat päästä päähän pari katua, verkalleen vain, jotta pojat saivat katsella, mitä monenlaisia kuvia ja omituisia esineitä näkyi myymälöiden ikku-

noissa. Lopuksi he osuivat lelukaupan kohdalle ja menivät sisään.

Heti aukeni heidän eteensä suuri paljous jos jonkinlaisia leluja. Lattialle oli järjestelty pyörillä kulkevia hevosia, pieniä kärryjä ja rattaita sekä vasuja. Myymäläpöydällä oli runsas varasto eläviä olentoja esittäviä kuvia ja esineitä — piipittäviä lintuja, haukkuvia koiria, pärjättäviä rumpaleita — kaikki pienellä rivan nykäisyllä toimivia. Lisäksi olivat hyllyt ja ikkunalaudat täynnä kaikenmoisia rasioita ja hyrriä ja pelejä, pienen pieniä pöytäkalustoja, puettuja ja pukemattomia nukkeja. Siellä oli jousia nuolineen, heittovasamia, hypäysnuoria, posliinikoiria, pieniä kiikkuhevosia ja melkein mitä vain saattoi mieli tehdä.

Poikien tullessa seisoi myymäläpöydän ääressä pieni tyttö, kädessään kivitaulu. Hän näytti köyhältä, vaikka olikin asultaan siisti, ja puheli myyjän kanssa kivitaulusta.

»Ettekö luule voivanne antaa tätä minulle viidestäkymmenestä pennistä?» pyysi hän.

»Ei», vastasi toinen, »ei mitenkään kannattaisi alle seitsemänkymmenenviiden. Se maksaa minulle enemmän kuin viisikymmentä.»

Pikku tyttö pani pois kivitaulun ja näytti pettyneeltä ja surulliselta. Rollon äiti tuli hänen luokseen, otti kivitaulun ja sanoi:

»Luulisin olevan parempi vain maksaa seitsemänkym-

mentäviisi penniä. Se on erittäin hyvä kivitaulu, varmasti hintansa arvoinen.»

»Aivan niin, rouva, samaa olen hänelle sanonut», huomautti myyjä.

»Mutta minulla on vain viisikymmentä penniä», tunnusti nyt pikku tyttö.

»Niinkö on asia?» sanoi Rollon äiti. Hän seisoj kotvasen hiljaa miettien ja kysyi sitte tyttösen nimeä.

Tämä sanoi nimensä olevan Maikki.

Kysymykseen, mihin hän tarvitsi kivitaulua, vastasi Maikki olevansa joutumassa kouluun, ja laskentoa ei voinut opetella ilman kivitaulua.

Silloin astui Joonas esiin ja sanoi tahtovansa antaa viisikolmatta penniä Alpon rahoista, jolloin tytön varat riittäisivät; Alpo oli valtuuttanut hänet menettelemään rahojensa suhteen miten parhaaksi näki, ja hän tiesi, että jos Alpo olisi ollut mukana, olisi hän halunnut auttaa pikku tyttöä.

Jaakko ja Rollo pahoittelivat kumpikin, kun he eivät olleet sitä ajatelleet, ja heti kun Joonas siitä mainitsi, tahtoivat he antaa osansa tytölle; mutta Joonas sanoi tietävänsä, että Alpo mieluummin auttaisi kuntoon koko asian. Lopuksi kuitenkin sovittiin, että Rollo ja Jaakko luovuttivat viisipennisen kumpikin ja Alpo loput. Näin päätettiin heidän hiljaisessa neuvottelussaan myymälän nurkassa, ja sitte Joonas tuli ilmoittamaan myyjälle, että he maksaisivat puuttuvat viisikolmatta penniä, toimittaak-

seen pienokaiselle kivitaulun. Joonas maksoi ensin koko eroituksen; samalla sovittiin, että Rollo ja Jaakko suorittaisivat hänelle osuutensa sitten kun olivat saaneet pientä rahaa. Pojat olivat peräti hyvillään, kun näkivät pikku tytön poistuvan ihastuneesti pidellen kivitaulua kainalossaan.

Maikin mentyä pojat katselivat ympärilleen myymälässä, mutta eivät havainneet mitään täysin mieluista tai ainakaan siinä määrin miellyttävämpää kuin mikään muu, että he olisivat voineet valita sen. Niinpä he päättivätkin siirtyä toiseen lelukauppaan katsastelemaan.

Heidän onnistui viimein löytää muutamia leluja, joista erityisesti pitivät, ja Joonas osti erinäisiä hyödyllisiä kapineita Alpolle. Kotimatalla pysähtyivät vaunut Liisun kodin kohdalla, ja Rollon äiti jätti Rollon ja Jaakon sinne näyttämään Liisulle lelujansa.

Heidän ostoksiinsa kuului pieni kaksipurjeinen vene, ja he lähtivät talon taakse sitä vesille laskemaan. Muutkin lelut ja kirjat he toivat muassaan, ja niistä koitui paljon rattoa seurueelle, johon liittyi muuan Liisun vieraaksi ehtoopäivällä pistäytynyt toinen pikku tyttö.

Suom. last. kirj. 5.

Kariston... 7

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOELMA

120 101 5993

Kariston Nuorisonkirjoja

on toimitettu sarjaksi 10—16-vuotista nuorisoa var-
ten, tarjoten nousevalle polvelle sellaista luettavaa,
joka ei ainoastaan ole vanhemman väen arvostelun
kannalta heille soveliaista, vaan myös nuorille var-
masti **viehättävää ja mielenkiintoista**. Kaikki
numerot ilmestyvät sidottuina värikuvallisiin kansiin,
hyvälle paperille painettuina ja niin selkeillä kirjak-
keilla ladottuina kuin huolenpito nuorison näköelimien
säästämisestä edellyttää. Ilmestynyt on:

1. **H. C. Andersen: Kuvaton kuvakirja**, suom. *Larin Kyösti*, hinta sid. 1: 50. Kuuluisan tanskalaisen satukirjailijan sikermä runollisia ja herttaisia »kuun tarinoita», jotka nuorille lukijoille avaavat ihasteltavaksi koko maailman.

2. **Hanna Järvi: Partaniekan seikkailut**, kuvitettu, hinta sid. 1: 50. Peräti hauska kotimainen nuorisonhumoreski Pääjanteen rannoilta, esittäen sitä kaikkea häiriötä outo otus tuotti meikäläisessä maalaiskylässä.

3. **F. Marryat: Kolme kutteria**, merikertomus, suoment. *Väinö Jokinen*, hinta sid. 1: 50. Kaikissa maissa tunnetun englantilaisen seikkailukirjailijan pirteä nuorisonnovelli, jossa jännittävään juoneen liittyy hyvä opetus.

4. **Ernest Thompson Seton: Kalliovuorten valtias**, suom. *Olli Kivilinna*, hinta sid. 1: 50 — *Loppuunmyyty*.

5. **Dikken Zwilgmeyer: Kolme tyttöä tuntureilla**, suom. *Antti Rytkönen*, hinta sid. 1: 50. — *Loppuunmyyty*.

6. **Frank Stevens: Mehiläisten valtakunnassa**, 9 saksal painoksesta suom. *Aukusti Salo*, 16 kuvaa, hinta sid. 2: 50. — Hupaisessa kaunokirjallisessa muodossa saa tekijä erittäin selkeästi ja mielenkiintoisesti kertoilluksi nuorisolle mehiläisyhteiskunnan monet ihmeet, avaten täten mitä tenhoavimpia sivuja Luonnon suuresta salaperäisestä kirjasta. Tällaisesta teoksesta on meillä ollut tuntuva puute. Kirja soveltuu yhtä hyvin sekä tytöille että pojille.

Kirjoja myyvät kaikki kirjakaupat ja kustantaja.

Arvi A. Karisto

Kustannusliike, Hämeenlinna